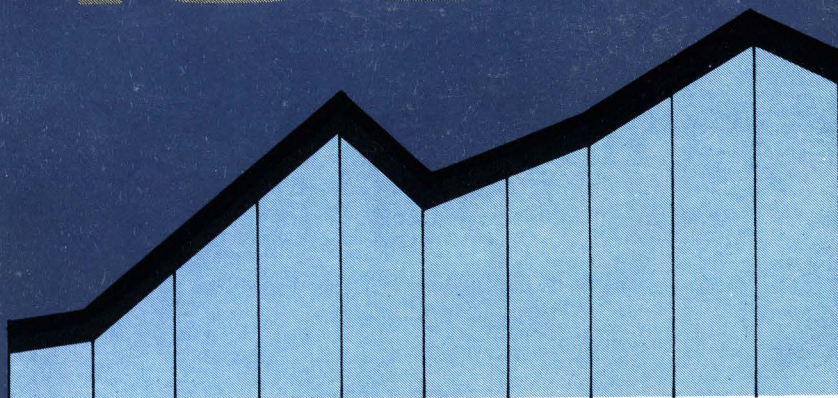

mały rocznik statystyczny

1991

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

WARSZAWA 1991

Errata
do Małego Rocznika Statystycznego 1991

14/200/91
46253(13)

Tablica	Rubryka	Wiersz	Jest	Powinno być
39 2 (18) 43 5 (21)	3 7	4 od góry 12 od dołu	121 1,7	122 1,8
66	Mapa — woj. poznańskie	liczba miast liczba gmin	31 57	34 57
67	Zestawienie tabelaryczne miast	1 od dołu	1, 2; 4; 5; 16; —; —	—; —; 1; 2; 4; 5; 16
98 12 (78)	2-8	3 od góry	1,3	1,2
128 2 (105)	3 i 4	9 od góry	98	96
132 7 (110)	1	1, 9 i 15 od góry	98; 6; 8	96; 5; 7
139 Wykres	Program publicystyczny	1, 9 i 15 od góry	39,5%	32,9%
185 Wykres	Podtytuł 1	1-4 od góry	Produkcja czysta rolnictwa w % dochodu narodowego	Produkcja czysta rolnictwa w % dochodu narodowego (ceny bieżące)
196 Wykres	skala przedziału	4 od dołu	1,01—499	1,01—4,99
198 Wykres	zboża	3 od dołu	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych	Gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych w ha
199 Wykres	ziemiaki	woj. walczyńskie	w przedziale 35—40 dt (q)	w przedziale 40—45 dt (q)
257 8 (220)	Owoce z drzew	woj. szczecińskie	w przedziale 205—220 dt (q)	w przedziale 220—235 dt (q)
261 3 (224)	3	1 od góry	1265 tys. ton	1625 tys. ton
263 6 (227)	3	4 od dołu	781	78,1
286 1 (244)	Uwagi	2 od góry	53289,0	32948,8
288 2 i 3	2 i 3	5 od góry	9511,3	95911,3
334 35 (278)	1	12 od góry 1 od góry	112,1 108 75301	101 i 97 71301

EGZEMPLARZ
STATYSTY

PRZEDMOWA

KOMITET REDAKCYJNY
GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

PRZEWODNICZĄCY

Redakcja niniejsza jest formacją kontynuacją Międzysektoralnego Komitetu Redakcyjnego, który w latach 1980-1989, pod przewodnictwem prof. dr. hab. J. Kozłowskiego, wypracował koncepcję i realizację niniejszego rocznika.

REDAKTOR GŁÓWNY

Niniejszy rocznik, na podstawie kontynuacji polityki, realizowanej przez Główny Urząd Statystyczny, ma służyć za podstawę do wypracowania jednolitego systemu statystyki w Polsce. Zmiany wprowadzone w niniejszym roczniku, nie zawsze są zgodne z tym, co jest w nim zapisane, ale zawsze są zgodne z tym, co jest w nim zapisane.

Głównym celem niniejszego systemu informacyjnego, jakim jest statystyka, jest dostarczenie informacji o sytuacji w Polsce i w świecie.

GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY

mały rocznik statystyczny 1991

Warszawa 1991, Rok XXXIV

KOMITET REDAKCYJNY
GŁÓWNEGO URZĘDU STATYSTYCZNEGO

PRZEWODNICZĄCY

Bohdan Wyżnikiewicz

REDAKTOR GŁÓWNY

Krzysztof Lutostański

CZŁONKOWIE

Marian Bulak

Stanisław Jezierski

Małgorzata Kałaska

Jan Kordos

Izabella Kudrycka

Andrzej Radzko

Roman Sawiński

Zygmunt Szafrński

Lesław Zalewski

SEKRETARZ

Janina Pawlik

Prace autorsko-redakcyjne — Wydział Publikacji
w Departamencie Analiz i Opracowań Zbiorczych GUS
pod kierunkiem *Janiny Pawlik*

Redakcja techniczna — Wydział Redakcji Technicznej ZWS
pod kierunkiem *Bożeny Gorczyły*

Korekta — Wydział Korekty ZWS
pod kierunkiem *Teresy Chmielewskiej*

Wykresy — Wydział Opracowań Graficznych ZWS
pod kierunkiem *Lidii Motrenko-Makuch*

Opracowanie mapy — Państwowe Przedsiębiorstwo
Wydawnictw Kartograficznych w Warszawie

Druk mapy — ZWS

Oktładkę i obwolutę projektował artysta plastyk *Stefan Jackowski*

Przy publikowaniu danych GUS — prosimy o podanie źródła.

PRZEDMOWA

Publikacja niniejsza jest formalną kontynuacją Małego Rocznika Statystycznego z lat ubiegłych. Jest jego trzydziestym czwartym wydaniem powojennym.

Kładziemy nacisk na formalne kontynuowanie publikacji, ponieważ zmianom uległy jakość, treść i zakres zjawisk, zachodzących w systemie gospodarczym przeobrażającym się w system rynkowy. Zmiany te następują stopniowo, nie zawsze są spójne, i to nie tylko w sensie formalnoprawnym, lecz także w świadomości społecznej i w praktyce gospodarczej.

Ogromnie złożony system informacyjny, jakim jest statystyka, charakteryzuje m.in. dwie istotne cechy:

- bezwładność wynikająca z zawartych w systemie bardzo wielu klasyfikacji i kodów, liczących niekiedy setki tysięcy pozycji;
- potrzeba porównywalności danych w czasie i ukształtowane historycznie przyzwyczajenia z trudem dostosowywane do rzeczywistych faktów i procesów.

Szczególne okoliczności przełomu lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych nie tylko w naszym kraju, lecz i w Europie Środkowej i Wschodniej, zaważyły na naszym życiu społecznym, politycznym i gospodarczym. Zdeterminowały one warunki w jakich powstawały Małe Roczniki Statystyczne 1990 i 1991 oraz wywarły wpływ na ich zawartość i strukturę. Na plan pierwszy wysunęliśmy kwestie społeczne, polityczne i ekologiczne, ograniczając prezentowanie sfery produkcyjnej gospodarki narodowej. Zbliża to układ naszego Rocznika do podobnych wydawnictw zagranicznych i międzynarodowych.

Pragniemy zwrócić uwagę na nowość Małego Rocznika Statystycznego 1991, mianowicie na zmienione zasady prezentowania struktury własności i organizacji gospodarki, co jest następstwem zmian ustroju sformułowanych w znowelizowanej Konstytucji i w znowelizowanym Kodeksie cywilnym. Musieliśmy uwzględnić zasadę równości podmiotów wobec prawa, a jednocześnie opracować formułę statystyczną pozwalającą na prezentację danych za 1990 r. na tle danych z lat poprzednich. Po wyeliminowaniu podziału na sektor uspołeczniony i prywatny staraliśmy się przedstawić całość gospodarki narodowej przechodząc do porządku nad formą własności. Wtedy gdy nie można było uzyskać lub oszacować danych o całej gospodarce, a potrzebna była ich porównywalność w dłuższych szeregach czasowych, pozostawialiśmy dane według poprzedniej struktury objaśniając dokładnie zasady, którymi się kierowaliśmy i przeprowadzając powiązania między nazewnictwem poprzednim a obecnym. W dziale 20 Rocznika zawarte są opis i powiązania dawnej i obecnej struktury własnościowej oraz prawnoorganizacyjnej gospodarki narodowej.

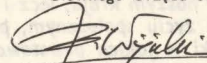
Uważamy, że Mały Rocznik Statystyczny powinien istotnie różnić się od Rocznika Statystycznego, przeznaczanego dla profesjonalistów mających gruntowną i rozległą wiedzę fachową.

Staramy się przywracać w coraz większym zakresie dawny, popularyzatorski charakter Małego Rocznika Statystycznego. Dążymy do rozszerzenia kręgu odbiorców, zwłaszcza wśród młodzieży. Temu celowi służyć ma atrakcyjna forma graficzna, zastąpienie typowych tablic statystycznych wykresami, kartogramami i schematami.

Dla zaspokojenia potrzeb odbiorców zagranicznych wydamy w drugiej połowie 1991 r., zgodnie z długoletnią tradycją, niepotrzebnie swego czasu zaniechaną, angielską wersję Małego Rocznika Statystycznego 1991.

Oddając do rąk Czytelników niniejszą publikację, składamy wszystkim osobom, instytucjom i organizacjom wyrazy podziękowania za współpracę i dostarczone dane, uwagi i wnioski, które mogły wzbogacić treść i formę Małego Rocznika Statystycznego 1991.

Prezes
Głównego Urzędu Statystycznego

Bohdan Wyżnikiewicz

Warszawa, maj 1991 r.

SPIS RZECZY

	Str.
Przedmowa	5
Uwagi ogólne	10

Działy

1. Warunki naturalne i ochrona środowiska	13
2. Ludność. Wyznania religijne	39
3. Organizacja państwa	58
4. Wymiar sprawiedliwości. Bezpieczeństwo publiczne. Obrona narodowa	69
5. Dochody. Spożycie. Koszty utrzymania	82
6. Infrastruktura komunalna i mieszkania	107
7. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	117
8. Oświata i kultura	125
9. Turystyka i sport	140
10. Praca	145
11. Nauka i technika	153
12. Majątek trwały	158
13. Przemysł i budownictwo	168
14. Rolnictwo i leśnictwo	185
15. Transport i łączność	213
16. Rynek wewnętrzny. Ceny detaliczne	224
17. Handel zagraniczny	236
18. Dochód narodowy	249
19. Finanse	259
20. Organizacja gospodarki	272
21. Przegląd międzynarodowy	286

Tablice przeglądowe — Polska w latach 1946—1990

I. Ważniejsze dane o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju	348
II. Ważniejsze dane o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju w przeliczeniu na mieszkańca	366
Źródła danych	374
Spis tablic i wykresów	376
Mapa Polski	392

WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys.	=	tysiąc
mln	=	milion
mld	=	miliard
zł	=	złoty
złd	=	złoty dewizowy

szt	=	sztuka
opak	=	opakowanie
egz	=	egzemplarz
kpl	=	komplet
wol.	=	wolumin

g	=	gram
kg	=	kilogram
dt	=	decytona
(q)	=	(kwintal)
t	=	tona

mm	=	milimetr
cm	=	centymetr
m	=	metr
km	=	kilometr

km	=	kilometr	(tysiąc metrów)
tys. km	=	tysiąc kilometrów	(milion metrów)

m ²	=	metr kwadratowy
ha	=	hektar
km ²	=	kilometr kwadratowy (milion metrów kwadratowych)

l	=	litr
hl	=	hektolitr
m ³	=	metr sześcienny
dam ³	=	dekametr sześcienny (tysiąc metrów sześciennych)
hm ³	=	hektometr sześcienny (milion metrów sześciennych)
km ³	=	kilometr sześcienny (miliard metrów sześciennych)

W	=	wat
kW	=	kilowat
MW	=	megawat

kW·h	=	kilowatogodzina
MW·h	=	megawatogodzina (tysiąc kilowatogodzin)
GW·h	=	gigawatogodzina (milion kilowatogodzin)
TW·h	=	terawatogodzina (miliard kilowatogodzin)

kV·A	=	kilowoltoamper
MV·A	=	megawoltoamper
GV·A	=	gigawoltoamper (tysiąc megawoltoamperów)

°C	=	stopień Celsjusza
s	=	sekunda
h	=	godzina
r.	=	rok

t·m	=	tonometr
t·km	=	tonokilometr
pas	=	pasażer
pas·km	=	pasażerokilometr

DWT	=	tona nośności całkowitej
		ładunku i zapasów statku

BRT	=	tona rejestrowa pojemności
		statku brutto

NRT	=	tona rejestrowa pojemności
		statku netto

pal um	=	paliwo umowne
art.	=	artykuł
b.	=	byte
cd.	=	ciąg dalszy
dok.	=	dokończenie
gat.	=	gatunek
gm.	=	gmina
kat.	=	kategoria
kk	=	kodeks karny
kl.	=	klasa

NN	=	numer w łącznicy (centrali)
		telefonicznej

ok.	=	około
pkt	=	punkt

poj.	= pojemność	EP	= Episkopat Polski
poz.	= pozycja	SAK	= Stowarzyszenie Apostolstwa Katolickiego
pod.	= pudełko	OECD	= Organization for Economic Cooperation and Development — Organizacja Współpracy i Rozwoju Gospodarczego
dł.	= długość	SITC	= Standard International Trade Classification — Międzynarodowa Standardowa Klasyfikacja Handlu
szer.	= szerokość	SNA	= System of National Accounts — System Rachunków Narodowych
ust.	= ustęp	UNESCO	= United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization — Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty i Kultury
wym.	= wymiar		
Pd.	= Południowa		
Pn.	= Północna		
Rep.	= Republika		
Dz. U.	= Dziennik Ustaw		
Min.	= Ministerstwo		
MP	= Monitor Polski		
MPS	= Material Product System — System Produkcji Materialnej		
NSP	= Narodowy Spis Powszechny		
			0° 1' 1" E = East (Wschód) N = North (Północ) S = South (Południe) W = West (Zachód)

OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska (—) — zjawisko nie wystąpiło.

Zero (0) — zjawisko istniało, jednakże w ilościach mniejszych od liczb, które mogły być wyrażone uwidocznionymi w tablicy znakami cyfrowymi; np. jeżeli produkcja wyrażona jest w tysiącach ton (w liczbach całkowitych), znak 0 oznacza, że produkcja w danym przypadku nie osiągnęła 0,5 tys. t.

Kropka (.) — zupełny brak informacji albo brak informacji wiarygodnych.

Znak x — wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe.

Znak ♦ — występujący w „Przeglądzie międzynarodowym” oznacza, że dane dla Polski różnią się zakresem od danych w części krajowej Rocznika.

„W tym” — oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy.

UWAGI OGÓLNE

I. Dane według działów i gałęzi gospodarki narodowej opracowano — jeśli nie zaznaczono inaczej — tzw. metodą przedsiębiorstw:

- 1) od 1986 r. oraz za 1985 r. porównywalnie z 1986 r. — według klasyfikacji gospodarki narodowej obowiązującej od dnia I I 1986 r. („Zeszyty Metodyczne” nr 55, GUS, Warszawa 1985);
- 2) za lata 1981—1985 — według klasyfikacji gospodarki narodowej obowiązującej od dnia I I 1981 r. („Zeszyty Metodyczne” nr 40, GUS, Warszawa 1980);
- 3) za lata 1976—1980 — według klasyfikacji gospodarki narodowej obowiązującej od dnia I I 1976 r. („Zeszyty Metodyczne” nr 9, GUS, Warszawa 1975);
- 4) za lata poprzednie — według klasyfikacji gospodarki narodowej obowiązującej w latach 1971—1975 („Zeszyty Metodyczne” nr 25, GUS, Warszawa 1971).

Metoda przedsiębiorstw wyraża się w przyjmowaniu jednostek organizacyjnych za podstawę grupowania **wszystkich** danych charakteryzujących działalność tych jednostek w układach działowych, gałęziowo-branżowych i terytorialnych.

Przy klasyfikowaniu jednostek do działu (gałęzi, branży) gospodarki narodowej uwzględnia się **całą ich działalność**. Klasyfikowanie to dokonywane jest na podstawie **przeważającego przedmiotu działalności** jednostki.

2. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym** jednostek gospodarki narodowej.

3. **Grupowania wyrobów (towarów)** dokonano na podstawie „Systematycznego Wykazu Wyrobów (SWW), wydanie III uzupełnione” wprowadzonego z dniem I I 1981 r. (wraz z późniejszymi zmianami) lub „Nomenklatury Artykułów i Usług do Badania Spożycia (NAS)” wprowadzonej z dniem I I 1973 r. (wraz z późniejszymi zmianami).

4. Informacje w **podziale terytorialnym** (według województw oraz w podziale na miasta i wieś) — jeśli nie zaznaczono inaczej — podano w

każdorazowym podziale administracyjnym. Przez „miasta” rozumie się obszar położony w granicach administracyjnych tych jednostek, przez „wieś” — pozostałe terytorium kraju.

5. Dane w cenach bieżących odpowiadają faktycznym (w danym roku) uzyskanym dochodom, poniesionym wydatkom lub wartości produktów, usług itp. W tablicach, w których nie podano określenia cen, dane liczbowe wyrażono w cenach bieżących.

Ceny stałe 1984 r. są to średnie ceny realizacji 1984 r. W zakresie produkcji rolniczej jako ceny stałe przyjęto średnie ceny skupu z 1984 r. z wyjątkiem owoców i warzyw, dla których wykorzystano średnie ceny skupu z lat 1983 i 1984. Dla przeliczenia marż handlu wewnętrznego i zagranicznego na ceny stałe przyjęto średnie grupowe stawki marż na poziomie faktycznie zrealizowanych w 1984 r. Dla przeliczenia amortyzacji na ceny stałe zastosowano średnie grupowe stawki amortyzacji z 1984 r. z uwzględnieniem pełnych skutków aktualizacji wartości środków trwałych według stanu w dniu 1 I 1983 r. i 1 I 1990 r.

6. Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością niż podano w tablicach.

7. Wskaźniki dynamiki — w przypadku zmian klasyfikacji, zmian metodycznych oraz zmian w systemie cen stałych obowiązujących w poszczególnych okresach — obliczono metodą nawiązania łańcuchowego.

8. Przy przeliczeniach na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.) danych według stanu w końcu roku (np. liczba aparatów telefonicznych, liczba lekarzy) przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczeniach danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności, produkcja, spożycie) — według stanu w dniu 30 VI.

9. Dane — jeśli nie zaznaczono inaczej — nie obejmują jednostek budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych.

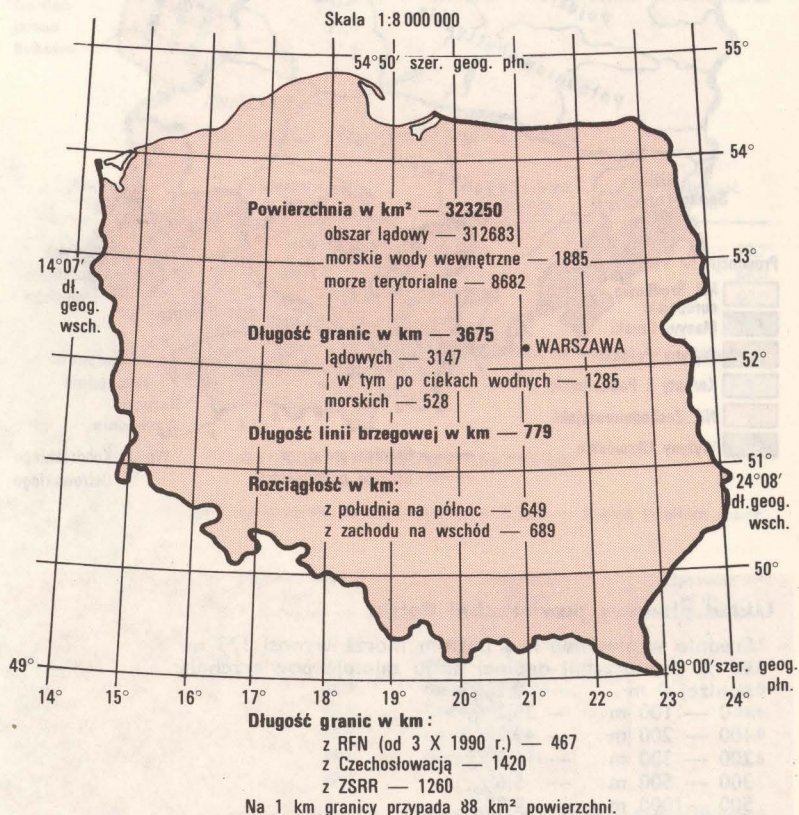
10. Wyjaśnienia metodyczne dotyczące podstawowych pojęć i metod opracowania danych liczbowych Czytelnik znajdzie w Roczniku Statystycznym, a bardziej szczegółowe uwagi — dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki — w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty Metodyczne i Klasyfikacje”.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

WARUNKI NATURALNE

POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE POLSKI

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

JEDNOSTKI FIZYCZNOGEOGRAFICZNE

Układ pionowy powierzchni Polski

Średnie wzniesienie nad poziom morza wynosi 173 m.

W % powierzchni ogólnej kraju zajmuje powierzchnia:

poniżej 0 m	— 0,2%
0 — 100 m	— 25,2%
100 — 200 m	— 49,7%
200 — 300 m	— 16,2%
300 — 500 m	— 5,6%
500 — 1000 m	— 2,9%
powyżej 1000 m	— 0,2%

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

POBRZEŻA POŁUDNIOWOBAŁTYCKIE

Największe jeziora	Powierzchnia w km ²
Łebsko	71,4
Dąbie	56,0
Miedwie	35,3
Gardno	24,7
Jamno	22,4
Bukowo	17,5

Znajdują się tu:

Najniżej położone: obszar i punkt
Żuławy Wiślane — teren wsi Raczkki Elbląskie — 1,8 m poniżej poziomu morza
Najniżej położona miejscowość
Żółwiniec — 1,3 m poniżej poziomu morza

POJEZIERZA POŁUDNIOWOBAŁTYCKIE

Największe jeziora	Powierzchnia w km ²
Jeziorak	34,6
Gopło	21,8
Drawsko	19,6
Wielimie	18,7

Najgłębsze jeziora	Głębokość w m
Drawsko	79,7
Wdzydze	68,0
Morzycko	60,0

Najwyższe wzniesienie w pasie pojezierzy południowobałtyckich to Wieżycza — na Pojezierzu Kaszubskim — o wysokości 329 m nad poziomem morza.

POJEZIERZA WSCHODNIOWOBAŁTYCKIE

Znajduje się tu **największe skupisko dużych jezior** w Polsce — Kraina Wielkich Jezior. Wśród nich:

Największe jeziora	Powierzchnia w km ²
Śniardwy	113,8
Mamry	104,4
Niegocin	26,0
Wigry	21,9
Roś	18,9
Tały (z jez. Ryńskim)	18,4
Nidzkie	18,3

Najgłębsze jeziora	Głębokość w m
Hańcza	108,5
Wigry	73,0
Babięty Wielkie	65,0
Piłakno	56,6
Elckie	55,8
Użewo (Ożewo)	55,5

Najwyższe wzniesienie w pasie pojezierzy wschodniobałtyckich to Góra Szeska (Wzgórze Szeskie) o wysokości 309 m nad poziomem morza.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

SUDETY

Najwyższe pasmo górskie — Karkonosze

Najwyższe wzniesienia	Wysokość nad poziom morza w m	
Śnieżka	1602	Karkonosze Grupa Śnieżnika Góry Izerskie
Wielki Szyszak	1509	
Śnieżnik	1425	
Wysoka Kopa	1126	

KARPATY I PODKARPACIE

Najwyższe pasmo górskie — Tatry

Najwyższe wzniesienia	Wysokość nad poziom morza w m	
Rysy	2499	Tatry
Mięguszwiecki Szczyt	2438	
Świnica	2301	
Wołowiec	2064	
Kasprowy Wierch	1987	
Giewont	1894	Beskid Wysoki
Babia Góra	1723	
Piłsko	1557	
Tarnica	1346	Bieszczady
Halicz	1335	
Turbacz	1315	Gorce
Radziejowa	1262	Beskid Sądecki

Znajdują się tu:	Wzniesienie nad poziom morza w m
Najwyżej położony punkt — Rysy	2499
Najwyżej położony stale zamieszkały punkt — Obserwatorium Meteorologiczne na Kasprowym Wierchu	1981
Najwyżej położona miejscowość — Gubałówka — część miasta Zakopane	1125

SKUPISKO GÓRSKICH JEZIOR

Najgłębsze jeziora tatrzańskie	Głębokość w m
Wielki Staw — w Dolinie Pięciu Stawów Polskich	79,3
Czarny Staw — nad Morskim Okiem	76,4

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

Liczba stacji i posterunków meteorologicznych prowadzących w 1990 r. (według stanu na 31 XII) pomiary temperatur i opadów wynosiła 302, a liczba posterunków prowadzących wyłącznie pomiary opadów — 1402.

TABL. 1. DANE METEOROLOGICZNE ZA 1990 R.
ORAZ ŚREDNIE WIELOLETNIE

Stacje meteorologiczne	Wzniesienie stacji nad poziom morza w m	Średnie temperatury w °C		Roczne sumy opadów w mm	
		1951— —1980	1990 ^a	1951— —1980 (średnie)	1990 ^a
Gdańsk-Świbno	7	7,4	9,2	549	642
Koszalin	32	7,5	9,5	698	709
Suwałki	184	6,0	7,9	584	662
Olsztyn	133	6,8	8,8	623	594
Szczecinek	137	7,2	8,9	596	672
Szczecin	1	8,3	10,1	520	534
Białystok	148	6,8	8,3	594	621
Toruń	69	7,6	9,5	526	514
Ostrołęka	95	7,2	8,8	565	561
Gorzów Wielkopolski	72	8,1	9,8	550	519
Poznań	83	8,0	9,5	519	523
Warszawa-Okęcie	106	7,7	9,4	505	456
Terespol	133	7,2	8,8	533	541
Zielona Góra	192	8,2	9,7	588	497
Kalisz	138	7,8	9,6	512	399
Łódź	187	7,6	9,1	566	509
Lublin-Radawiec	238	7,4	8,5	597	615
Wrocław	120	8,2	9,9	576	432
Jelenia Góra	342	6,9	8,4	696	462
Kielce-Suków	260	7,2	8,2	650	712
Częstochowa	293	7,7	9,0	628	537
Śnieżka	1603	0,4	1,1	1363	820
Zamość	212	7,2	8,7	581	529
Opole	176	8,3	9,9	627	449
Katowice	284	7,7	9,1	717	688
Rzeszów-Jasionka	200	7,6	8,8	614	650
Kraków	237	8,0	9,0	706	646
Bielsko-Biała	398	7,7	8,9	892	836
Nowy Sącz	292	7,9	9,1	737	683
Zakopane	857	5,0	6,2	1126	1011

^a Dane nieostateczne.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

Absolutne maksimum temperatury w 1990 r. zostało zanotowane na stacji meteorologicznej w Zielonej Górze i wyniosło 34,8°C.

Absolutne maksimum temperatury w okresie 1951—1980 zostało zanotowane w 1959 r. na stacji meteorologicznej w Bydgoszczy i wyniosło 38,3°C.

Absolutne minimum temperatury w 1990 r. zostało zanotowane na stacji meteorologicznej w Kielcach i wyniosło -16,3°C.

Absolutne minimum temperatury w okresie 1951—1980 zostało zanotowane w 1956 r. na stacji meteorologicznej w Jeleniej Górze i wyniosło -36,9°C.

Największa amplituda skrajnych temperatur w 1990 r. wystąpiła na stacji meteorologicznej we Wrocławiu i wyniosła 31,5°C.

Maksymalny opad dobowy w 1990 r. zanotowano na stacji meteorologicznej w Pile i wyniósł 76,0 mm.

Maksymalny opad dobowy w okresie 1951—1980 zanotowano w 1973 r. i wyniósł 300 mm.

Polska Akademia Nauk prowadzi badania w 3 stacjach naukowo-badawczych działających poza granicami kraju:

Polska Stacja Polarna
„Hornsund”

77°00'04" N
15°33'37" E

— położona w Fiordzie Hornsund na Spitsbergenie; prowadzi ciągłe obserwacje geofizyczne, a latem badania w zakresie nauk o Ziemi i biologii.

Polska Stacja Antarktyczna
im. A. B. Dobrowolskiego

66°17' S
100°45' E

— położona w Oazie Bungera na Ziemi Królowej Marii we Wschodniej Antarktydzie; prowadzi okresowe obserwacje latem, głównie geofizyczne i środowiska naturalnego.

Polska Stacja Antarktyczna
im. H. Arctowskiego

62°09'51" S
50°27'45" W

— położona w Zatoce Admiralicji na Wyspie Króla Jerzego w Archipelagu Szetlandów Południowych; stacja głównie biologiczna; prowadzi latem badania w zakresie biologii i nauk o Ziemi, a ponadto ciągłe obserwacje geofizyczne.

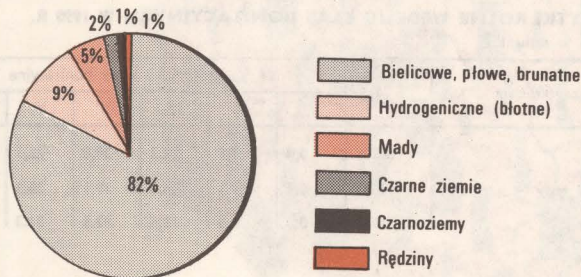
WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

OCHRONA ŚRODOWISKA

Ziemia

TYPY GLEB

TABL. 2. KIERUNKI WYKORZYSTANIA POWIERZCHNI KRAJU W 1990 R.

Stan w końcu roku

Wyszczególnienie	Ogółem		Przyrost (+) lub ubytek (-) w tys. ha w stosunku do roku			
	w tys. ha	na 1 miesz- kańca w ha	1960	1970	1980	1989
Powierzchnia ogólna	31268	0,82	+95^a	+0,6^b	—	—
w tym:						
Użytki rolne	18784	0,49	-766	-786	-318	-21
Lasy i zadrzewienia	8884	0,23	+1052	+273	+130	+8
Wody	826	0,02	+72	+32	+12	+1
Użytki kopalne	42	0,00	+8	+14	+5	+1
Tereny: komunikacyjne	989	0,03	+215	+102	+32	+2
osiedlowe	952	0,02	+565	+259	+112	+8
Nieuzyski	504	0,01	-267	+135	+27	+1

^a Według skorygowanych obliczeń Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii z maja 1968 r. ^b W wyniku zmian linii brzegowej spowodowanej głównie budowlami portowymi w rejonie Zatoki Gdańskiej i nanoszeniem materiału dennego przy ujściu Wisły.

Od 1946 r. na cele nierolnicze wyłączono ok. 1,8 mln ha użytków rolnych, tj. ok. 8,5% całych zasobów ziemi uprawnej. Ubytek użytków rolnych miał charakter ciągły i wynosił średniorocznie ok. 30—40 tys. ha; w przeliczeniu na 1 mieszkańca powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się w tym okresie o ok. 40%, zwiększyła się natomiast powierzchnia terenów osiedlowych — od 1960 r. wzrosła ponad dwukrotnie.

TABL. 3. UŻYTKI ROLNE WEDŁUG KLAS BONITACYJNYCH W 1990 R.

Stan w dniu I I

Wyszczególnienie	Ogółem w tys. ha	W % ogółem — klasy bonitacyjne					
		I	II	III	IV	V	VI
OGÓŁEM	18805	0,4	2,9	22,3	39,8	22,7	11,9
Grunty orne i sady	14683	0,4	3,3	24,9	39,1	20,3	12,0
Użytki zielone	4122	0,0	1,5	13,4	42,5	31,3	11,3

Klasy bonitacyjne użytków rolnych określają jakość użytków rolnych pod względem przydatności do produkcji rolniczej; klasa I określa najwyższą wartość rolniczą, klasa VI — najniższą.

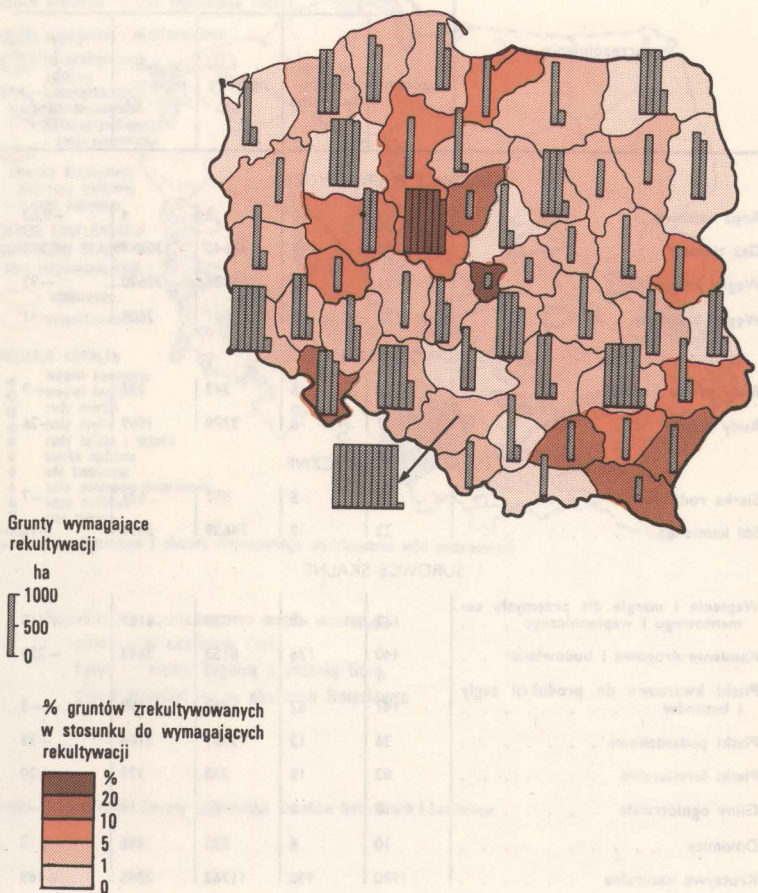
TABL. 4. ZAGROŻENIE GRUNTÓW ROLNYCH I LEŚNYCH EROZJĄ

Rodzaje erozji	Powierzchnia zagrożona				
	ogółem w tys. ha	w % powierzchni kraj	według stopnia zagrożenia w % ogółem — erozja		
			słaba	umiarkowana i średnia	silna i bardzo silna
Wietrzna (gleb użytkowanych rolniczo)	8843	28,2	61,6	34,8	3,6
Wodna: powierzchniowa	8744	27,9	48,7	38,7	12,6
wąwzowa	5685	18,2	2,4	82,3	15,3

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

**GRUNTY ZDEWASTOWANE I ZDEGRADOWANE WYMAGAJĄCE REKULTYWACJI
I ZAGOSPODAROWANIA W 1990 R.**

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

TABL. 5. ZASOBY WAŻNIEJSZYCH KOPALIN W 1989 R.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Liczba złóż		Zasoby złóż udokumentowanych geologicznie w mln t		
	ogółem	w tym zagospodarowane	ogółem	w tym zagospodarowane	przyrost (+) lub ubytek (—) w stosunku do 1988 r.

SUROWCE ENERGETYCZNE

Ropa naftowa	69 ^a	50	5	4	+0,63
Gaz ziemny ^a	220	143	168640 ^b	130284 ^b	+799 ^b
Węgiel kamienny	121	73	65838	30620	—93
Węgiel brunatny	77	16	12861	2608	—41

SUROWCE METALICZNE

Rudy cynku i ołowiu	23	6	343	133	—9
Rudy miedzi	17	6	3379	1969	—26

SUROWCE CHEMICZNE

Siarka rodzima	11	5	897	531	—7
Sól kamienna	22	8	74639	3454	—16

SUROWCE SKALNE

Wapienie i margle dla przemysłu cementowego i wapienniczego	182	48	17838	6187	+115
Kamienie drogowe i budowlane	440	176	8153	3642	—235
Piaski kwarcowe do produkcji cegły i betonów	147	62	727	198	—3
Piaski podsadzkowe	36	13	5961	2166	—33
Piaski formierskie	83	19	338	139	+20
Gliny ogniotrwałe	18	6	70	19	—1
Dolomity	10	6	585	285	+13
Kruszywo naturalne	1980	958	11762	2845	+169

^a Bez zasobów metanu z węgla kamiennego szacowanych na ponad 600 mld m³. ^b W mln m³.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

ZŁOŻA SUROWCÓW MINERALNYCH

ZŁOŻA KOPALIN — stan rozpoznania 1985 r.

- rozpoznane i eksploatowane
- perspektywiczne
- Obszary perspektywiczne dla poszukiwań złóż ropy naftowej i gazu ziemnego
- Obszary eksploatacji złóż ropy naftowej i gazu ziemnego

OKRĘGI EKSPLOATACJI SUROWCÓW SKALNYCH — stan rozpoznania 1985 r.

- istniejące
- projektowane

RODZAJE KOPALIN

- ◆ węgiel kamienny
- ◇ węgiel brunatny
- rudy miedzi
- rudy cynku
- rudy żelaza i tytanu
- ◆ siarka rodzima
- ◆ sól kamienna
- ◆ sole potasowo-magnezowe
- ◆ ropa naftowa
- gaz ziemny

Leje depresyjne i obszary intensywnego wydobywania wód podziemnych

Kopaliny nie zaznaczone na mapie występują:

piryt — w okolicach Kielc,

baryt — między Legnicą a Jelenią Górą,

gips i anhydryt — w okolicach Bolesławca.

Źródło: Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa.

TABL. 6. ODPADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA

Lata Rodzaje odpadów	Odpady nagromadzone na terenach zakładów przemysłowych (stan w końcu roku)	Odpady wytworzone w ciągu roku				
		ogółem	wykorzystane gospodarczo	nieuszkodliwe	składowane	
		w milionach ton		w % ogółem		
OGÓŁEM	1980	914,3	165,1	52,3	0,2	47,5
	1985	1324,3	170,9	50,2	0,2	49,6
	1990	1637,9	143,8	53,6	0,2	46,2
w tym:						
Odpady górnicze (w tym skalne) z kopalń oraz zakładów przerobczych		660,5	65,0	68,8	—	31,2
Szlamy poftotacyjne i odpady popłuczkowe przemysłu węglowego, barytowego, siarkowego, miedziowego, cynkowo-olowiowego		490,7	29,7	30,6	—	69,4
Popioły lotne i żużle z elektrowni i elektrociepłowni zawodowych, przemysłowych i ciepłownictwa oraz pyły mineralne		260,8	26,6	42,5	—	57,5

Ilości **wytworzonych odpadów przemysłowych** rosną znacznie szybciej niż odpadów gospodarczo wykorzystanych, a unieszkodliwianie odpadów (np. spalanie czy kompostowanie) ma charakter marginalny (0,2% w 1990 r.). Powoduje to stały przyrost masy odpadów nagromadzonych.

W 1990 r. o skali zagrożenia środowiska odpadami decydowała grupa 53 zakładów, z których każdy posiadał na swoim terenie co najmniej 1 mln t odpadów. Na te zakłady przypadało aż 83,4% ogólnej ilości odpadów przemysłowych uciążliwych dla środowiska. W latach 1975—1990 ilość odpadów oraz zajmowana przez nie powierzchnia została podwojona.

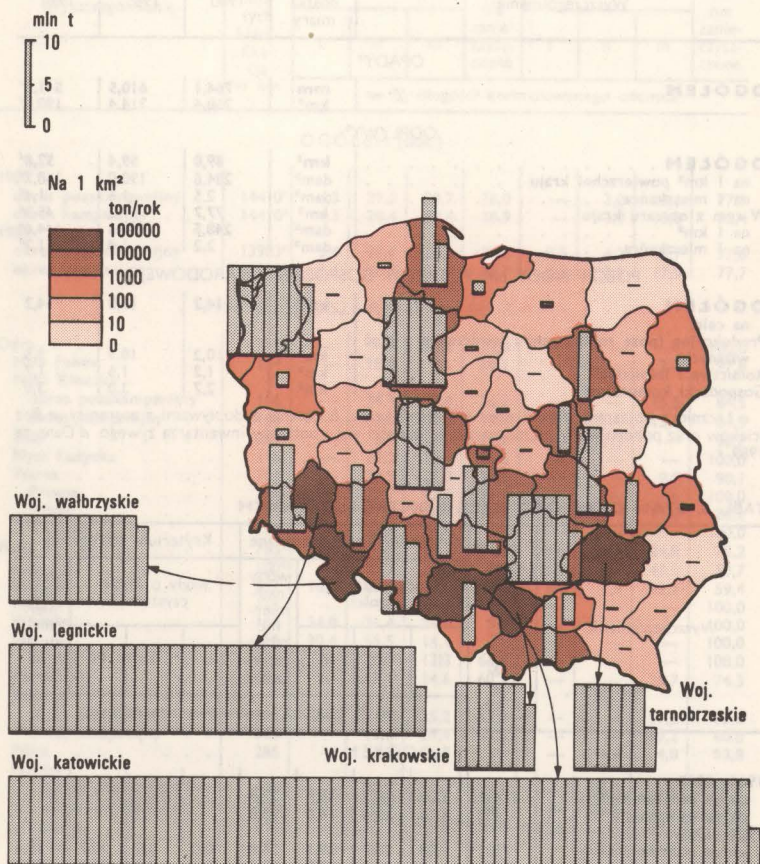
Przybysza również **odpadów komunalnych**. Od 1975 r. ich ilość wzrosła o ok. 50% i wynosiła w 1990 r. ponad 42 mln m³. Powierzchnia ok. 1500 zorganizowanych wysypisk komunalnych wynosiła ponad 2,6 tys. ha, zaś wielokrotnie większa była powierzchnia tzw. „dzikich” wysypisk. Brak jest urządzeń do spalania odpadów komunalnych, a kompostowaniu poddano zaledwie 0,1% ogólnej masy odpadów. W 1990 r. zrekultywowano zaledwie 223 ha powierzchni wysypisk.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

ODPADY PRZEMYSŁOWE UCIAŹLIWE DLA ŚRODOWISKA NAGROMADZONE NA TERENACH ZAKŁADÓW W 1990 R.

Stan w końcu roku

Woda

TABL. 7. ZASOBY WODNE I POBÓR WODY

Wyszczególnienie	Jednostka miary	1980	1985	1990
OPADY ^a				
OGÓŁEM	mm	764,1	610,5	541,1^d
	km ³	268,4	214,4	190,0 ^d
ODPŁYWY ^b				
OGÓŁEM	km ³	89,0	59,4	52,8^d
na 1 km ² powierzchni kraju	dam ³	284,6	190,0	168,7 ^d
na 1 mieszkańca	dam ³	2,5	1,6	1,4 ^d
W tym z obszaru kraju	km ³	77,7	51,2	45,2 ^d
na 1 km ²	dam ³	248,5	163,6	144,6 ^d
na 1 mieszkańca	dam ³	2,2	1,4	1,2 ^d
POBÓR WODY NA POTRZEBY GOSPODARKI NARODOWEJ				
OGÓŁEM	km ³	14,2	15,5	14,2
na cele:				
Produkcyjne (poza rolnictwem i leśnictwem z ujęć własnych)	km ³	10,2	10,9	9,5
Rolnictwa i leśnictwa ^c	km ³	1,3	1,6	1,7
Gospodarki komunalnej	km ³	2,7	3,0	3,0

^a łącznie z obszarami zlewni poza granicami kraju. ^b łącznie z dopływami z zagranicy. ^c Bez ścieków oraz poboru wody na zaopatrzenie ludności wsi i potrzeby inwentarza żywego. ^d Dane za 1989 r.

TABL. 8. STAN CZYSTOŚCI RZEK KONTROLOWANYCH

Wyszczególnienie	Długość odcinków objętych klasyfikacją w km	Kryterium fizykochemiczne				Kryterium biologiczne			
		wody o klasie czystości			wody nadmier- nie zanie- czysz- czone	wody o klasie czystości			wody nadmier- nie zanie- czysz- czone
		I	II	III		I	II	III	
w % długości kontrolowanego odcinka									
OGÓŁEM									
1964—1967									
okres pozakampanijny	11493	33,0	28,7	15,5	22,8	.	.	.	.
okres kampanijny	11493	31,6	25,6	14,0	28,8	.	.	.	.
1984—1988									
okres pozakampanijny	17581 ^d	4,8	30,7	29,7	34,8	0,0	3,9	20,7	75,4
okres kampanijny	17581 ^d	4,8	30,3	27,8	37,1	0,0	3,9	20,3	75,8

^a Według kryterium biologicznego — 16469 km.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

TABL. 8. STAN CZYSTOŚCI RZEK KONTROLOWANYCH (cd.)

Wyszczególnienie	Długość odcinków objętych klasyfikacją w km	Kryterium fizykochemiczne				Kryterium biologiczne					
		wody o klasie czystości			wody nadmier- nie zanie- czysz- czone	wody o klasie czystości			wody nadmier- nie zanie- czysz- czone		
		I	II	III		I	II	III			
w % długości kontrolowanego odcinka											

OGÓŁEM (dok.)

1988									
okres pozakampanijny	14410 ^b	4,3	29,0	30,7	36,0	—	3,0	19,1	77,9
okres kampanijny	14410 ^b	4,3	28,4	28,4	38,9	—	3,0	18,6	78,4
1989									
okres pozakampanijny	13983 ^c	3,4	28,7	28,1	39,8	0,5	4,2	17,7	77,6
okres kampanijny	13983 ^c	3,4	28,3	27,6	40,7	0,5	3,9	17,9	77,7

W tym WIĘKSZE RZĘKI* W 1989 R.

Odra	742	—	—	65,2	34,8	—	—	—	100,0
Mała Panew	124	—	18,8	3,1	78,1	—	—	2,2	97,8
Nysa Kłodzka									
okres pozakampanijny	166	—	34,4	39,4	26,2	—	—	15,5	84,5
okres kampanijny	166	—	32,0	23,2	44,8	—	—	15,5	84,5
Bóbr	269	—	6,9	16,0	77,1	—	1,3	—	98,7
Nysa Łużycka	198	—	24,2	19,2	56,6	—	—	—	100,0
Warta	781	—	20,9	27,8	51,3	—	—	9,9	90,1
Proсна	217	—	23,7	42,6	33,7	—	—	—	100,0
Noteć	323	—	27,0	39,4	33,6	—	—	11,8	88,2
Gwda	120	—	23,4	76,6	—	—	—	—	100,0
Wisła	783 ^f	—	—	15,4	84,6	—	—	24,8	75,2
Raba	100 ^d	—	92,2	—	7,8	—	—	49,3	50,7
Dunajec	217	16,0	60,4	23,6	—	—	7,9	32,7	59,4
Nida	151	—	4,1	29,9	66,0	—	—	—	100,0
Wisłoka	164	34,0	36,4	24,6	5,0	—	—	—	100,0
San	316	30,4	55,5	14,1	—	—	—	—	100,0
Wisłok	160	—	20,1	13,3	66,6	—	—	—	100,0
Kamienna	133	—	17,1	14,6	68,3	—	—	25,7	74,3
Wieprz									
okres pozakampanijny	303	—	21,0	25,2	53,8	—	—	39,2	60,8
okres kampanijny	303	—	15,8	24,4	59,8	—	—	39,2	60,8
Pilica	285	—	53,5	46,5	—	—	1,4	4,8	93,8
Narew									
okres pozakampanijny	408	—	70,9	—	29,1	—	38,3	22,4	39,3
okres kampanijny	408	—	70,9	—	29,1	—	29,5	31,2	39,3
Biebrza	134	—	14,1	57,0	28,9	47,6	—	40,2	12,2
Orzyc	99	—	66,6	33,4	—	—	36,4	63,6	—

b—d Według kryterium biologicznego: b — 13526 km, c — 12829 km, d — 79 km.
e W porządku hydrograficznym. f Bez Małej Wisły.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

TABL. 8. STAN CZYSTOŚCI RZEK KONTROLOWANYCH (dok.)

Wyszczególnienie	Długość odcinków objętych klasyfikacją w km	Kryterium fizykochemiczne				Kryterium biologiczne			
		wody o klasie czystości			wody nadmierne zanieczyszczone	wody o klasie czystości			wody nadmierne zanieczyszczone
		I	II	III		I	II	III	
		w % długości kontrolowanego odcinka							

WIĘKSZE RZEKI* W 1989 R. (dok.)

Bug									
okres pozakampanijny	570	—	25,6	38,1	36,3	—	—	36,2	63,8
okres kampanijny	570	—	21,5	39,1	39,4	—	—	36,2	63,8
Lwów	126	—	—	37,1	62,9	—	—	—	100,0
Łódź	72	—	58,3	10,6	31,1	—	—	68,9	31,1
Bzura	86	—	—	—	100,0	—	—	—	100,0
Drwęca	180 ^a	—	6,8	41,1	52,1	—	—	38,9	61,1
Brda	121	1,7	42,7	44,3	11,3	—	—	14,6	85,4

e W porządku hydrograficznym. g Według kryterium biologicznego — 37 km.

TABL. 9. STAN CZYSTOŚCI WÓD WIĘKSZYCH JEZIOR KONTROLOWANYCH W LATACH 1984—1988

Jeziora (nazwa i lokalizacja)	Powierzchnia zwierciadła wody w ha	Objętość w hm ³	Średnia głębokość w m	Klasa czystości wód określona według	
				obowiązujących normatywów	metody Instytutu Ochrony Środowiska ^a
Śniardwy (woj. suwalskie)	11340,4	660,2	5,8	poza klasą	II
Łebsko (woj. słupskie)	7140,0	117,5	1,6	poza klasą	poza klasą
Dargin (woj. suwalskie)	3030,0	322,1	10,6	II	II
Niegocin (woj. suwalskie)	2600,0	258,5	9,9	poza klasą	poza klasą
Mamry Północne (woj. suwalskie)	2504,0	298,3	11,7	II	II

^a Nadającej mianu Coli oraz normatywom zdrowotnym i obserwacjom biologicznym rangę wskaźników weryfikujących klasę czystości określoną na podstawie wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

TABL. 9. STAN CZYSTOŚCI WÓD WIEKSZYCH JEZIOR
KONTROLOWANYCH W LATACH 1984—1988 (cd.)

Jeziora (nazwa i lokalizacja)	Po- wier- chnia zwier- ciadła wody w ha	Obję- tość w hm ³	Śred- nia głębo- kość w m	Klasa czystości wód określona według	
				obowiązu- jących normatywów	metody Instytutu Ochrony Środowiska ^a
Gopło (woj. bydgoskie)	2154,5	78,5	3,6	poza klasą	poza klasą
Kisajno (woj. suwalskie)	1896,0	159,8	8,4	III	II
Ryńskie i Tałty (woj. suwalskie)	1831,2	248,4	13,5	poza klasą	III/poza klasą
Nidzkie (woj. suwalskie)	1818,0	113,9	6,2	poza klasą	III
Dobskie (woj. suwalskie)	1776,0	140,0	7,8	III	II
Powidzkie (woj. konińskie)	1174,7	134,8	11,5	poza klasą	poza klasą
Jagodne (woj. suwalskie)	942,7	82,7	8,7	poza klasą	III
Beldany (woj. suwalskie)	940,6	94,8	10,0	poza klasą	III
Drwęckie (woj. olsztyńskie)	870,0	50,1	5,7	poza klasą	III
Święcący (woj. suwalskie)	869,4	76,4	8,7	III	II
Gołdopiwo (woj. suwalskie)	862,5	101,5	11,8	III	II
Sarbsko (woj. śląskie)	651,7	8,1	1,2	poza klasą	III
Szczytno (woj. śląskie)	645,2	51,8	8,0	poza klasą	II/III
Niedziegł (woj. konińskie)	637,7	35,1	5,5	II	poza klasą
Mikołajskie (woj. suwalskie)	497,9	55,7	11,2	poza klasą	poza klasą
Wałpusz (woj. olsztyńskie)	436,9	18,1	4,2	II	II
Stręgieł (woj. suwalskie)	404,9	20,6	5,0	poza klasą	III
Juno (woj. olsztyńskie)	380,7	45,5	11,9	poza klasą	III
Krępsko (woj. śląskie)	377,3	22,5	5,9	poza klasą	III
Mielno (woj. olsztyńskie)	362,8	43,9	12,1	III	III
Kruklin (woj. suwalskie)	356,4	17,7	4,9	poza klasą	poza klasą
Jasień Południowy (woj. śląskie)	336,7	26,1	7,5	poza klasą	II/III
Tałowisko (woj. suwalskie)	326,9	45,8	14,0	III	II
Wąsosz (woj. koszalińskie)	326,4	11,3	3,5	II	III
Wiecanowskie (woj. bydgoskie)	300,0	9,5	3,2	III	III
Urszulewskie (woj. plockie)	293,1	7,8	2,6	poza klasą	III
Zdrużno (woj. olsztyńskie)	250,2	13,5	5,4	poza klasą	III
Jasień Północny (woj. śląskie)	240,5	22,0	9,1	poza klasą	II

^a Nadającej mianu Coli oraz normatywom zdrowotnym i obserwacjom biologicznym rangę wskaźników weryfikujących klasę czystości określoną na podstawie wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

TABL. 9. STAN CZYSTOŚCI WÓD WIEKSZYCH JEZIOR
KONTROLOWANYCH W LATACH 1984—1988 (dok.)

Jeziora (nazwa i lokalizacja)	Po- wierz- chnia zwier- ciadła wody w ha	Obję- tość w hm ³	Śred- nia głębo- kość w m	Klasa czystości wód określona według	
				obowiązu- jących normatywów	metody Instytutu Ochrony Środowiska*
Ilińsk (woj. olsztyńskie)	234,4	20,2	8,6	poza klasą	III
Kamienieckie (woj. bydgoskie)	232,5	20,4	8,8	.	III
Rucewo Wielkie (woj. olsztyńskie) . .	218,6	5,9	2,7	II	III
Studzienickie (woj. słupskie)	215,5	14,8	6,9	poza klasą	II
Pauleńskie (woj. olsztyńskie)	211,8	1,6	0,7	II	poza klasą
Probarskie (woj. olsztyńskie)	201,4	18,6	9,2	I	II

a Nadającej mianu Coli oraz normatywom zdrowotnym i obserwacjom biologicznym rangę wskaźników weryfikujących klasę czystości określoną na podstawie wskaźników fizycznych, chemicznych i biologicznych.

TABL. 10. WAŻNIEJSZE KANAŁY

Kanały	Połączenia	Rok urucho- mienia	Długość w km
Wieprz—Krzna	Wieprz—Krzna Południowa	1961	140,0
Augustowski	Czarna Hańcza—Biebrza	1840	80,0
Elbląski	Jezioro Drwęckie—jezioro Drużno	1850	62,5
Gliwicki	Kłodnica—Odra	1941	41,2
Ślesiński	Warta—jezioro Gopło	1950	32,0
Notecki	Noteć—Kanał Bydgoski	1892	25,0
Bydgoski	Brda—Noteć	1914	24,7
Żerański	Wisła—Narew	1963	17,6
Łęczański	Wisła—Wisła	1961	17,2

W Polsce mamy 97 retencyjnych zbiorników wodnych oraz 8 zbiorników suchych przeciwpowodziowych o pojemności powyżej 1 hm³. 43 z nich uruchomiono przed II wojną światową.

Najstarszym jest zbiornik uruchomiony w 1897 r. na rzece Brdzie — zaporą Myłof. Z najnowszych — 6 uruchomiono w 1986 r. oraz 1 w 1987 r.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

TABL. 11. NIEKTÓRE ZBIORNIKI (ZAPORY) WODNE

Zbiorniki (zapory) wodne	Rzeka	Rok uruchomienia	Całkowita pojemność zbiornika w hm ³	Powierz- chnia zbiornika w km ²	Maksy- malna wysokość zapory w m
Solina	San	1968	471,1	21,1	82
Włocławek	Wisła	1970	408,0	70,4	19
Jezioro	Warta	1986	202,8	42,3	12
Rożnów	Dunajec	1941	174,2	16,0	49
Goczałkowice	Mała Wisła	1956	166,8	37,1	17
Dobczyce	Raba	1986	127,0	11,5	32
Otmuchów	Nysa Kłodzka	1933	124,5	19,8	17
Nysa	Nysa Kłodzka	1972	113,6	20,4	16
Turawa	Mała Panew	1948	106,2	20,8	13
Tresna	Sola	1967	100,0	10,0	38
Dębe	Narew	1963	94,3	33,0	16
Dzierżno Duże	Kłodnica	1964	94,0	6,2	9
Koronowo	Brda	1960	80,6	15,6	23
Sulejów	Pilica	1974	75,0	23,0	17
Mietków	Bystrzyca	1986	70,0	9,2	17
Pilchowice	Bóbr	1912	50,0	2,4	62
Słup	Nysa Szalona	1978	38,6	4,9	19
Pławniowice	Potok Toszecki	1976	29,1	2,4	16
Porąbka	Sola	1936	26,8	3,8	38
Poraj	Warta	1978	25,1	5,5	14
Chańcza	Czarna Staszowska	1984	24,2	4,7	15
Rybnik	Ruda	1972	23,8	5,6	13
Przeczyce	Czarna Przemsza	1963	20,7	5,1	14
Bukówka	Bóbr	1987	16,8	2,0	26
Zur	Wda	1929	16,0	4,4	18

Zbiorniki (zapory) wodne uszeregowano według pojemności zbiornika.

TABL. 12. ŚCIEKI PRZEMYSŁOWE I KOMUNALNE ODPROWADZONE
DO WÓD POWIERZCHNIOWYCH

Wyszczególnienie	1980	1985	1990
	w hektometrach sześciennych		
OGÓŁEM	12010,5	12903,1	11368,4
odprowadzone bezpośrednio z zakładów przemysłowych	9668,6	10484,5	9054,5
w tym wody chłodnicze (umownie czyste)	7329,2	8279,0	7253,7
odprowadzone siecią kanalizacji miejskiej	2341,9	2418,6	2313,9
W tym wymagające oczyszczania	4681,3	4624,1	4114,7
oczyszczane	2703,6	2623,7	2772,1
w tym odprowadzone siecią kanalizacji miejskiej	1043,2	1173,5	1391,0
mechanicznie	1775,8	1505,8	1458,5
chemicznie	215,5	228,1	217,8
biologicznie	712,3	889,8	1095,8
nie oczyszczane	1977,7	2000,4	1342,6
odprowadzone bezpośrednio z zakładów przemysłowych	679,0	755,3	419,7
odprowadzone siecią kanalizacji miejskiej	1298,7	1245,1	922,9

Do wód powierzchniowych (rzek i jezior) wpływa w ciągu roku ponad 4 km³ ścieków wymagających oczyszczania. W 1990 r. ok. 48% zakładów przemysłowych oraz 362 miasta nie posiadało oczyszczalni ścieków. Brak oczyszczalni spowodował, iż w 1990 r. oczyszczano tylko 67% ścieków, a pozostałe 33% odprowadzono do wód powierzchniowych bez oczyszczania. Spośród ścieków oczyszczanych 53% stanowiły ścieki oczyszczane wyłącznie mechanicznie, a więc metodą usuwającą jedynie zanieczyszczenia nierozpuszczalne (ciała stałe i tłuszcze), zaś tylko 40% ścieków oczyszczano metodą biologiczną, zapewniającą właściwy stopień redukcji zanieczyszczeń.

TABL. 13. OCENA SANITARNA WODY POBIERANEJ PRZEZ LUDNOŚĆ

Wyszczególnienie	Miasta				Wieś			
	obiekty w ewidencji (stan w dniu 31 XII)	w tym skontrolowane			obiekty w ewidencji (stan w dniu 31 XII)	w tym skontrolowane		
		razem	ocena wody w %			razem	ocena wody w %	
			nie- pewna	zła			nie- pewna	zła

WODOCIĄGI

Publiczne	1980	824	822	13,4	2,9	3462	3455	14,3	7,0
	1990	894	894	6,9	4,0	4823	4821	6,1	3,9
Zakładowe	1980	722	693	16,7	6,8	3629	3595	15,2	7,2
	1990	774	773	6,8	5,4	3678	3656	9,1	8,7
Lokalne	1980	10386	7886	18,2	13,7	37308	32012	17,6	24,1
	1990	7317	6256	7,9	13,6	35566	28319	10,5	19,0

STUDNIE

Publiczne	1980	5782	5174	25,3	45,3	4988	4547	22,0	51,2
	1990	4287	3905	25,6	45,5	3055	2832	14,6	50,9
Zakładowe	1980	1002	639	26,8	35,2	12841	9527	22,5	45,3
	1990	364	285	11,9	28,8	4388	3745	11,5	35,9
Przydomowe	1980		7763	40,2	48,8	910057 ^a	282308	31,2	66,2
	1990	57644 ^a	4264	6,7	51,6	807641 ^a	27922	7,9	61,2

^a Ewidencja niepełna.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

Na wsi, w 1989 r. wodę o złej jakości stwierdzono w 20% wodociągów przydomowych, w 48% studni publicznych i aż w 66% studni przydomowych, z których zaopatruje się ponad 50% ludności wiejskiej. Ponadto w wodzie na wsi stwierdza się nadmierne ilości związków azotu i bakterii, które dyskwalifikują przydatność wody do celów pitnych. Złe zaopatrzenie wsi w wodę wynika również z faktu, że tylko 29% miejscowości posiadało w 1987 r. czynną sieć wodociagową rozdzielczą, 5,3% — sieć kanalizacyjną, a zaledwie 2% wsi wyposażonych było w oczyszczalnie ścieków.

Powietrze

TABL. 14. CAŁKOWITA EMISJA DWUTLENKU SIARKI,
DWUTLENKU AZOTU I PYŁÓW W 1989 R.

Wyszczególnienie	Dwutlenek siarki		Dwutlenek azotu		Pyły	
	w tys. t	w od-setkach	w tys. t	w od-setkach	w tys. t	w od-setkach
OGÓŁEM	3910	100,0	1480	100,0	2400	100,0
Energetyka zawodowa	2020	51,7	470	31,8	740	30,8
Energetyka przemysłowa	670	17,1	170	11,5	—	—
Technologie przemysłowe	350	9,0	260	17,6	1140	47,5
Sektor komunalno-bytowy	760	19,4	100	6,7	520	21,7
Pojazdy mechaniczne	110	2,8	480	32,4	—	—

TABL. 15. EMISJA I REDUKCJA PRZEMYSŁOWYCH
ZANIECZYSZCZEN POWIETRZA

Wyszczególnienie	1980	1985	1990
Zakłady uciążliwe dla czystości powietrza (stan w dniu 31 XII)	928	1101	1622
w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń: pyłowych	799	987	1401
gazowych	99	111	161

TABL. 15. EMISJA I REDUKCJA PRZEMYSŁOWYCH
ZANIECZYSZCZEN POWIETRZA (dok.)

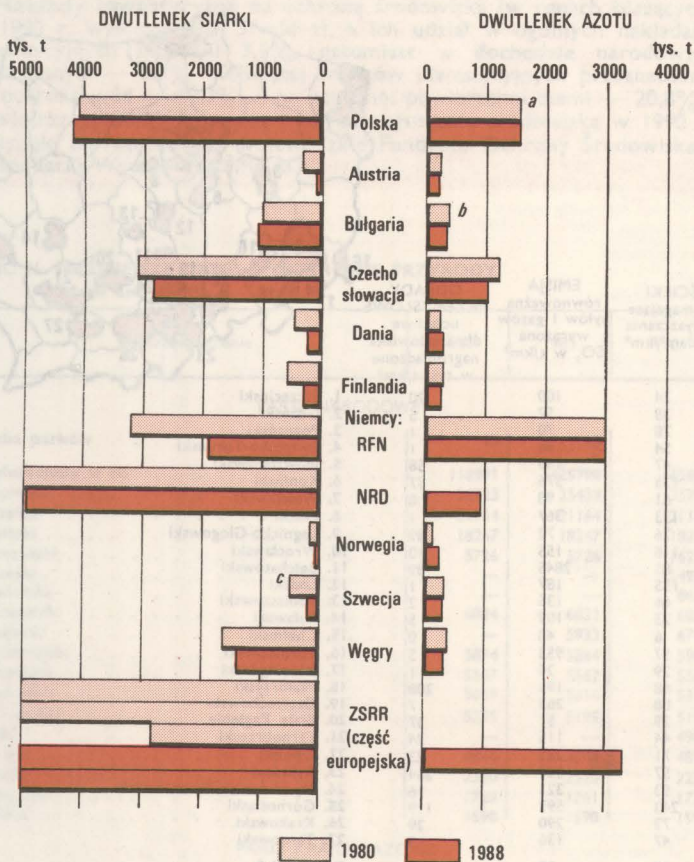
Wyszczególnienie	1980	1985	1990
Emisja zanieczyszczeń w tys. t:			
pyłowych	2338	1788	1163
gazowych	5135	4932	4115
w tym dwutlenek siarki	2755	2652	2210
Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń:			
w tys. t: pyłowe	25770	26924	22976
gazowe	664	716	766
w % zanieczyszczeń wytworzonych:			
pyłowych	91,7	93,8	95,2
gazowych	11,4	12,7	15,7
Zwiększenie (+) lub zmniejszenie (–) zanieczyszczeń w tys. t:			
pyłowych	–46	+61	–354
gazowych	+144	–109	–945
w tym dwutlenek siarki	+183	+31	–564

Źródłem największych ilości i najbardziej toksycznych zanieczyszczeń powietrza są: energetyka zawodowa, przemysł chemiczny oraz hutnictwo. Z tych źródeł pochodzi 60–70% emisji globalnej kraju. Szczególnie groźne są zanieczyszczenia gazowe, m.in. ze względu na szybkie i nieograniczone rozprzestrzenianie się. Polska zajmuje czołowe miejsce w Europie pod względem emisji dwutlenku siarki (10%) i tlenków azotu (8%). Sytuację tę pogarsza fakt bardzo niskiego stopnia redukcji zanieczyszczeń gazowych w urządzeniach ochronnych (15,7%), przy prognozach wzrostu (w przypadku niepodjęcia środków zaradczych) całkowitej emisji dwutlenku siarki z 3,9 mln t w 1989 r. do 5,5 mln t w 2000 r. oraz analogicznie tlenków azotu z 1,5 mln t do 1,9 mln t.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA W WYBRANYCH KRAJACH

a 1985 b 1986 c 1988

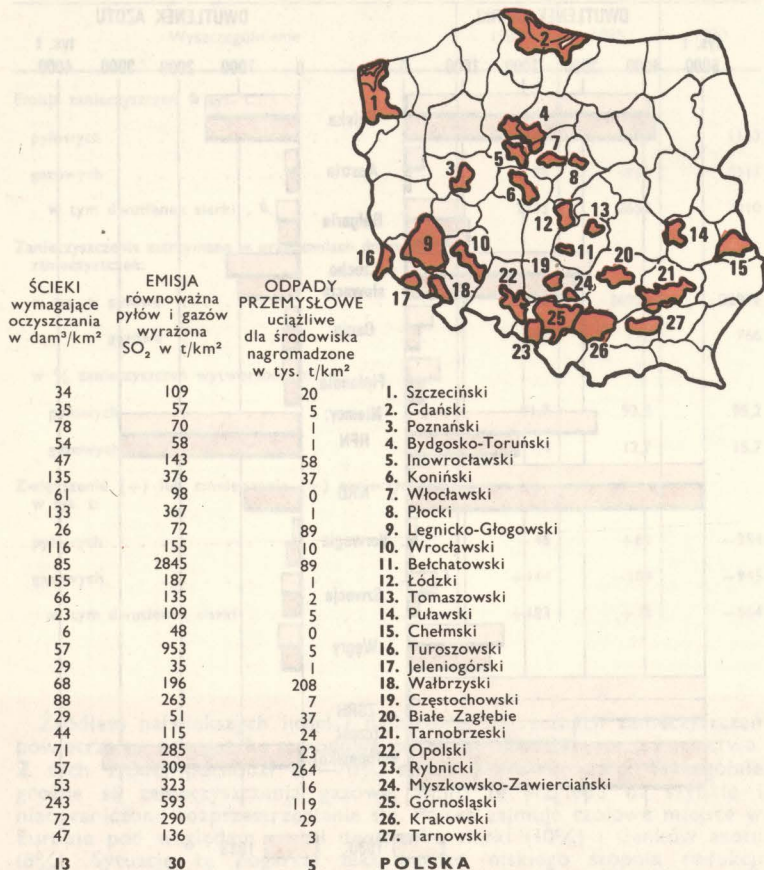
Źródła: 1. „Environment statistics in Europe and North America, U.N. New York 1987

2. Opracowanie Instytutu Ochrony Środowiska pt. „Monitor Ochrony Środowiska — atmosfera 1988”

3. „Dane statystyczne charakteryzujące stan środowiska i przedsięwzięcia w zakresie jego ochrony w państwach — członkach RWPG w 1988 r.”

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

OBSZARY EKOLOGICZNEGO ZAGROŻENIA W 1990 R.

Obszary ekologicznego zagrożenia zajmują ok. 11% powierzchni kraju, która jest zamieszкана przez ok. 35% ludności Polski.

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

1

Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska (w cenach bieżących) w 1990 r. wyniosły 4151,5 mld zł, a ich udział w ogólnych nakładach inwestycyjnych stanowił 3,5%, natomiast w dochodzie narodowym podzielonym — 0,9%. Najwięcej środków inwestycyjnych przeznaczono na ochronę wód — 48,3%, a na ochronę: powierzchni ziemi — 20,8% i powietrza — 30,6%. Z opłat i kar za naruszanie środowiska w 1990 r. wpłynęło na Narodowy i wojewódzkie Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej 286 mld zł.

TABL. 16. **WAŻNIEJSZE DANE O OCHRONIE PRZYRODY**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1980	1985	1990
------------------	------	------	------

PARKI NARODOWE

Liczba parków	13	13	17
Powierzchnia w ha	118901	125798	165933
Kampinoski	34723	35433	35765
Tatrzański	21164	21164	21164
Słowiński	18247	18247	18247
Bieszczadzki	5726	5726	16233
Wigierski	—	—	14956
Drawieński	—	—	8626
Roztoczański	6824	6832	6859
Gorczański	—	5933	6744
Świętokrzyski	5874	5884	5908
Karkonoski	5547	5562	5563
Białowiecki	5069	5316	5317
Wielkopolski	5235	5198	5194
Poleski	—	—	4903
Woliński	4844	4844	4897
Pieniński	2330	2328	2231
Babiogórski	1728	1741	1734
Ojcowski	1590	1590	1592

PARKI KRAJOBRAZOWE

Liczba parków	11	30	68
Powierzchnia w tys. ha	236	614	1215

OBSZARY CHRONIONEGO KRAJOBRAZU

Liczba obiektów	60	132	214
Powierzchnia w tys. ha	642	2031	4575

WARUNKI NATURALNE I OCHRONA ŚRODOWISKA

TABL. 16. WAŻNIEJSZE DANE O OCHRONIE PRZYRODY (dok.)

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1980	1985	1990
REZERWATY			
Liczba rezerwatów	759	907	1001
Powierzchnia w ha	75292	104634	116952
w tym rezerwaty ścisłe	8675	7166	7207
Faunistyczne	25617	38245	40062
Krajobrazowe	25907	28481	30180
Leśne	16701	27209	35890
Torfowiskowe	3133	5234	5410
Florystyczne	1751	2278	1937
Wodne	1349	2290	2510
Przyrody nieożywionej	449	496	487
Stepowe	360	376	452
Ślonoroślowe	25	25	23
POMNIKI PRZYRODY			
OGÓŁEM	11786	14322	18876
Pojedyncze drzewa	8532	10035	13592
Grupy drzew	1966	2611	3193
Głazy narzutowe	692	789	934
Skałki, grotty, jaskinie	313	485	669
Aleje	283	402	488
LASY OCHRONNE w tys. ha			
OGÓŁEM	1739	2129	2679
Glebochronne	105	110	138
Wodochronne	240	293	517
Uzdrowskowo-klimatyczne	70	75	81
Masowego wypoczynku ludności	329	422	586
Strefy zieleni wysokiej	287	216	182
Strefy górnej granicy występowania lasu	3	3	2
Krajobrazowe	705	713	650
Lasy znajdujące się wyłącznie w strefach szkodliwego oddziaływania przemysłu		297	523
WAŻNIEJSZE ZWIERZĘTA CHRONIONE			
Żubry	593	611	550
Kozice	181	250	191
Niedźwiedzie	33	58	78
Bobry	1500	3200	5000

LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

LUDNOŚĆ

TABL. 1(17). LUDNOŚĆ NA PODSTAWIE SPISÓW

Data spisu	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Udział w % ogółu ludności		Ludność na 1 km ²
	w tysiącach			miejskiej	wiejskiej	

W GRANICACH Z DNIA 31 III 1938, R.
(powierzchnia 389 tys. km²)

30 IX 1921	27177	13133	14044	24,6	75,4	69,9
9 XII 1931	32107	15619	16488	27,4	72,6	82,6
1938 (stan w dniu 31 XII)	34849	17000	17849	30,0	70,0	89,7

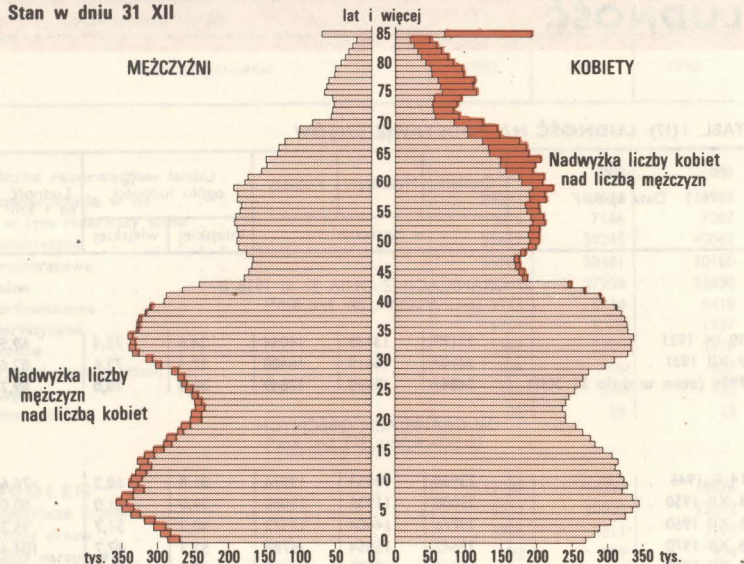
W GRANICACH OBECNYCH
(powierzchnia 313 tys. km²)

14 II 1946	23930	10954	12976	31,8	68,2	76,6
3 XII 1950	25008	11928	13080	39,0	61,0	80,0
6 XII 1960	29776	14404	15372	48,3	51,7	95,3
8 XII 1970	32642	15854	16788	52,3	47,7	104,4
7 XII 1978	35061	17079	17982	57,5	42,5	112,2
7 XII 1988	37879	18465	19414	61,2	38,8	121,1

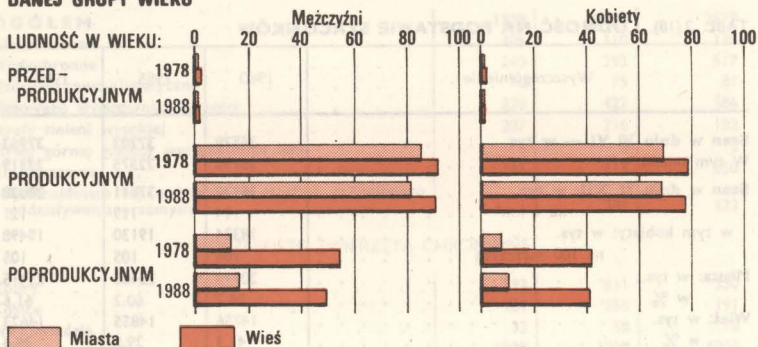
TABL. 2(18). LUDNOŚĆ NA PODSTAWIE SZACUNKÓW

Wyszczególnienie	1980	1985	1989
Stan w dniu 30 VI — w tys.	35578	37203	37963
W tym miasta	20790	22375	23319
Stan w dniu 31 XII: w tys.	35735	37341	38038
na 1 km ²	114	119	121
w tym kobiety: w tys.	18324	19130	19498
na 100 mężczyzn	105	105	105
Miasta: w tys.	20979	22486	23415
w %	58,7	60,2	61,6
Wieś: w tys.	14756	14855	14623
w %	41,3	39,8	38,4

LUDNOŚĆ WEDŁUG PŁCI I WIEKU W 1989 R.
Stan w dniu 31 XII

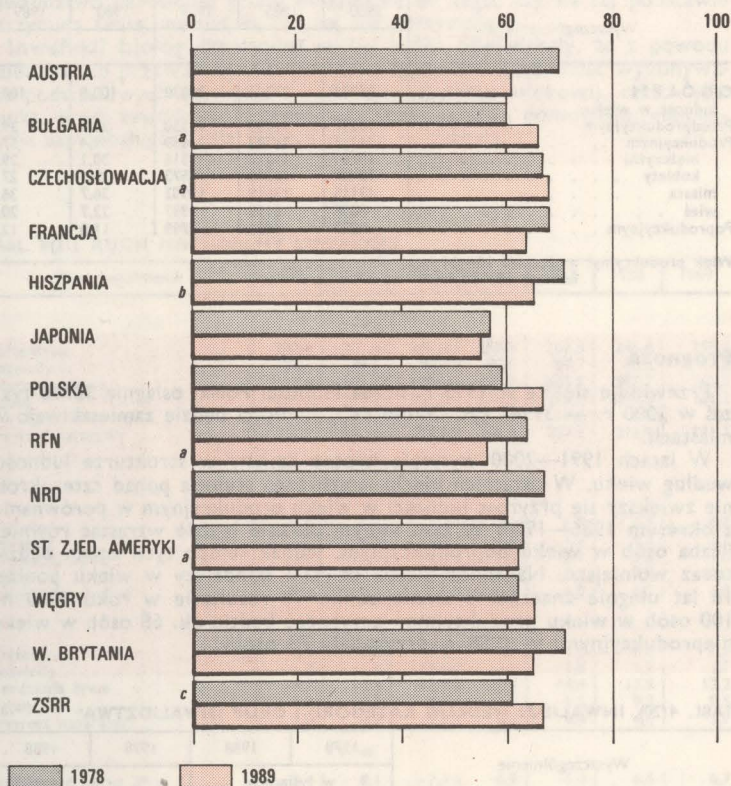
AKTYWNOŚĆ ZAWODOWA LUDNOŚCI — CZYNNI ZAWODOWO NA 100 OSÓB DANEJ GRUPY WIEKU

LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

LUDNOŚĆ W WIEKU NIEPRODUKCYJNYM NA 100 OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM
W WYBRANYCH KRAJACH

a 1988 r. b 1987 r. c 1979 r.

TABL. 3 (19). LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM
I NIEPRODUKCYJNYM

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1980	1985	1989	1980	1989
	w tysiącach			w %	
OGÓŁEM	35735	37341	38038	100,0	100,0
ludność w wieku:					
Przedprodukcyjnym	10297	11083	11350	28,8	29,9
Produkcyjnym	21211	21772	21889	59,4	57,5
mężczyźni	10763	11217	11316	30,1	29,7
kobiety	10448	10555	10573	29,3	27,8
miasta	13115	13619	13952	36,7	36,7
wieś	8096	8153	7937	22,7	20,8
Poprodukcyjnym	4227	4486	4799	11,8	12,6

Wiek produkcyjny: mężczyźni 18—64 lata,
kobiety 18—59 lat.

Prognoza

Przewiduje się, że w 1995 r. liczba ludności Polski osiągnie 38798 tys., zaś w 2000 r. — 39547 tys. Około 64% ludności będzie zamieszkiwało w miastach.

W latach 1991—2000 wystąpią istotne zmiany w strukturze ludności według wieku. W ostatnich pięciu latach tego stulecia ponad czterokrotnie zwiększy się przyrost ludności w wieku produkcyjnym w porównaniu z okresem 1986—1990. W tym samym okresie będzie wzrastać również liczba osób w wieku poprodukcyjnym, jednak tempo tych zmian będzie coraz wolniejsze. Natomiast liczba dzieci i młodzieży w wieku poniżej 18 lat ulegnie znacznemu zmniejszeniu. W rezultacie w roku 2000 na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będzie ok. 68 osób w wieku nieprodukcyjnym; w 1988 r. przypadają 73 osoby.

TABL. 4 (20). INWALIDZI WEDŁUG KATEGORII I GRUP INWALIDZTWA^a

Wyszczególnienie	1978	1988	1978	1988
	w tysiącach		w % ogółu ludności	
OGÓŁEM	2485	3735	7,1	9,9
Inwalidzi prawni	1929	3258	5,5	8,6
I grupy	305	542	0,9	1,4
II grupy	869	1370	2,5	3,6
III grupy	755	1346	2,1	3,6
Inwalidzi wyłącznie biologiczni	556	477	1,6	1,3

^a Dane spisów powszechnych.

LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

Inwalidzi prawni są to osoby, które posiadają aktualne orzeczenia Komisji Lekarskiej do Spraw Inwalidztwa i Zatrudnienia stwierdzające inwalidztwo określonej grupy niezależnie od tego, czy na tej podstawie otrzymują rentę inwalidzką czy jej nie otrzymują.

Inwalidzi biologiczni są to osoby, które oświadczyły, że z powodu kalectwa lub przewlekłej choroby mają ograniczoną zdolność wykonywania podstawowych czynności (właściwych danemu wiekowi), takich jak: nauka, praca zawodowa, prowadzenie gospodarstwa domowego, elementarna samoobsługa, a dla małych dzieci — zabawa.

TABL. 5(21). RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

Wyszczególnienie	1970	1980	1985	1986	1987	1988	1989
W TYSIĄCACH							
Małżeństwa	280,3	307,4	266,8	257,9	252,8	246,8	255,7
Rozwody	34,6	39,8	49,1	50,6	49,7	48,2	47,2
Urodzenia żywe	546,0	692,8	677,6	634,7	605,5	587,7	562,5
Zgony	266,8	350,2	381,5	376,3	378,4	370,8	381,2
w tym niemowląt	18,1	14,7	12,5	11,1	10,6	9,5	9,0
Przyrost naturalny	279,2	342,6	296,1	258,4	227,1	216,9	181,3
NA 1000 LUDNOŚCI							
Ogółem							
Małżeństwa	8,5	8,6	7,2	6,9	6,7	6,5	6,7
Rozwody	1,1	1,1	1,3	1,4	1,3	1,3	1,2
Urodzenia żywe	16,6	19,5	18,2	17,0	16,1	15,5	14,8
Zgony	8,1	9,9	10,3	10,1	10,1	9,8	10,0
Przyrost naturalny	8,5	9,6	7,9	6,9	6,0	5,7	4,8
Miasta							
Małżeństwa	8,7	9,0	7,3	6,9	6,8	6,6	6,8
Rozwody	1,7	1,6	1,9	1,9	1,8	1,7	1,7
Urodzenia żywe	14,7	18,4	16,9	15,4	14,4	13,9	13,2
Zgony	7,7	9,2	9,7	9,5	9,5	9,3	9,5
Przyrost naturalny	7,0	9,2	7,2	5,9	4,9	4,6	3,7
Wieś							
Małżeństwa	8,4	8,1	7,1	6,9	6,6	6,5	6,7
Rozwody	0,3	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,5
Urodzenia żywe	18,8	21,0	20,2	19,2	18,5	18,0	17,4
Zgony	8,6	10,7	11,1	10,9	10,9	10,6	10,8
Przyrost naturalny	10,2	10,3	9,1	8,3	7,6	7,4	6,6
NA 1000 URODZENI ŻYWYCH							
Zgony niemowląt	33,4	21,3	18,4	17,3	17,4	16,1	15,9
miasta	31,6	21,0	18,4	17,3	17,1	16,1	15,9
wieś	34,8	21,7	18,4	17,3	17,8	16,2	15,8

TABL. 6(22). GOSPODARSTWA DOMOWE, RODZINY^a

Wyszczególnienie	1978			1988		
	ogółem	miasta	wieś	ogółem	miasta	wieś
w tysiącach						

GOSPODARSTWA DOMOWE

OGÓŁEM	10948	6790	4158	11970	7864	4106
Gospodarstwa domowe z czynnymi zawo-						
dowo	9312	5559	3753	9931	6270	3661
1	3353	2339	1014	3863	2778	1085
2	4312	2591	1721	4527	2918	1609
3	1103	463	640	1024	447	577
4 i więcej	544	166	378	517	127	390
Gospodarstwa domowe bez czynnych zawo-						
dowo	1636	1231	405	2039	1594	445

RODZINY

OGÓŁEM	9319	5446	3873	10226	6364	3862
w tym rodziny z dziećmi do lat 24						
pozostającymi na utrzymaniu	5750 ^b	3456	2294	6210	4012	2198
małżeństwa bez dzieci	2083	1181	902	2329	1418	911
małżeństwa z dziećmi	5990	3453	2537	6323	3874	2449
matki z dziećmi	1107	727	380	1396	958	438
ojcowie z dziećmi	139	85	54	178	114	64
w gospodarstwach domowych:						
Jednorodzinnych	8452	5102	3350	8979	5906	3073
Dwurodzinnych	826	322	504	1179	436	743
Trzy i więcej rodzinnych	41	22	19	68	22	46

^a Dane spisów powszechnych. ^b Łącznie z ok. 14 tys. rodzin zamieszkujących w gospodarstwach zbiorowego zamieszkania.

TABL. 7(23). ZGONY WEDŁUG PRZYZYNY

Przyczyny zgonów	1980	1985	1989				
			ogółem	mężczyźni	kobiety	miasta	wieś
			na 100 tys. ludności				
OGÓŁEM	984,3	1025,3	1004,1	1102,6	910,4	952,5	1083,2
w tym:							
Choroby układu krążenia	474,4	522,9	525,4	528,7	522,2	493,1	574,9
w tym:							
choroby tętnic, tętniczek i naczyń włosowatych	161,9	214,7	224,7	191,5	256,4	211,1	245,6
niedokrwienność serca	91,8	92,7	105,5	146,1	66,9	111,7	96,1
choroby naczyń mózgowych	65,4	66,9	66,6	60,3	72,5	63,6	71,1
choroba nadciśnieniowa	20,4	23,1	19,2	15,6	22,6	15,3	25,1

LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

TABL. 7 (23). ZGONY WEDŁUG PRZYCZYN (dok.)

Przyczyny zgonów	1980	1985	1989				
			ogół- tem	męż- czyźni	kobie- ty	miasta	wieś
			na 100 tys. ludności				
Nowotwory złośliwe łącznie z nowotworami tkanki limfatycznej i krwiotwórczej . . .	167,8	180,0	188,4	221,4	157,0	193,5	180,5
w tym nowotwór złośliwy tchawicy, oskrzeli i płuc	33,6	39,8	43,9	75,8	13,4	43,5	44,3
Zewnętrzne przyczyny urazów i zatruc . .	76,7	72,8	72,8	111,1	36,4	68,9	78,9
Choroby układu oddechowego	54,9	56,3	43,9	57,6	30,9	35,4	57,0
Choroby gruczołów wydzielania wewnętrznego i przemiany materii oraz zaburzenia odżywiania i immunologiczne	13,7	17,0	16,8	12,7	20,8	18,6	14,1
w tym cukrzyca	12,5	15,9	15,9	11,9	19,7	17,8	13,0
Choroby zakaźne i pasożytnicze	15,9	11,2	8,3	11,3	5,3	7,3	9,8
w tym:							
gruźlica układu oddechowego	8,0	5,2	3,5	5,4	1,6	2,9	4,3
gruźlica innych narządów i późne następstwa gruźlicy	1,0	1,2	0,9	1,4	0,5	0,8	1,1
Zaburzenia psychiczne	5,3	3,3	3,6	5,1	2,1	4,1	2,8
w tym zespół zależności alkoholowej . .	1,1	1,3	1,8	3,3	0,3	2,3	1,0

Przyczyny zgonów

Zgony z powodu 3 najważniejszych przyczyn, jakimi są choroby układu krążenia, nowotwory złośliwe oraz zewnętrzne przyczyny urazów i zatruc, stanowiły w 1989 r. aż 78,3% ogólnej liczby zgonów.

Umieralność według przyczyn zgonów jest istotnie zróżnicowana w zależności od płci i wieku:

- choroby układu krążenia i nowotwory stanowią najważniejszą przyczynę zgonów osób w wieku powyżej 40 lat,
- zewnętrzne przyczyny urazów i zatruc są głównym powodem zgonów osób w wieku 1—39 lat,
- w wieku wczesnodziecięcym (1—4 lata) i późnodziecięcym (5—14 lat) (przy stosunkowo niskim — w porównaniu z wiekiem niemowlęcym — dzieci do 1 roku — współczynniku zgonów), na czołowym miejscu znajdują się zgony spowodowane zewnętrznymi przyczynami urazów i zatruc oraz z powodu nowotworów złośliwych.

W grupie zgonów spowodowanych zewnętrznymi przyczynami urazów i zatruc największy udział mają zgony na skutek wypadków komunikacyjnych (31,6%) oraz samobójstw i samouszkodzeń (15,6%). Na 8735 zgonów w 1989 r., których przyczyną były wypadki komunikacyjne składają się m.in.:

- 811 zgonów spowodowanych wypadkami kolejowymi,
- 7703 zgony w wyniku wypadków drogowych pojazdów mechanicznych i drogowych,
- 5 zgonów w wyniku wypadków w żegludze wodnej,
- 11 zgonów na skutek wypadków w transporcie powietrznym.

TABL. 8 (24). PRZECIĘTNE DALSZE TRWANIE ŻYCIA

Wyszczególnienie	Mężczyźni					Kobiety				
	przeciętna liczba lat dalszego trwania życia dla osób w wieku lat									
	0	15	30	45	60	0	15	30	45	60
1955—1956	61,8	53,9	40,2	26,9	15,4	67,8	58,9	44,8	31,1	18,5
1965—1966	66,8	55,6	41,7	28,2	16,1	72,8	61,0	46,5	32,3	19,3
1975—1976	67,3	54,7	40,8	27,5	16,0	75,0	62,0	47,4	33,2	20,1
1985—1986	66,9	53,6	39,5	26,3	15,3	75,3	61,8	47,2	32,9	19,9
1989	66,8	53,3	39,3	26,2	15,4	75,5	61,8	47,1	32,9	19,9
miasta	66,6	53,1	39,0	25,8	15,1	75,1	61,3	46,7	32,5	19,6
wieś	67,0	53,7	39,8	26,8	15,9	76,1	62,5	47,8	33,6	20,4

Przeciętne dalsze trwanie życia wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w danym wieku, przy założeniu stałego poziomu umieralności z lat, dla których opracowano tablice. Na przykład, w 1989 r. mężczyzna w wieku 45 lat teoretycznie ma szansę przeżycia jeszcze nieco ponad 26 lat, a kobieta niespełna 33 lata.

ŁUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

TABL. 9(25). MIASTA I ŁUDNOŚĆ W MIASTACH

Stan w dniu 31 XII

Grupy miast według liczby ludności	Miasta w 1989 r.	1980	1985	1989	
		ludność w miastach			
		w tysiącach			w % ogółu ludności
OGÓŁEM	825	20978,5	22485,6	23415,4	61,6
Poniżej 5000	254	786,9	765,9	790,3	2,1
5000 — 9999	181	1283,5	1301,5	1286,1	3,4
10000 — 19999	173	2391,7	2337,9	2497,4	6,6
20000 — 49999	128	3465,6	3883,2	3967,6	10,4
50000 — 99999	47	2613,9	2952,2	3193,6	8,4
100000 — 199999	22	3090,0	2996,2	2889,3	7,6
200000 i więcej	20	7346,9	8248,7	8791,1	23,1
WARSZAWA	x	1596,1	1659,4	1655,1	4,3

TABL. 10(26). GMINY I ŁUDNOŚĆ NA WSI

Stan w dniu 31 XII

Grupy gmin według liczby ludności	Gminy w 1989 r.	1980	1985	1989	
		ludność na wsi			
		w tysiącach			w % ogółu ludności
OGÓŁEM	2121	14756,4	14854,9	14623,0	38,4
Poniżej 2000	14	19,4	21,8	19,4	0,1
2000—4999	620	2120,1	2341,3	2433,3	6,4
5000—6999	653	3785,9	3815,4	3871,9	10,1
7000—9999	516	4529,3	4448,6	4269,3	11,2
10000 i więcej	318	4301,7	4227,8	4029,1	10,6

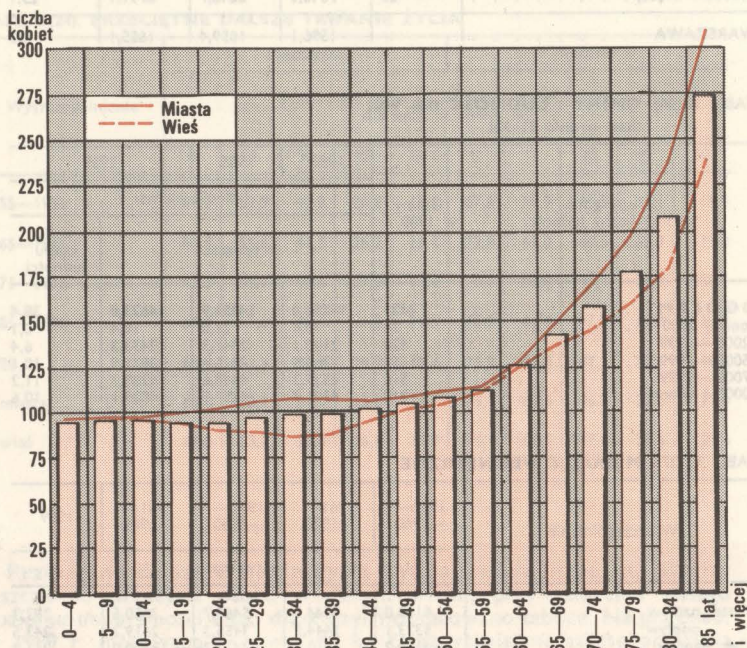
TABL. 11(27). MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Wyszczególnienie	1952— —1960	1961— —1970	1971— —1980	1981— —1989	1989
	w tysiącach				
Miasta: napływ	6192,0	4644,9	5460,7	3850,5	383,3
odpływ	5373,1	3444,3	3455,3	2619,2	243,5
Wieś: napływ	6159,2	4710,1	3472,3	2330,0	213,2
odpływ	6978,1	5910,7	5477,7	3561,3	353,0
Saldo migracji w miastach	818,9	1200,6	2005,4	1231,3	139,8

TABL. 12(28). MIGRACJE ZAGRANICZNE

Wyszczególnienie	1952— —1960	1961— —1970	1971— —1980	1981— —1989	1989
	w tysiącach				
Imigracja do Polski	275,1	24,3	16,3	14,7	2,2
Emigracja z Polski	370,4	223,8	225,7	248,3	26,6
Saldo migracji zagranicznych	-95,3	-199,5	-209,4	-233,6	-24,4

WSPÓŁCZYNNIK FEMINIZACJI — LICZBA KOBIET NA 100 MĘŻCZYZN W 1989 R.

ŁUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

WYZNANIA RELIGIJNE

TABL. 13 (29). **WYZNANIA RELIGIJNE W POLSCE W 1990 R.**
Stan w dniu 31 XII

Kościoty i związki wyznaniowe	Parafie, zbozy, gminy wyznaniowe	Kościoty, kaplice, domy modlitwy	Duchowni	Wierni
Kościół katolicki				
obrzędek:				
Rzymskokatolicki	8851	14335	23578	35873538 ^a
Greckokatolicki	90	90 ^b	70	300000
Neounicki	1	1	1	300
Ormiański	2	2 ^b	2	8000
Starokatolickie				
Kościół Polskokatolicki	94	100	113	52400
Starokatolicki Kościół Mariawitów	41 ^c	56	29	24774
Kościół Katolicki Mariawitów	30	32	38 ^d	3004
Prawosławne				
Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny	250 ^e	313	243	570600
Wschodni Kościół Staroobrzędowy	4	4	3	2621
Protestanckie i tradycji protestanckiej				
Kościół Ewangelicko-Augsburski	293 ^c	328	120	ok. 100000
Kościół Ewangelicko-Reformowany	10 ^f	13	7	ok. 4000
Kościół Ewangelicko-Metodystyczny	43	51	41	3012
Polski Kościół Chrześcijan Baptystów	111	66	65	6174
Kościół Adwentystów Dnia Siódmego	123	123	89	9618
Adwentyści Dnia Siódmego Poruszenie Reforma- cyjne	—	—	—	57
Kościół Chrześcijan Dnia Sobotniego	20	7 ^e	19	338
Chrześcijańska Wspólnota Zielonoświątkowa	25 ^c	1	49	1270
Kościół Boży w Chrystusie	14	2	39	635
Kościół Chrześcijan Wiary Ewangelicznej	19	5	32	1460
Kościół Zielonoświątkowy	117	100	193	12467
Ewangeliczna Wspólnota Zielonoświątkowa	1	3	9	465
Stowarzyszenie Badaczy Pisma Świętego w Polsce	25 ^f	6 ^f	38 ^f	388 ^f
Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego	91	131 ^e	280	2606
Świecki Ruch Misyjny „Epifania”	78	139	415	1970
Związek Badaczy Biblii w Polsce	12	12 ^e	10	86
Uczniowie Ducha Świętego	—	1 ^e	—	1000 ^f
Związek Wyznania Świadców Jehowy w Polsce	1248	—	—	96841 ^g
Stolica Apostolska w Jezusie Chrystusie	2	1	7	90
Nowoapostolski Kościół w Polsce	25 ^c	8	34	997 ^h

^a Dotyczy ochrzczonych. ^b Łącznie z obiektami wynajmowanymi. ^c Łącznie z placówkami niższymi niż parafie. ^d W tym 32 kobiety. ^e Łącznie z mieszkaniami prywatnymi wykorzystywanymi do celów religijnych. ^f 1988 r. ^g Dotyczy głosicieli (patrz nota na str. 53). ^h Liczba pieczętowanych Duchem Świętym.

TABL. 13 (29). WYZNANIA RELIGIJNE W POLSCE W 1990 R. (dok.)

Stan w dniu 31 XII

Kościół i związek wyznaniowe	Parafie, zboory, gminy wyznaniowe	Kościół, kaplice, domy modlitwy	Duchowni	Wierni
Protestanckie i tradycji protestanckiej (dok.)				
Kościół Jezusa Chrystusa Świętych Dni Ostatnich (mormoni)	4	—	64	286
Kościół Zborów Chrystusowych	50 ^c	29	51	3297
Kościół Chrystusowy	28 ^c	4	27	4651
Ewangeliczny Związek Braterski	24	9	18	370
Kościół Wolnych Chrześcijan	92 ^c	32	—	3000
Stowarzyszenie Zborów Chrześcijan	3	5	—	209
Jednota Braci Polskich	3	1	15	ok. 132
Zbór Chrześcijański	1	—	—	52
Zbór Ewangelicznych Chrześcijan w Duchu Apostolskim	—	—	1	101
Zbór Ewangeliczny „Syjon”	1	1	3	19
Islamskie				
Muzułmański Związek Religijny	6 ^f	2 ^f	4 ^f	4000 ^f
Stowarzyszenie Jedności Muzułmańskiej	—	—	1	52
Stowarzyszenie Braci Muzułmańskich	—	—	3	41
Judaistyczne				
Związek Religijny Wyznania Mojżeszowego	13	22	0	1560
Karański Związek Religijny	3	—	3	200
Dalekiego Wschodu				
Stowarzyszenie Buddyjskie Zen-Czogie	20	4	72	486
Stowarzyszenie Buddyjskie Centrum Zen Kannon	—	1	—	41
Stowarzyszenie Buddyjskie Karma Kagyu	12 ^f	1 ^f	—	—
Stowarzyszenie Buddyjskie Sangha Kandzeon	4	6	2	109
Związek Buddystów Zen Sangha	5 ^f	2 ^f	4 ^f	160 ^f
Wspólnota Bez Bram Związek Buddystów Zen Rinzai	3	3 ^c	—	25 ⁱ
Związek Adżapa Yogi	1	1	1	93
Międzynarodowe Towarzystwo Świadomości Kryszny w Polsce	3	3	89	—
Światowy Uniwersytet Duchowy Brahma Kumaris Raja Yoga	4	16	16	81
Inne				
Wspólnota Religijna — Lectorium Rosicrucianum	—	—	—	—
— Międzynarodowa Szkoła Złotego Różokrzyża	—	1	—	106
Stowarzyszenie Chrześcijańskiej Nauki	—	1	—	23
Instytut Wiedzy o Tożsamości	—	4	2	526
Misja „Centrum Służby Życia”	—	1	1	70
Miasto Chrystusa „Jeruzalem Nowe”	—	—	14	100

c łącznie z placówkami niższymi niż parafie. e łącznie z mieszkaniami prywatnymi wykorzystywanymi do celów religijnych. f 1988 r. i Równocześnie osoby duchowne.

ŁUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

Kościół Katolicki w Polsce

W Kościele Katolickim w Polsce występują cztery obrządki: rzymskokatolicki (łaciński), grekokatolicki oraz neounicki i ormiański. Kościół Katolicki o obrządku neounickim obejmuje jedną parafię w Kostomłotach k/Terespola, o obrządku ormiańskim dwie parafie: w Gliwicach i w Gdańsku.

Kościół Rzymskokatolicki

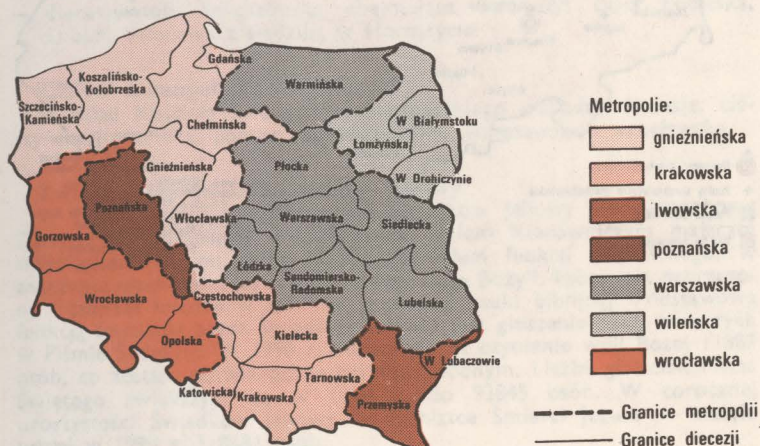
Organizacja **Kościoła obrządku rzymskokatolickiego** w Polsce obejmuje 27 jednostek, a mianowicie:

— 24 diecezje, których obszar jest całkowicie położony na terenie kraju
— oraz 3 następujące jednostki:

- 1) obszar części archidiecezji wileńskiej zarządzany przez Administratora Apostolskiego z siedzibą w Białymstoku,
- 2) obszar części diecezji pińskiej zarządzany przez Administratora Apostolskiego z siedzibą w Drohiczynie,
- 3) obszar części archidiecezji lwowskiej zarządzany przez Administratora Apostolskiego z siedzibą w Lubaczowie.

W ramach tych 27 jednostek istnieje 7 metropolii.

DIECEZJE I METROPOLIE KOŚCIOŁA RZYMSKOKATOLICKIEGO W POLSCE

OŚRODKI DUSZPASTERSKIE KOŚCIOŁA KATOLICKIEGO OBRZĄDKÓW WSCHODNICH W POLSCE:
GRECKOKATOLICKIE
NEOUNICKIE
ORMIAŃSKIE

Kościół Polskokatolicki

Kościół Polskokatolicki został założony w końcu XIX wieku w środowisku polskich emigrantów w USA, na terenie Polski powstał w 1920 r., a zarejestrowany został jako związek wyznaniowy w 1946 r. Obecnie Kościół Polskokatolicki podzielony jest na trzy diecezje: warszawską, wrocławską, oraz krakowsko-częstochowską z siedzibą w Częstochowie.

Polski Autokefaliczny Kościół Prawosławny

Metropolia Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego podzielona jest na siedem diecezji:

- archidiecezja warszawsko-bielska obejmująca dekanaty: Warszawa, Hajnówka, Narew z siedzibą w Klejnikach, Siemiatycze z siedzibą w Żerczycach,
- diecezja białostocko-gdańska obejmująca dekanaty: Gdańsk, Białystok, Gródek, Olsztyn, Sokółka,
- diecezja łódzko-poznańska obejmująca dekanaty: Łódź, Kraków, Bydgoszcz,
- diecezja przemysko-nowosądecka obejmująca dekanaty: Przemyśl z siedzibą w Sanoku, Nowy Sącz z siedzibą w Krynicy Górskiej,
- diecezja wrocławsko-szczecińska obejmująca dekanaty: Wrocław z siedzibą w Lubiniu, Zielona Góra z siedzibą w Poznaniu, Szczecin, Koszalin,
- diecezja lubelsko-chełmska obejmująca dekanaty: Biała Podlaska, Lublin, Włodawa z siedzibą w Horostycie.

Kościół Ewangelicko-Augsburski

W skład Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego wchodzi diecezje: cieżyńska, mazurska, pomorsko-wielkopolska, warszawska i wrocławska.

Związek Wyznania Świadców Jehowy

W Polsce prawnie reprezentuje Świadców Jehowy siedmioosobowy Zarząd, współpracujący z centralnym Ciałem Kierowniczym mającym siedzibę w Nowym Jorku. Odpowiednikiem funkcji duchownego, w znaczeniu umownym, jest „ordynowany sługa Boży”, który jest ochrzczony i posiada wiedzę w zakresie podstawy nauki biblijnej. Podstawową funkcją spełnianą przez Świadców Jehowy jest głoszenie woli Bożej 11387 osób, co zostało potwierdzone chrztem wodnym. Liczba głosicieli Pisma Świętego zwiększyła się w 1990 r. do 93845 osób. W corocznej uroczystości Świadców Jehowy — Pamiętce Śmierci Jezusa — wzięło udział w 1990 r. 118681 osób.

2

ŁUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

**TABL. 14(30). WIERNI I DUCHOWIEŃSTWO KOŚCIOŁA
RZYMSKOKATOLICKIEGO W POLSCE
WEDŁUG DIECEZJI W 1990 R.**

Diecezje	Wierni w % ogółu ludności	Księża diecezjalni	Księża zakonnici	Alumni diecezjalni ^a	Bracia zakonnici ^b	Siostry zakonne
OGÓŁEM	94,0	19174	4404	5352	1292	26095
W Białymstoku	82,0	327	12	91	3	134
Chełmińska	98,0	898	178	228	24	938
Częstochowska	97,0	816	108	163	82	1028
W Drohiczyń	62,0	112	1	25	—	50
Gdańska	98,0	240	91	115	23	260
Gnieźnieńska	98,0	725	68	178	12	560
Gorzowska	97,0	455	149	149	12	315
Katowicka	95,0	1103	158	287	68	1390
Kielecka	99,0	657	61	202	18	498
Koszalińsko-kołobrzewska	95,0	381	109	125	9	328
Krakowska	98,0	1292	800	340	195	3212
W Lubaczowie	99,0	126	5	37	—	39
Lubelska	89,0	945	180	348	26	1106
Łomżyńska	97,0	458	29	190	7	220
Łódzka	94,0	500	139	150	70	835
Opolska	95,0	782	181	200	45	1345
Płocka	98,0	563	58	161	18	435
Poznańska	96,0	995	253	185	142	1749
Przemyska	95,0	1227	234	370	81	1413
Sandomiersko-radomska ^c	98,0	678	92	216	19	759
Siedlecka	97,0	604	53	166	7	453
Szczecińsko-kamieńska	93,0	342	157	155	26	207
Tarnowska	99,6	1261	147	303	23	1278
Warmińska	99,0	633	203	196	—	441
Warszawska	96,0	1182	435	312	293	4535
Włocławska	95,0	618	103	191	34	735
Wrocławska	97,0	1254	400	269	55	1832

a, b Dane na podstawie; *a* Pisma okólnego 1991, *b* Spisu Duchowieństwa 1985. *c* 1987 r.

Źródło: opracowanie Zakładu Socjologii Religii SAK na podstawie Ankiety diecezjalnej 1990.

ŁUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

TABL. 15(31). **WIERNI I DUCHOWIEŃSTWO KOŚCIOŁA
RZYMSKOKATOLICKIEGO NA ŚWIECIE W 1988 R.**

Wyszczególnienie	Wierni w % ogółu ludno- ści	Biskupi	Księża diecez- jalni	Księża zakonni	Alumni diecez- jalni	Alumni zakonni	Bracia zakonni	Siostry zakonne
ŚWIAT	17,6	4126	254796	147134	61651	30522	63733	893418

KONTYMENTY

Afryka	13,4	487	9184	10085	10118	2518	5495	40789
Ameryka — ogółem	63,5	1589	68414	50989	20189	10821	19516	269967
Północna	24,4	549	40977	25974	4508	2429	10853	144072
Środkowa	78,4	256	10136	6086	5572	2269	2204	35162
Południowa	89,1	784	17301	18929	10109	6123	6459	90733
Azja	2,6	578	16530	14238	11149	7291	5898	103314
Europa	39,6	1365	157889	69153	19674	9582	30221	465273
Australia i Oceania	26,9	107	2779	2669	521	310	2603	14075

WYBRANE KRAJE WEDŁUG KONTYMENTÓW

Afryka

Kamerun	28,8	23	431	459	285	87	223	1332
Ruanda	44,1	11	303	205	231	18	271	1040

Ameryka

Kanada	45,3	129	6804	5205	594	247	3443	34408
St. Zjedn. Ameryki	22,2	418	34170	20758	3914	2180	7410	109649
Kuba	41,2	10	114	100	21	9	25	290
Meksyk	95,9	107	7876	3164	4161	1314	1174	25106
Argentyna	91,2	90	2968	2714	1707	666	1032	11391
Brazylia	87,9	362	6246	7590	3134	2724	2502	36824

Azja

Indie	1,7	139	8230	5863	3683	3541	2688	61817
Japonia	0,3	26	570	1343	108	110	370	7252

Europa

Austria	82,9	20	3197	2276	374	230	604	8924
Belgia	87,9	34	6723	4114	275	194	1926	24956
Czechosłowacja	68,9	7	2902	446	570	24	31	6433
Francja	84,9	204	26376	7294	1096	443	4888	69110
Hiszpania	96,7	105	20565	10320	1936	1420	6963	74201
RFN	45,6	89	15953	5413	2574	501	2505	51384
NRD	7,7	11	1125	209	149	10	55	2792
Polska	95,3	101	17378	4476	5771	2686	1427	26066
Szwajcaria	47,7	20	2322	1621	193	43	391	8497
Szwecja	1,6	2	53	60	11	2	15	251
W. Brytania	9,2	65	4786	2403	559	264	760	12045
Włochy	97,9	472	39137	20691	3591	2684	5318	133128

Źródło: „Annuario Statisticum Ecclesiae 1988”.

PODRÓŻE PAPIEŻA JANA PAWŁA II PO ŚWIECIE

1979

2 razy 3 razy 4 razy

1	25 I—1 II	Dominikana	Meksyk	Wyspy Bahama	
2	2—10. VI	Polska			
3	29 IX—8 X	Irlandia	Stany Zjednoczone		
4	28—30 XI	Turcja			

1980

5	2—12 V	Zair	Republika Kongo	Kenia	Ghana	Burkina Faso	Wybrzeże Kości Słoniowej
6	30 V—2 VI	Francja					
7	30 VI—12 VII	Brazylia					
8	15—19 XI	Republika Federalna Niemiec					

1981

9	16—27 II	Pakistan	Filipiny	Guam — St. Zj.	Japonia	Stany Zj. — Alaska	
---	----------	----------	----------	----------------	---------	--------------------	--

1982

10	2—19 II	Nigeria	Benin	Gabon	Gwinea Równikowa		
11	12—15 V	Portugalia					
12	28 V—2 VI	Wielka Brytania					
13	10—13 VI	Brazylia	Argentyna				
14	15 VI	Szwajcaria					
15	29 VIII	San Marino					
16	31 X—9 XI	Hiszpania					

1983

17	2—10 III	Portugalia	Kostaryka	Nikaragua	Panama	Salwador	Gwatemala	Honduras
		Haiti	Belize					
18	16—23 VI	Polska						
19	14—15 VIII	Francja						
20	10—13 IX	Austria						

1984

21	2—12 V	Stany Zj. — Alaska	Korea Południowa	Papua—Nowa Gwinea	Wyspy
		Salomona	Tajlandia		
22	12—17 VI	Szwajcaria			
23	9—21 IX	Kanada			
24	10—13 X	Hiszpania	Dominikana	Portoryko — St. Zj.	

LUDNOŚĆ. WYZNANIA RELIGIJNE

2

PODRÓŻE PAPIEŻA JANA PAWŁA II PO ŚWIECIE

2 razy 3 razy 4 razy

1985

25	26 I—6 II	Wenezuela	Ekwador	Peru	Trynidad i Tobago	
26	11—21 V	Holandia	Luksemburg	Belgia		
27	8—19 VIII	Togo	Wybrzeże Kości Słoniowej	Kamerun	Rep. Środkowo-afrykańska	
		Zair	Kenia	Maroko		
28	8 IX	Szwajcaria	Lichtenstein			

1986

29	31 I—10 II	Indie				
30	1—8 VII	Francja				
31	4—7 X	Kolumbia	Saint Lucia			
32	18 XI—1 XII	Bangladesz	Singapur	Fidzi	Nowa Zelandia	Australia Szeszele

1987

33	31 III—13 IV	Urugwaj	Chile	Argentyna		
34	30 IV — 4 V	Republika Federalna Niemiec				
35	8—14 VI	Polska				
36	10—21 IX	Stany Zjednoczone	Kanada			

1988

37	7—18 V	Urugwaj	Boliwia	Peru	Paragwaj	
38	23—27 VI	Austria				
39	10—19 IX	Zimbabwe	Botswana	Lesotho	Suazi	Mozambik Rep. Południowej Afryki
40	8—11 X	Francja				

1989

41	28 IV—6 V	Madagaskar	Reunion	Zambia	Malawi	
42	1—10 VI	Norwegia	Islandia	Finlandia	Dania	Szwecja
43	19—21 VIII	Hiszpania				
44	6—16 X	Korea Południowa	Indonezja	Mauritius		

1990

45	25 I—1 II	Republika Zielonego Przylądka	Gwinea Bissau	Mali	Burkina Faso	Czad
46	21—22 IV	Czechosłowacja				
47	6—14 VI	Meksyk	Antyle Hol. (Curacao)	— hol.		
48		Malta				
49	1—10 IX	Tanzania	Burundi	Rwanda	Wybrzeże Kości Słoniowej	

SEJM. SENAT. SAMORZĄD TERYTORIALNY

Kadencje Krajowej Rady Narodowej i Sejmu trwały:

Krajowej Rady Narodowej — od 31 XII 1943 r. do 19 I 1947 r.;

Sejmu: Ustawodawczego — od 4 II 1947 r. do 4 VIII 1952 r.;

Sejmu: I kadencji — od 20 XI 1952 r. do 20 XI 1956 r.;

II kadencji — od 20 II 1957 r. do 20 II 1961 r.;

III kadencji — od 16 IV 1961 r. do 16 IV 1965 r.;

IV kadencji — od 30 V 1965 r. do 30 V 1969 r.;

V kadencji — od 1 VI 1969 r. do 15 II 1972 r.;

VI kadencji — od 19 III 1972 r. do 19 III 1976 r.;

VII kadencji — od 21 III 1976 r. do 21 III 1980 r.;

VIII kadencji — od 23 III 1980 r. do 31 VIII 1985 r.;

IX kadencji — od 13 X 1985 r. do 3 VI 1989 r.;

X kadencji — od 4 VI 1989 r.

TABL. I (32). WYBORY DO SEJMU I SENATU W 1989 R.

Wyszczególnienie	Ogółem
SEJM I SENAT	
Uprawnieni do głosowania w tys.	27362,3
SEJM	
Oddane głosy ważne: w tys.	17053,2
w % uprawnionych	62,3
SENAT	
Oddane głosy ważne: w tys.	14682,3
w % uprawnionych	53,7

ORGANIZACJA PAŃSTWA

TABL. 2(33). **POSŁOWIE X KADENCJI SEJMU**
Stan w dniu 31 XII 1990 r.

Wyszczególnienie	W liczbach bezwzględ- nych
OGÓŁEM	
OGÓŁEM	459
W tym kobiety	62
WEDŁUG WIEKU	
29 lat i mniej	4
30—39	76
40—59	345
60 lat i więcej	34
WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA	
Wyższe	379
Średnie ^a	65
Zasadnicze zawodowe	9
Podstawowe ^b	6

^a łącznie z policealnym i niepełnym wyższym. ^b łącznie z niepełnym średnim.

TABL. 3(34). **SENATORZY I KADENCJI SENATU**
Stan w dniu 31 XII 1990 r.

Wyszczególnienie	W liczbach bezwzględ- nych
OGÓŁEM	
OGÓŁEM	100
W tym kobiety	7
WEDŁUG WIEKU	
30—39	14
40—59	49
60 lat i więcej	37
WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA	
Wyższe	85
Średnie ^a	14
Zasadnicze zawodowe	1

^a łącznie z policealnym i niepełnym wyższym.

TABL. 4(35). WYBORY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ W 1990 R.

Wyszczególnienie	I tura wyborów — 25 XI	II tura wyborów — 9 XII	Wyszczególnienie	I tura wyborów — 25 XI	II tura wyborów — 9 XII
Uprawnieni do głosowania w tys.	27545,6	27436,1	głosy ważne oddane na kandydatów (dok.)		
Oddane głosy:			Włodzimierz Cimoszewicz		
w tys.	16702,0	14650,0	W tys.	1514,0	x
w % uprawnionych	60,6	53,4	W %	9,2	x
w tym głosy ważne:			Tadeusz Mazowiecki		
*w tys.	16442,5	14305,8	W tys.	2973,3	x
w % uprawnionych	59,7	52,1	W %	18,1	x
głosy ważne oddane na kan- dydatów:			Leszek Moczulski		
Roman Bartoszcze			W tys.	411,5	x
*W tys.	1176,2	x	W %	2,5	x
W %	7,1	x	Stanisław Tymiański		
			W tys.	3797,6	3683,1
			W %	23,1	25,7
			Lech Wałęsa		
			W tys.	6569,9	10622,7
			W %	40,0	74,3

Wybory do rad narodowych — stopnia podstawowego, stopnia wojewódzkiego — odbyły się:

5 XII 1954 r., 31 III 1958 r., 16 IV 1961 r., 30 V 1965 r., 1 VI 1969 r., 9 XII 1973 r., 21 III 1976 r., 5 II 1978 r., 23 III 1980 r., 17 VI 1984 r., 19 VI 1988 r.

Wybory do rad gmin odbyły się 27 V 1990 r.

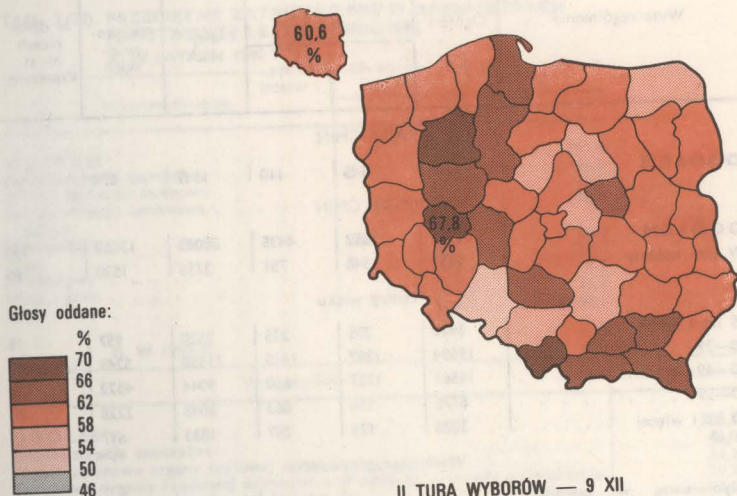
TABL. 5(36). WYBORY DO RAD GMIN W 1990 R.

Wyszczególnienie	Ogółem	Rady gmin				
		miejskich — w mia- stach o liczbie ludności		wiel- kich	miejsko- -wiel- kich	w dziel- nicach m. st. Warszawy
		do 40 tys.	40 tys. i więcej			
Liczba mandatów	52037	3552	4438	30039	13663	345
w tym obsadzone	51987	3552	4435	30002	13654	344
Liczba zgłoszonych kandydatów na radnych: w tys.	147,2	9,9	15,9	78,9	41,3	1,2
przeciętnie na 1 mandat	3	3	4	3	3	4
Uprawnieni do głosowania w tys.	26927,0	1993,2	10127,3	7445,3	6100,4	1260,8
Oddane głosy: w tys.	11382,4	884,9	4079,6	3183,0	2701,3	533,6
w % uprawnionych	42,3	44,4	40,3	42,8	44,3	42,3
w tym głosy ważne w tys. . . .	11044,6	872,7	3873,4	3121,7	2656,3	520,5
w tym z dokonaniem wyboru	10493,5	827,5	3770,6	2888,5	2495,8	511,1

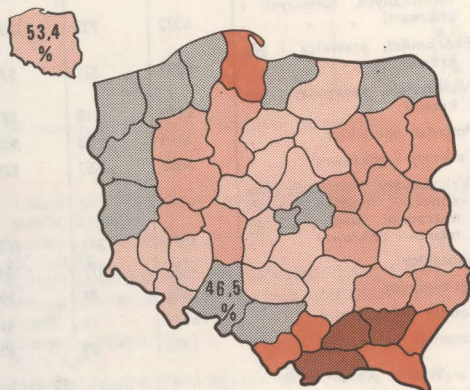
ORGANIZACJA PAŃSTWA

UDZIAŁ WYBORCÓW W WYBORACH PREZYDENTA RZECZPOSPOLITEJ POLSKIEJ
W 1990 R.

I TURA WYBORÓW — 25 XI

II TURA WYBORÓW — 9 XII

TABL. 6 (37). RADY I RADNI GMIN

Stan w dniu 31 XII 1990 r.^a

Wyszczególnienie	Ogółem	Rady gmin				
		miejskich — w miastach o liczbie ludności		wiejskich	miejso-wiejskich	w dzielnicach m. st. Warszawy
		do 40 tys.	40 tys. i więcej			

RADY GMIN

OGÓŁEM	2383	145	110	1547	574	7
-------------------------	-------------	------------	------------	-------------	------------	----------

RADNI GMIN

OGÓŁEM	51987	3552	4435	30003	13653	344
W tym kobiety	5654	548	751	2755	1520	80

Według wieku

29 lat i mniej	3923	205	225	2520	957	16
30—39	19694	1387	1410	11558	5249	90
40—49	16567	1227	1650	9044	4522	124
50—59	8775	558	863	5048	2228	78
60 lat i więcej	3028	175	287	1833	697	36

Według grup zawodów

Inżynierowie w zawodach technicznych, rolniczych i pokrewni	6372	723	1225	2235	2096	93
Ekonomiści, prawnicy i pokrewni	2092	321	531	576	622	42
Nauczyciele, pedagodzy i pokrewni	5119	518	553	2377	1642	29
Pozostali specjaliści	3014	468	928	606	906	106
Technicy i pokrewni	6682	653	529	3366	2117	17
Wykonawczy pracownicy ekonomiczni, finansowi, administracyjni, handlowcy, hotelarze i pokrewni	1972	217	163	997	578	17
Robotnicy	6556	377	304	4051	1811	13
Rzemieślnicy	675	97	79	327	165	7
Rolnicy indywidualni	18135	98	41	14588	3400	8
Pozostali	1370	80	82	880	316	12

^a Wyniki wyborów do rad gmin z 27 maja 1990 r. zaktualizowano o wyniki wyborów uzupełniających oraz o wyniki wyborów ponownych.

ORGANIZACJA PAŃSTWA

ADMINISTRACJA

TABL. 7(38). PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

A. W LATACH 1980 i 1989

Wyszczególnienie	1980	1989
	w tysiącach	
OGÓŁEM	137,2	161,6
Administracja centralna	35,3	43,0
W tym jednostki terenowe	15,9	30,9
Administracja terenowa	101,9 ^a	118,6
urzędy:		
Wojewódzkie	25,6	26,4
Miast	20,2	23,7
Dzielnicowe	4,3	4,2
Miast i gmin	18,2	24,2
Gmin	31,6	40,1

B. W 1990 R.

Wyszczególnienie	W tysiącach
OGÓŁEM	158,8
Administracja centralna	46,0
W tym terenowe organy rządowej administracji specjalnej	34,2
Terenowe organy rządowej administracji ogólnej — urzędy wojewódzkie	29,2 ^b
Administracja samorządu terytorialnego	83,6
Urzędy gmin:	
miejskich	24,7
wiejskich	36,0
miejsko-wiejskich	21,1
dzielnic m. st. Warszawy	1,6
Sejmiki samorządowe	0,2

a łącznie z administracją budynków biurowych. b łącznie z urzędami rejonowymi.

W latach osiemdziesiątych udział przeciętnego zatrudnienia administracji państwowej w ogólnym zatrudnieniu wynosił:

— w 1980 r. 1,1%, w tym administracji centralnej — 0,3%,

— w 1989 r. odpowiednio: 1,4% i 0,4%,

— w 1990 r. (łącznie z administracją samorządową) odpowiednio: 1,5% i 0,4%.

Udział wydatków na wynagrodzenia zatrudnionych w administracji państwowej w ogólnej sumie wynagrodzeń wynosił:

— w 1980 r. 1,0%, w tym administracji centralnej — 0,3%,

— w 1989 r. odpowiednio: 1,4% i 0,4%,

— w 1990 r. (łącznie z administracją samorządową) odpowiednio: 2,0% i 0,6%.

Wydatki budżetu państwa na administrację państwową w wydatkach budżetu państwa ogółem wynosiły: w 1985 r. — 2,1%, w 1989 r. — 2,4% oraz w 1990 r. (łącznie z administracją samorządową) — 2,9%.

TABL. 8(39). ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W CENTRALNEJ ADMINISTRACJI PAŃSTWOWEJ W 1990 R.

Wyszczególnienie	Przeciętne zatrudnienie	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne w tys. zł
OGÓŁEM	46062	1511,5
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	193	2081,2
Najwyższa Izba Kontroli	1421	1807,9
Urząd Rady Ministrów	646	1753,7
Centralny Urząd Planowania	339	1602,5
Ministerstwo Finansów	24467	1519,5
Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej	342	1775,8
Kancelaria Sejmu	649	1612,4
Kancelaria Senatu	303	1774,8
Ministerstwo Przemysłu	1535	2015,2
Ministerstwo Przekształceń Własnościowych	34	2745,1
Ministerstwo Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa	326	1468,0
Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej	429	1535,7
Ministerstwo Transportu i Gospodarki Morskiej	421	1595,3
Ministerstwo Łączności	174	1637,1
Ministerstwo Rynku Wewnętrznego	229	1402,8
Ministerstwo Współpracy Gospodarczej z Zagranicą	4884	1338,9
Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa	285	1443,5
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	1695	1412,4
Ministerstwo Edukacji Narodowej	325	1685,9
Ministerstwo Kultury i Sztuki	265	1503,1
Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej	268	1416,7
Urząd Antymonopolowy	43	2498,1
Państwowa Inspekcja Pracy	1166	1373,3
Komitet do Spraw Radia i Telewizji	167	1796,4
Komitet do Spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej	172	1697,7
Urząd Postępu Naukowo-Technicznego i Wdrożeń	217	1667,1
Główny Urząd Statystyczny	3658	1204,3
Państwowa Agencja Atomistyki	89	1566,7
Wyższy Urząd Górniczy	524	1674,9
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	183	1432,6
Główny Urząd Kontroli Publikacji i Widowsk	294	1409,6
Agencja do Spraw Inwestycji Zagranicznych	62	1786,3
Polski Komitet Normalizacji Miar i Jakości	257	1477,3

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne w terenowych urzędach rządowej administracji ogólnej, tj. urzędach wojewódzkich (łącznie z urzędami rejonowymi) w 1990 r. wyniosło 1493,7 tys. zł.

TABL. 9(40). LICZBA JEDNOSTEK I WYNAGRODZENIA
W ADMINISTRACJI SAMORZĄDU
TERYTORIALNEGO W 1990 R.

Wyszczególnienie	Jednostki (stan w dniu 31 XII)	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne w tys. zł
OGÓŁEM	2434	1168,0
Urzędy gmin:		
miejskich	256 ^a	1162,4
wiejskich	1547	1170,3
miejsko-wiejskich	574	1168,1
dzielnice m. st. Warszawy	7	1145,6
Sejmiki samorządowe	50	1744,1

a W tym obligatoryjny Związek Gmin w Warszawie.

Struktura terytorialna

Po drugiej wojnie światowej obowiązywał w Polsce trzystopniowy podział administracyjny kraju istniejący w okresie międzywojennym. Terytorium kraju podzielone było na: 17 województw, 330 powiatów, a na szczeblu podstawowym — 704 miasta i 2993 gminy.

Pierwsza radykalna zmiana podziału administracyjnego nastąpiła z dniem 1 I 1955 r., kiedy to zniesione zostały gminy, a na ich miejsce utworzono 8790 gromad.

Lata 1955—1972 były okresem, w którym następowała dość intensywna likwidacja gromad, a jednocześnie wystąpiła tendencja tworzenia nowych powiatów. W rezultacie na koniec 1972 r. było w kraju 392 powiaty (w tym 78 miast mających status prawny powiatów) i 4315 gromad.

Z dniem 1 I 1973 r. zniesione zostały gromady, a na ich miejsce utworzono 2365 gmin.

Z dniem 1 VII 1975 r. zniesione zostały powiaty, a w miejsce istniejących województw i miast wydzielonych na prawach województwa, utworzono 49 województw.

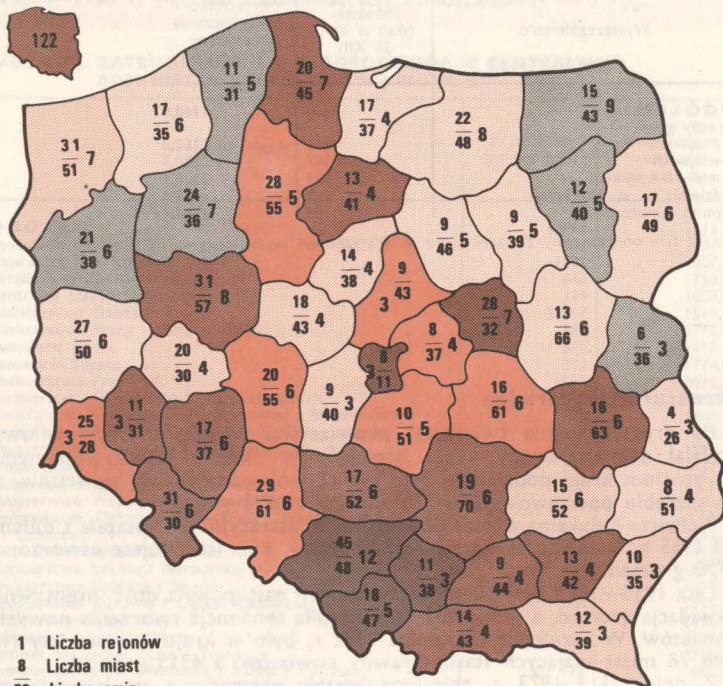
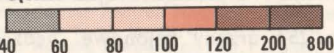
W dniu 27 VIII 1990 r. utworzono 254 urzędy rejonowe, będące pomocniczymi jednostkami terenowych (wojewódzkich) organów rządowej administracji ogólnej. Urzędy rejonowe obejmują swoim zasięgiem działania od kilku do kilkunastu gmin.

Gmina jest podstawową jednostką terytorialnego podziału kraju i siedzibą władz samorządu.

JEDNOSTKI PODZIAŁU ADMINISTRACYJNEGO W 1990 R.

Stan w dniu 31 XII

POLSKA

Gęstość zaludnienia na 1 km²Średnia gęstość zaludnienia Polski wynosi 122/km²:największa w woj. łódzkim 750/km²najmniejsza w woj. suwalskim 44/km²

ORGANIZACJA PAŃSTWA

3

MIASTA WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI I POWIERZCHNI W 1990 R.
Stan w dniu 31 XII

Liczba ludności Powierzchnia w km ²	Ponizej 5000	5000— 9999	10000— 19999	20000— 49999	50000— 99999	100000— 199999	200000 i więcej
Ogółem	258	182	173	128	47	22	20
do 5	109	27	9	—	—	—	—
6—20	124	116	113	55	4	—	—
21—50	23	32	44	64	27	1	—
51—100	2	7	6	7	12	16	4
101 i więcej	1	2	4	5	16	—	—

Największym obszarowo miastem jest Warszawa — 485 km² a najmniejszym Stawiszyn — 1 km².

Największym pod względem liczby ludności miastem jest Warszawa — 1655063 osoby a najmniejszym Wyśmierzyce — 833 osoby.

GMINY WEDŁUG LICZBY LUDNOŚCI I POWIERZCHNI W 1990 R.
Stan w dniu 31 XII

Liczba ludności Powierzchnia w km ²	Ponizej 2000	2000— 4999	5000— 6999	7000— 9999	10000 i więcej
Ogółem	14	624	651	518	314
do 50	3	27	18	21	17
51—100	4	238	194	108	76
101—150	4	211	265	187	93
151—200	2	87	89	102	53
201 i więcej	1	61	85	100	75

Największą obszarowo gminą jest Pisz w woj. suwalskim — 625 km² a najmniejszą Chełmek w woj. bielskim — 19 km².

Największą pod względem liczby ludności gminą jest Wieliczka w woj. krakowskim — 24775 osób a najmniejszą Nowe Warpno w woj. szczecińskim — 387 osób.

TABL. 10(41). WOJEWÓDZTWA WEDŁUG POWIERZCHNI I LICZBY
LUDNOŚCI W 1989 R.

Stan w dniu 31 XII

Lp.	Województwa	Powierz- chnia w km ²	Lp.	Województwa	Ludność w tys.
1	Olsztyńskie	12327	1	Katowickie	3968,3
2	Suwałskie	10490	2	Warszawskie	2419,1
3	Bydgoskie	10349	3	Gdańskie	1423,3
4	Białostockie	10055	4	Poznańskie	1327,9
5	Szczecińskie	9981	5	Krakowskie	1227,8
6	Kieleckie	9211	6	Łódzkie	1142,7
7	Zielonogórskie	8868	7	Wrocławskie	1126,3
8	Opolskie	8535	8	Kieleckie	1126,0
9	Siedleckie	8499	9	Bydgoskie	1106,6
10	Gorzowskie	8484	10	Opolskie	1014,9
11	Koszalińskie	8470	11	Lubelskie	1013,4
12	Piłskie	8205	12	Szczecińskie	967,3
13	Poznańskie	8151	13	Bielskie	895,3
14	Stupskie	7453	14	Częstochowskie	776,1
15	Gdańskie	7394	15	Olsztyńskie	748,5
16	Radomskie	7294	16	Radomskie	748,3
17	Zamojskie	6980	17	Wałbrzyskie	741,2
18	Lubelskie	6792	18	Rzeszowskie	717,4
19	Łomżyńskie	6684	19	Kaliskie	708,3
20	Katowickie	6650	20	Nowosądeckie	692,2
21	Kaliskie	6512	21	Białostockie	690,3
22	Ostrołęckie	6498	22	Tarnowskie	666,0
23	Ciechanowskie	6362	23	Zielonogórskie	657,4
24	Wrocławskie	6287	24	Toruńskie	655,7
25	Tarnobrzesckie	6283	25	Siedleckie	649,3
26	Piotrkowskie	6266	26	Piotrkowskie	642,0
27	Częstochowskie	6182	27	Tarnobrzesckie	596,4
28	Elbląskie	6103	28	Jeleniogórskie	517,0
29	Krośnieńskie	5702	29	Plockie	515,4
30	Nowosądeckie	5576	30	Legnickie	512,0
31	Białkopodlaskie	5348	31	Koszalińskie	504,2
32	Toruńskie	5348	32	Gorzowskie	498,3
33	Konińskie	5139	33	Krośnieńskie	491,8
34	Plockie	5117	34	Zamojskie	489,8
35	Sieradzkie	4869	35	Piłskie	478,0
36	Przemyskie	4437	36	Elbląskie	476,6
37	Wrocławskie	4402	37	Konińskie	467,6
38	Rzeszowskie	4397	38	Suwałskie	466,3
39	Jeleniogórskie	4378	39	Wrocławskie	428,9
40	Wałbrzyskie	4168	40	Ciechanowskie	427,0
41	Leszczyńskie	4154	41	Skierniewickie	418,2
42	Tarnowskie	4151	42	Stupskie	410,4
43	Legnickie	4037	43	Sieradzkie	408,0
44	Skierniewickie	3960	44	Przemyskie	405,1
45	Chełmskie	3866	45	Ostrołęckie	395,0
46	Warszawskie	3788	46	Leszczyńskie	384,5
47	Bielskie	3704	47	Łomżyńskie	345,6
48	Krakowskie	3254	48	Białkopodlaskie	304,5
49	Łódzkie	1523	49	Chełmskie	246,2

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

Źródła danych do poszczególnych części działu:

Wymiar sprawiedliwości — Ministerstwo Sprawiedliwości
Centralny Zarząd Zakładów Karnych
Główny Urząd Cei

Bezpieczeństwo publiczne — Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Obrona narodowa — Ministerstwo Obrony Narodowej

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI

TABL. 1 (42). SĄDOWNICTWO I PROKURATURA W 1990 R.

Wyszczególnienie	Liczba jednostek (stan w dniu 31 XII)	Stanowiska	Zatrudnienie (stan w dniu 31 XII)	Przeciętne wynagrodzenia miesięczne w tys. zł
SĄDOWNICTWO				
Sąd Najwyższy	1	sędziowie pracownicy	117 140	6721 2097
Naczelny Sąd Administracyjny (łącznie z ośrodkami zamiejscowymi)	7	sędziowie pracownicy	105 163	3495 1133
Sądy wojewódzkie	44	sędziowie ^a pracownicy	7392 16638	2039 1161
Sądy rejonowe	282			
Rodzinne ośrodki diagnostyczno-konsultacyjne	65	pracownicy	532	1259
Państwowe biura notarialne	309	notariusze pracownicy	862 2103	2390 1184
Zakłady dla nieletnich	24	pracownicy	1914	1466
Instytuty naukowo-badawcze	3	sędziowie pracownicy	12 198	3165 1267
PROKURATURA				
Prokuratura: ogółem	356	prokuratorzy ^a pracownicy	4672 2694	2319 1178
wojewódzkie	49			
rejonowe	307			

^a łącznie z aplikantami i asesorami.

Do sądów powszechnych, tj. wojewódzkich i rejonowych, w 1990 r. wpłynęło 2389 tys. spraw, co oznacza, że na jednego sędziego w ciągu miesiąca przypadało 47 spraw (w sądzie wojewódzkim — 34, w sądzie rejonowym — 52), co daje ok. 2-krotne przekroczenie prawidłowego stanu gwarantującego sprawną obsługę.

W posiedzeniach sądów powszechnych uczestniczą ławnicy, których w kadencji 1987—1990 było 69,4 tys.

W kadencji na lata 1991—1994 wybrano 57,8 tys. ławników. W dalszym ciągu prowadzone są wybory uzupełniające ławników ponieważ potrzeby resortu wynoszą ok. 77 tys. osób.

TABL. 2 (43). PRZESTĘPSTWA STWIERDZONE W ZAKOŃCZONYCH POSTĘPOWANIACH PRZYGOTOWAWCZYCH

Rodzaje przestępstw	1980	1985	1989	1990
	w tysiącach			
OGÓŁEM	337,9	544,4	547,6	883,3
w tym:				
Zabójstwo	0,6	0,7	0,6	0,7
Udział w bójce lub pobiciu	3,8	4,6	3,0	3,9
Zgwałcenie	1,6	2,1	1,7	1,8
Uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego	15,1	20,0	12,6	13,6
Zagarnięcie mienia społecznego	48,7	51,0	37,2	56,6
w tym w sposób zuchwały	0,7	0,7	0,9	1,2
Kradzież z włamaniem do obiektu społecznego	31,6	45,9	47,4	117,4
Kradzież mienia indywidualnego	63,4	84,8	105,1	158,8
w tym w sposób zuchwały	6,5	6,5	6,3	9,4
Kradzież z włamaniem do obiektu prywatnego	39,2	92,5	171,2	314,0
Kradzież rozbójnicza, rozbój i wymuszenie rozbójnicze	5,1	8,5	9,1	16,2

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

TABL. 3 (44). **RODZAJE PRZESTĘPSTW I WYKROCZEŃ CELNYCH
I DEWIZOWYCH STWIERDZONYCH W TOKU POSTĘPOWANIA
KARNEGO SKARBOWEGO**

Rodzaje przekroczenia przepisu	1985	1989	1990	1989	1990
	liczba przestępstw lub wykroczeń		wartość zajętych towarów i środków płatniczych w mln zł		
OGÓŁEM	15074	11633	3747	8822,4	56198,8
Przywóz	3182	596	951	841,8	32653,1
Przestępstwa dewizowe	231	158	26	20,8	45,1
Wykroczenia dewizowe	228	3	1	0,0	0,0
Przestępstwa celne	1980	386	901	820,1	32572,9
Wykroczenia celne	743	49	23	0,9	35,1
Wywóz	11892	11037	2796	7980,6	23545,7
Przestępstwa dewizowe	4257	2817	1378	2504,5	15931,7
Wykroczenia dewizowe	342	10	2	0,0	29,6
Przestępstwa celne	6635	8193	1413	5475,2	7577,8
Wykroczenia celne	658	17	3	0,9	6,6

TABL. 4 (45). **ORZECZENIA SĄDÓW POWSZECHNYCH PIERWSZEJ INSTANCJI
W SPRAWACH KARNYCH DOROSŁYCH**

Orzeczenia	1989			1990		
	ogółem	w sprawach z oskarżenia		ogółem	w sprawach z oskarżenia	
		publi- cznego	prywa- tnego		publi- cznego	prywa- tnego
Osądzono	130626	111680	18946	146340	127576	18764
Skazano	101549	99394	2155	117570	115463	2107
Unieważniono i odstąpiono od wymierzenia kary	4645	2659	1986	4334	2474	1860
Warunkowo umorzono postępowanie	5105	3190	1915	5205	3272	1933
Umorzono	19327	6437	12890	19231	6367	12864

TABL. 5(46). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE ZA PRZESTĘPSTWA
ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO
WEDŁUG RODZAJÓW PRZESTĘPSTW**

Rodzaje przestępstw	1985	1989	1990
OGÓŁEM SKAZANI	149414	93373	106464
w tym:			
Zabójstwo	320	292	262
Ciężkie uszkodzenie ciała	310	311	266
Udział w bójce lub pobiciu	3696	2264	1539
Zgwałcenie	1104	790	627
Uchyłanie się od obowiązku alimentacyjnego	12535	8452	7563
Zagarnięcie mienia społecznego	15245	9789	9953
Kradzież mienia indywidualnego	14669	10035	12453
Rozbój	3942	2250	3266
Kradzież zuchwała lub z włamaniem	18318	14155	27115

TABL. 6(47). **DOROŚLI SKAZANI PRAWOMOCNIE ZA PRZESTĘPSTWA
ŚCIGANE Z OSKARŻENIA PUBLICZNEGO
WEDŁUG WYMIARÓW KAR**

Wymiary kar	1985	1989	1990
OGÓŁEM	149414	93373	106464
w tym:			
Kara śmierci	17	—	—
Pozbawienie wolności	112773	65781	81170
do 6 miesięcy	4379	4464	5569
od 6 miesięcy do 1 roku	47676	30961	37630
od 1 roku do 2 lat	41389	22550	27752
od 2 lat do 3 lat	10607	4389	6277
od 3 lat do 5 lat	6640	2567	3130
powyżej 5 lat	2014	809	792
25 lat	68	41	20
Ograniczenie wolności	15083	9758	5230
Grzywna samoistna	21444	17188	19487

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

TABL. 7 (48). ORZECZNICTWO W SPRAWACH O WYKROCZENIA

Wyszczególnienie	1980	1985	1989	1990
	w tysiącach			
Wpłynęło wniosków o ukaranie	704,2	644,0	373,5	316,9
Orzeczono kar	644,7	567,8	356,4	273,1
Odstąpiono od ukarania	15,3	10,9	6,5	3,8
Uniewinniono osób	22,6	18,9	13,7	7,6
Umorzono spraw	21,5	16,8	48,0 ^a	5,3

^a W tym 31,3 tys. spraw objętych amnestią (ustawa z dnia 7 XII 1989 r., Dz.U. Nr 64, poz. 390).

TABL. 8 (49). NIELETNI, WOBEC KTÓRYCH ORZECZONO ŚRODKI
WYCHOWAWCZO-POPRAWCZE

Rodzaje orzeczeń	1989		1990	
	w związku z demo- ralizacją	czyny karalne	w związku z demo- ralizacją	czyny karalne
Nieletni ogółem	4543	15432	4817	18717
Orzeczenia wobec nieletnich:				
nadzór kuratora	2025	7063	2058	8336
nadzór rodziców	769	2933	799	3947
zakład wychowawczy	394	626	358	771
zakład poprawczy	x	1505	x	1785

TABL. 9 (50). WIĘZIENIA I INNE ZAKŁADY
PENITENCJARNE

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1988	1989	1990
OGÓŁEM	156	157	151
Zakłady karne	81	82	86
Areszty śledcze	67	67	65
Ośrodki przystosowania społecznego	8	8	x

TABL. 10 (51). TYMCZASOWO ARESZTOWANI
I ODBYWAJĄCY KARY

Wyszczególnienie	1988	1989	1990
Tymczasowo aresztowani	13594	10712	16200
Odbywający kary:			
skazani	63977	46818	33942
ukarani	2741	1097	23

TABL. 11 (52). ZATRUDNIENI W SŁUŻBIE WIĘZIENNEJ

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1989	1990			
		ogółem	z wykształceniem		
			wyższym	średnim (łącznie z police- alnym)	zasad- niczym i podsta- wowym
OGÓŁEM	19936	19578	2876	11598	5104
Funkcjonariusze na stanowiskach:					
oficerskich	3965	3852	2704	1147	1
chorążych	1772	2054	7	2047	—
podoficerskich	13863	13372	13	8308	5051
Pracownicy cywilni	336	300	152	96	52

TABL. 12 (53). ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA
SŁUŻBY WIĘZIENNEJ

Wyszczególnienie	1989	1990	1989	1990
	przeciętne zatrudnienie		przeciętne wynagrodzenia miesięczne w tys. zł	
OGÓŁEM	21604	20355	296,8	1688,4
pracownicy na stanowiskach:				
Robotniczych	388	644	227,6	1546,5
Nierobotniczych	21216	19711	298,0	1693,0

TABL. 13 (54). SŁUŻBA ZDROWIA W ZAKŁADACH KARNYCH

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1989	1990	Wyszczególnienie	1989	1990
Szpitala	15	15	Apteki	30	58
Łóżka w szpitalach	1664	1539	Zatrudnieni:		
Izby chorych	148	150	lekarze, lekarze dentyści i		
Ambulatoria	149	151	farmaceuci	717	718
Gabinety dentystryczne	149	151	personel średni	1133	1106

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

TABL. 14(55). SZKOLNICTWO W ZAKŁADACH KARNYCH

Stan na początku roku szkolnego

Szkoły	1985/86	1990/91	1985/86	1990/91
	szkoły		uczniowie	
Podstawowe	36	18	1405	411
Zasadnicze zawodowe i średnie studium zawodowe	76	72	4612	2019
Kursy zawodowe	284	28	6713	677

TABL. 15(56). BIBLIOTEKI W ZAKŁADACH KARNYCH

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1985	1989	1990
Biblioteki (bez filii)	147	157	151
Księgozbiór w tys. wol.	1550	1615	1619
Czytelniczy (w ciągu roku) w tys.	161,3	91,8	56,9

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Wydatki budżetowe Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wynosiły:

	1989	1990
	w mld zł	
OGÓŁEM	944,8	6343,1
Wydatki bieżące	908,8	5910,4
w tym na bezpieczeństwo publiczne	880,8	5903,4
wynagrodzenia	541,9	2746,8
dobra materialne	259,6	2060,1
inne wydatki	107,3	1103,5
Inwestycje	36,0	432,7

W 1990 r. wydatki budżetowe MSW stanowiły 3,3% ogólnych wydatków budżetu państwa (w 1989 r. — 2,8%) oraz 1,4% dochodu narodowego podzielonego (w 1989 r. — 0,9%).

TABL. 16 (57). ZATRUDNIENI W RESORCIE SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1989	1990				
		ogółem	z wykształceniem			
			wyższym	średnim (łącznie z poli- cealnym)	zasad- niczym zawodo- wym	pozo- stałym
OGÓŁEM	150464	128934	25303	63827	28041	11763
Funkcjonariusze i żołnierze zawodowi . .	122812	101106	23601	54281	20478	2746
Pracownicy cywilni	27652	27828	1702	9546	7563	9017

TABL. 17 (58). ZATRUDNIENIE I WYNAGRODZENIA W RESORCIE
SPRAW WEWNĘTRZNYCH

Wyszczególnienie	1989	1990	1989	1990
	przeciętne zatrud- nienie		przeciętne wynagro- dzenia miesięczne w tys. zł	
OGÓŁEM	158209	145014	285,6	1536,9
Funkcjonariusze i żołnierze zawodowi . .	129403	114167	307,9	1670,4
Pracownicy cywilni	28806	30847	185,4	1042,9

Liczba żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową w jednostkach resortu spraw wewnętrznych w dniu 31 XII 1990 r. wynosiła ogółem 20930 osób, z tego 17806^a w jednostkach Wojsk Ochrony Pogranicza Nadwiślańskiej Jednostki Wojskowej Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i 3124 w oddziałach prewencji MO.

^a W Nadwiślańskiej Jednostce Wojskowej łącznie z żołnierzami zawodowymi.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

TABL. 18(59). KLUBY SPORTOWE W RESORCIE SPRAW WEWNĘTRZNYCH
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Kluby	Sekcje	Zawodnicy		
			razem	sklasyfikowani	nie sklasyfikowani
OGÓŁEM 1989	24	112	14301	5368	8933
1990	23	107	11919	3316	8603
w tym:					
GTS „Wisła” Kraków		11	1701	649	1052
GKS „Olimpia” Poznań		7	1303	252	1051
WKS „Gwardia” Warszawa		7	1014	223	791
GKS „Gwardia” Wrocław		6	721	212	509

OBRONA NARODOWA

Wydatki budżetowe Ministerstwa Obrony Narodowej wynosiły:

	1989	1990
	w mld zł	
OGÓŁEM	2146,3	14637,3
Wydatki bieżące	2118,0	13607,5
wynagrodzenia	743,4	3956,5
dobry materiał	1187,8	8499,6
inne wydatki	186,8	1151,4
Inwestycje	28,3	1029,8

W 1990 r. wydatki na obronę narodową stanowiły 7,6% ogólnych wydatków budżetu państwa (w 1989 r. — 6,4%) oraz 3,2% dochodu narodowego podzielonego (w 1989 r. — 2,1%).

TABL. 19(60). STAN OSOBOWY WOJSKA POLSKIEGO

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1988	1989	1990
Żołnierze zawodowi	112656	103840	91750
Żołnierze służby zasadniczej	234344	210160	169150
Pracownicy cywilni	116034	102473	102600

TABL. 20(61). ZATRUDNIENI W WOJSKU POLSKIM WEDŁUG WYKSZTAŁCENIA

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie		Żołnierze zawodowi		Pracownicy cywilni	
		w liczbach bezwzględnych	w odsetkach	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
OGÓŁEM	1989 1990	103840 91750	x 100,0	102473 102600	x 100,0
z wykształceniem:					
Wyższym ze stopniem i tytułem naukowym		1967	2,1	376	0,4
Wyższym		38772	42,3	5594	5,4
Średnim (łącznie z policealnym)		29519	32,2	42262	41,2
Zasadniczym zawodowym		21492	23,4	22077	21,5
Pozostałym		—	—	32291	31,5

TABL. 21 (62). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE W WOJSKU POLSKIM

Stanowisko	Stopień wojskowy	1989	1990
		w tysiącach złotych	
Żołnierze zawodowi — ogółem	x	304,7	1634,4
dowódca okręgu wojskowego	generał dywizji	807,2	3897,7
dowódca dywizji	generał brygady	589,6	3018,4
dowódca brygady	pułkownik	514,1	2579,7
dowódca pułku	podpułkownik	450,7	2277,6
zastępca dowódcy pułku	major	386,8	2012,0
dowódca batalionu	kapitan	335,3	1741,3
dowódca kompanii	porucznik	306,6	1604,7
dowódca plutonu	podporucznik	274,1	1442,9
szeef kompanii	starszy chorąży	273,0	1509,0
technik	młodszy chorąży	240,1	1286,3
dowódca drużyny	sierżant	232,6	1249,2
najniższe stanowisko	plutonowy	214,6	1177,9
Pracownicy cywilni — ogółem	x	194,8	974,3

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

Handel i usługi podległe MON

W całym kraju w 1990 r. działało 858 placówek handlowych (sklepy i stoiska) o łącznej powierzchni magazynowej 26,0 tys. m² oraz 460 zakładów i punktów usługowych.

TABL. 22 (63). **WOJSKOWA SŁUŻBA ZDROWIA**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	1989	1990	1989	1990
	szpitale ogólne		szpitale uzdrowiskowe	
Szpitale	30	30	5	5
łóżka	8050	8096	1240	1264
Zatrudniony personel:				
wyższy	2781	3349	84	83
w tym:				
lekarze	2149	2612	57	56
lekarze dentyści	196	174	6	6
farmaceuci	214	245	8	8
średni	5693	5765	246	238
w tym pielęgniarki dyplomowane	3826	3903	132	126
Leczeni (kuracjusze; w ciągu roku) w tys.	144,6	132,3	19,1	18,3
w tym nieuprawnieni	45,7	49,6	0,1	0,1

TABL. 23 (64). **KRWIODAWSTWO**

Wyszczególnienie	1988	1989	1990
Krwiodawcy honorowi z wojska w tys.	76,6	69,9	53,7
Pobrana krew w punktach krwiodawstwa MON w tys. l	32,1	29,6	25,8

TABL. 24 (65). **WOJSKOWE KLUBY SPORTOWE**

Wyszczególnienie	Kluby	Sekcje	Zawodnicy
OGÓŁEM 1989	21	134	11456
1990	21	134	10577
w tym:			
CWKS „Legia” Warszawa		17	1820
WKS „Śląsk” Wrocław		15	1596
WKS „Zawisza” Bydgoszcz		9	1355
WKS „Lublinianka” Lublin		6	765
WKS „Flota” Gdynia		8	1051
WKS „Wawel” Kraków		6	427
WKS „Grunwald” Poznań		6	477

BAZA WZASOWA I TURYSTYCZNA

	Obiekty		Miejsca noclegowe	
	1989	1990	1989	1990
Domy wypoczynkowe: całoroczne	10	10	3350	3350
sezonowe	68	68	11900	10946

W 1990 r. w resorcie działało 18 oddziałów oraz 387 kół PTTK zrzeszających łącznie 20251 członków.

W koloniach i obozach zorganizowanych przez resort uczestniczyło:

— w okresie wakacji letnich — 28730 }
 — w czasie ferii zimowych — 4010 } dzieci i młodzieży szkolnej.

BAZA SOCJALNA DLA DZIECI

	Obiekty		Miejsca	
	1989	1990	1989	1990
Przedszkola	176	173	15225	14750
Żłobki	4	4	216	240

Wolne miejsca udostępniane są na ogólnych zasadach osobom spoza resortu.

WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE. OBRONA NARODOWA

4

TABL. 25 (66). OBRONA NARODOWA WEDŁUG KRAJÓW

Kraje	Personel służby czynnej w 1989 r.					Wydatki wojskowe w 1987 r.	
	ogółem w tys.	na 1000 lud-ności	armia lądowa	marynarka	siły powietrzne	w % produktu krajowego brutto GDP / GNP ^{a,b}	na 1 miesz-kańca w dol. USA
Austria	54,7	7,2	91,4	—	8,6	1,2	114
Belgia	92,4	9,3	73,4	5,1	21,5	2,9	258
Bułgaria ^c	157,8	17,6	72,9	5,6	21,5	4,7	133
Chiny	3030,0	2,7	75,9	8,6	15,5	1,9	6
Czechosłowacja ^c	197,0	12,6	73,6	—	26,4	4,9	267
Dania	31,6	6,2	53,8	24,4	21,8	2,1	251
Finlandia	31,0	6,3	89,7	4,5	5,8	1,4	173
Francja	466,3	8,3	62,7	14,0	20,2	4,0	395
Grecja ^c	214,0	21,4	79,7	9,1	11,2	6,2	190
Hiszpania ^c	309,5	8,0	75,0	14,5	10,5	2,4	109
Holandia ^c	106,1	7,2	62,2	16,1	17,1	3,1	276
Indie	1260,0	1,6	87,3	3,7	8,8	3,8	11
Japonia	247,0	2,0	63,6	17,8	18,6	1,0	120
Jugosławia ^c	188,0	8,0	76,6	5,9	17,5	3,9	75
Kanada	89,0	3,4	26,4	19,2	27,2	2,1	308
Kuba ^c	180,5	17,2	80,3	7,5	12,2	0,5	131
Norwegia ^c	35,8	8,5	53,1	19,6	25,4	3,3	447
Polska	412,0	10,9	68,4	6,1	25,5	2,5	52
Portugalia ^c	73,9	7,2	59,5	22,1	18,4	3,2	73
RFN	494,3	8,0	68,9	7,3	21,4	3,0	341
NRD ^c	172,0	10,3	69,8	8,7	21,5	8,0	426
Rep. Pd. Afryki	103,0	3,0	75,2	6,3	10,7	4,1	67
Rumunia ^c	179,5	7,8	78,0	4,2	17,8	1,5	30
St. Zjedn. Ameryki	2124,9	8,5	36,1	36,7	27,3	6,4	1120
Szwajcaria ^c	605,0	91,8	89,6	—	10,4	1,9	291
Szwecja ^c	67,0	7,9	70,2	17,9	11,9	3,0	380
Węgry ^c	99,0	9,3	77,8	—	22,2	3,3	67
W. Brytania	311,7	5,4	49,9	20,7	29,4	4,7	414
Włochy ^c	386,0	6,7	68,7	12,4	18,9	2,4	196
ZSRR ^c	5096,6	17,9	37,3	9,0	24,6	.	990 ^d

a W cenach bieżących waluty danego kraju. b Dla niektórych krajów dane dotyczą Produktu Narodowego Brutto (GNP) lub Produktu Materialnego Netto (NMP). c Personel służby czynnej — 1988 r. d 1985 r.

TABL. 1 (67). DOCHODY OSOBISTE LUDNOŚCI

A. DOCHODY NOMINALNE

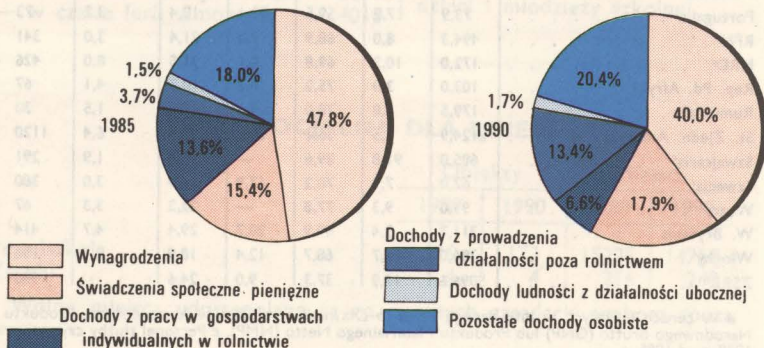
Wyszczególnienie	1989	1990	
	w miliardach złotych*	1985=100	1989=100
OGÓŁEM	68174,5	356504,7	5593
pieniężne	61521,3	332614,3	5681
niepieniężne	6653,2	23890,4	4602
Wynagrodzenia	31180,9	142524,6	4679
Świadczenia społeczne pieniężne	10820,3	63973,0	6522
Dochody z pracy w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie	9174,2	23560,2	2716
Dochody z prowadzenia działalności poza rolnictwem	4693,6	47713,2	20266
Dochody ludności z działalności ubocznej	914,0	6182,9	6368
Pozostałe dochody osobiste	11391,5	72550,8	6325
Na 1 mieszkańca	1795,8	9352,9	5459

B. DOCHODY REALNE

Wyszczególnienie	1986	1987	1988	1989	1990	
	rok poprzedni=100				1985=100	1989=100
OGÓŁEM	102,4	101,4	113,8	106,5	82,6	103,9
w tym:						
Wynagrodzenia	104,5	97,1	112,9	106,3	68,7	83,7
Świadczenia społeczne pieniężne	105,1	102,0	111,5	108,6	85,0	110,4
Na 1 mieszkańca	101,7	100,8	113,2	106,2	82,3	101,4

a Na 1 mieszkańca — w tys. zł.

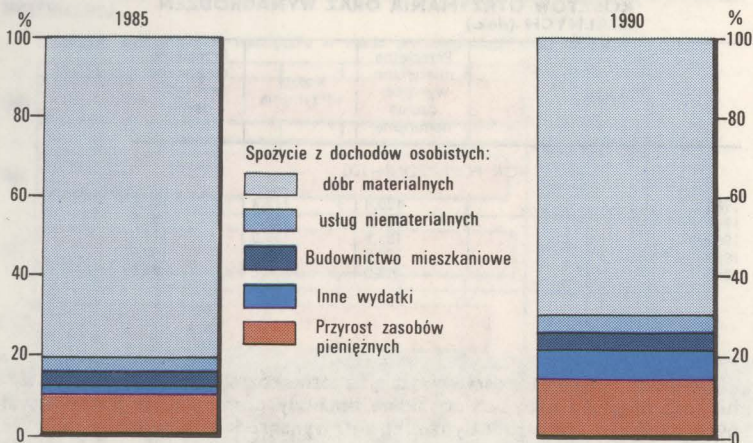
STRUKTURA NOMINALNYCH DOCHODÓW OSOBISTYCH LUDNOŚCI

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

KIERUNKI ROZDYSPONOWANIA NOMINALNYCH DOCHODÓW OSOBISTYCH LUDNOŚCI

Uwaga. Dane dotyczące wynagrodzeń w tabl. od 2 do 8 i wykresach (str. 83—95) dotyczą pracowników zatrudnionych w jednostkach państwowych i spółdzielniach oraz jednostkach organizacji społecznych, politycznych i związków zawodowych; patrz uwagi działu „Organizacja gospodarki” na str. 272.

TABL. 2(68). WSKAŹNIKI WYNAGRODZEŃ NOMINALNYCH, KOSZTÓW UTRZYMANIA ORAZ WYNAGRODZEŃ REALNYCH

Lata	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie nominalne	Koszty utrzymania	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie realne
1980 = 100			
1985	331,2	408,5	81,1
1990	17151,1	22845,6	75,1
1985 = 100			
1990	5179,2	5590,6	92,6

TABL. 2 (68). WSKAŹNIKI WYNAGRODZEŃ NOMINALNYCH,
KOSZTÓW UTRZYMANIA ORAZ WYNAGRODZEŃ
REALNYCH (dok.)

Lata	Przeciętne miesięczne wynagro- dzenie nominalne	Koszty utrzymania	Przeciętne miesięczne wynagro- dzenie realne
ROK POPRZEDNI=100			
1986	120,4	117,3	102,6
1987	121,1	125,5	96,5
1988	181,9	159,0	114,4
1989	391,8	359,5	109,0
1990	498,0	664,6	74,9

Dochody realne ludności wyrażają fizyczne rozmiary dóbr i usług, które ludność mogłaby nabyć za uzyskane dochody nominalne w porównywalnych okresach. Wskaźnik dynamiki, np. wynagrodzenia realnego, powyżej 100 (liczony w odniesieniu do roku poprzedniego) oznacza wzrost siły nabywczej wynagrodzenia nominalnego.

TABL. 3 (69). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE
WEDŁUG KWARTAŁÓW W 1990 R.

Wyszczególnienie	Kwartały			
	I	II	III	IV
OGÓŁEM	731,2	906,8	1047,3	1436,8
Sfera produkcji materialnej	764,9	897,3	1047,3	1365,9
Sfera poza produkcją materialną	642,6	931,2	1047,3	1602,4

PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE w tys. zł

KWARTAŁ ANALOGICZNY 1989=100

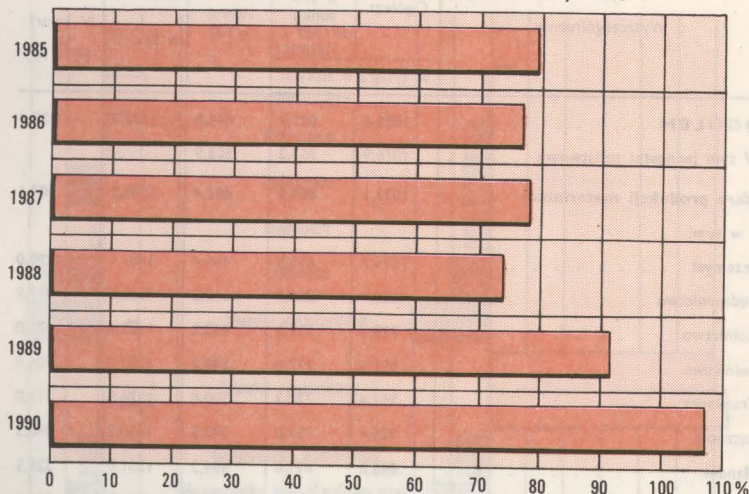
OGÓŁEM	845,7	861,5	504,2	328,4
Sfera produkcji materialnej	867,5	804,3	488,6	304,1
Sfera poza produkcją materialną	788,8	1067,3	553,6	393,9

KWARTAŁ POPRZEDNI=100

OGÓŁEM	167,1	124,0	115,5	137,2
Sfera produkcji materialnej	170,3	117,3	116,7	130,4
Sfera poza produkcją materialną	158,0	144,9	112,5	153,0

RELACJE PRZECIĘTNYCH WYNAGRODZEŃ W SFERZE BUDŻETOWEJ DO SFERY PRODUKCJI MATERIALNEJ

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne w sferze produkcji materialnej = 100

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne przypadające na 1 pracownika obliczono sumując wynagrodzenia osobowe (obejmujące m.in.: wynagrodzenia zasadnicze, premie, nagrody, dodatki, wynagrodzenia za pracę w godzinach nadliczbowych, świadczenia deputatowe i in.), wypłaty z zysku do podziału i z nadwyżki bilansowej w spółdzielniach, nagrody z zakładowego funduszu nagród, honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników (np. dziennikarzom, realizatorom filmów, programów radiowych i telewizyjnych) za prace wynikające z umowy o pracę — i dzieląc otrzymaną kwotę przez liczbę pracowników.

Dane o przeciętnych wynagrodzeniach dotyczą pracowników pełnozatrudnionych oraz niepełnozatrudnionych w przeliczeniu na pełnozatrudnionych. Dotyczy to również takich działów sfery poza produkcją materialną, jak: nauka i rozwój techniki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, ochrona zdrowia i opieka społeczna oraz kultura fizyczna, turystyka i wypoczynek, w których do 1988 r. ujmowano wyłącznie pracowników pełnozatrudnionych. Wskaźniki dynamiki oraz przróżot przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego obliczono w warunkach porównywalnych.

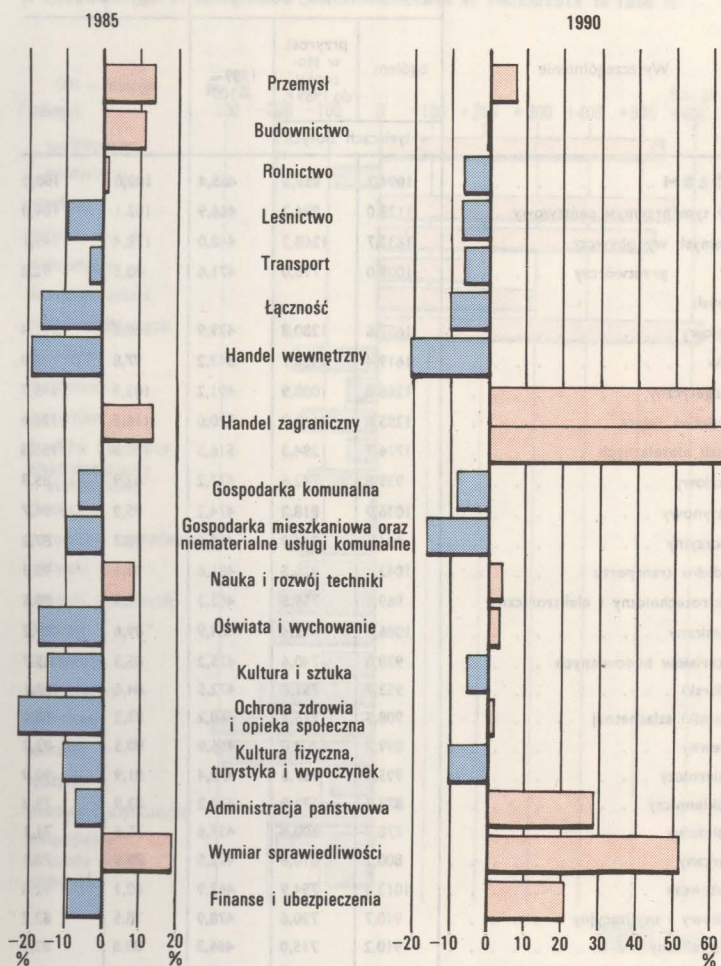
TABL. 4 (70). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE W 1990 R.

Wyszczególnienie	Ogółem	Przyrost w sto- sunku do 1989 r.	1989= =100	IV kwartał	
				w tys. zł	IV kwar- tał 1989=100
w tysiącach złotych					
OGÓŁEM	1029,6	822,9	498,0	1436,8	328,4
W tym jednostki państwowe	1076,9	863,2	503,9		
Sfera produkcji materialnej	1021,1	809,0	481,4	1365,9	304,1
w tym:					
Przemysł	1094,7	859,5	465,4	1481,1	298,0
Budownictwo	1028,4	826,8	510,2	1363,9	317,9
Rolnictwo	958,4	751,5	463,2	1109,4	271,0
Leśnictwo	951,3	777,8	548,2	1283,5	304,4
Transport	962,4	770,3	500,8	1276,5	319,0
Łączność	925,4	757,0	549,5	1310,2	348,3
Handel	868,8	693,0	494,3	1201,0	326,5
Gospodarka komunalna	946,1	757,0	500,2	1268,7	294,5
Sfera poza produkcją materialną	1050,9	858,9	547,4	1602,4	393,9
w tym:					
Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne	859,3	680,0	479,2	1222,1	320,2
Nauka i rozwój techniki	1070,0	862,9	516,5	1687,4	388,0
Oświata i wychowanie	1057,7	867,8	556,9	1539,3	390,5
Kultura i sztuka	969,8	788,9	536,1	1547,5	396,3
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1040,8	851,5	549,7	1589,7	394,5
Kultura fizyczna, turystyka i wypoczynek	919,1	742,9	521,6	1391,4	358,8
Administracja państwowa i wymiar sprawiedliwości	1390,3	1162,2	609,6	2472,3	482,6
administracja państwowa	1326,1	1112,5	621,0	2326,6	472,6
wymiar sprawiedliwości	1555,3	1288,8	583,7	2833,0	504,5
Finanse i ubezpieczenia	1242,6	993,4	498,6	1786,8	327,3

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

ODCHYLENIA WZGLĘDNE OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO

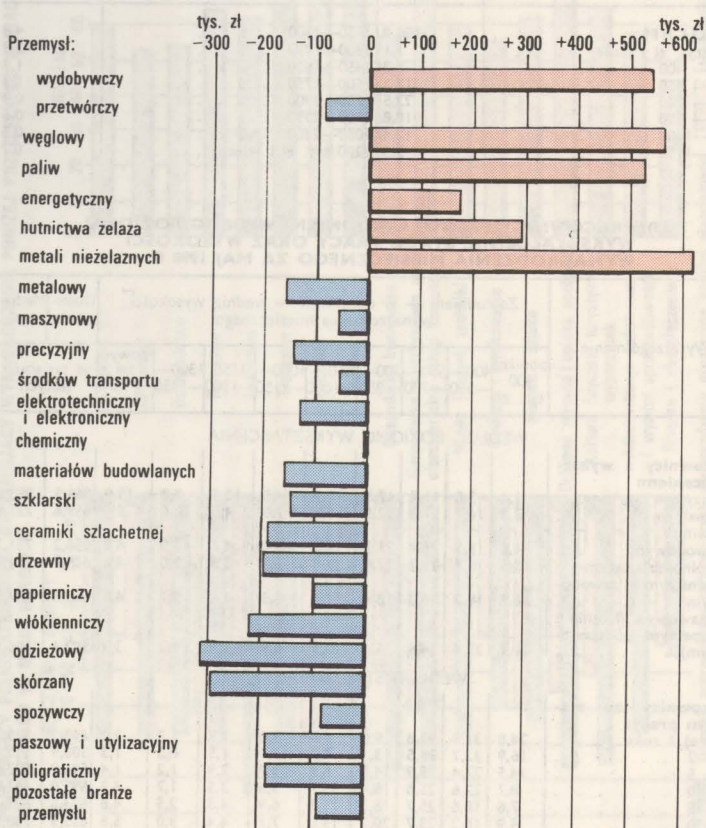
TABL. 5 (71). PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE W PRZEMYSŁE

Wyszczególnienie	1990			1985	1990
	ogółem	przyrost w sto- sunku do 1989 r.	1989 = = 100	ogółem = 100	
	w tysiącach złotych				
OGÓŁEM	1094,7	859,5	465,4	100,0	100,0
w tym przemysł państwowy	1138,0	894,2	466,9	103,1	104,0
przemysł: wydobywczy	1632,7	1268,3	448,0	178,4	149,1
przetwórczy	1009,0	795,0	471,6	88,5	92,2
Przemysł:					
węglowy	1657,6	1280,8	439,9	189,6	151,4
paliw	1619,4	1320,7	542,2	97,8	147,9
energetyczny	1266,8	1008,9	491,2	103,9	115,7
hutnictwa żelaza	1385,8	1119,3	520,0	116,5	126,6
metali nieżelaznych	1716,7	1384,3	516,5	141,8	156,8
metalowy	939,5	742,6	477,2	82,9	85,8
maszynowy	1036,9	818,2	474,2	95,9	94,7
precyzyjny	954,6	744,9	455,1	90,3	87,2
środków transportu	1043,1	826,5	481,6	94,1	95,3
elektrotechniczny i elektroniczny	969,1	759,5	462,3	85,5	88,5
chemiczny	1086,4	862,4	484,9	89,6	99,2
materiałów budowlanych	938,0	740,6	475,2	85,3	85,7
szklarski	953,7	751,8	472,5	84,6	87,1
ceramiki szlachetnej	908,3	714,3	468,2	83,2	83,0
drzewny	899,7	707,0	466,9	80,5	82,2
papierniczy	995,4	787,8	479,4	81,9	90,9
włókienniczy	873,7	672,0	433,2	83,9	79,8
odzieżowy	778,7	600,8	437,6	75,6	71,1
skórzany	800,2	610,8	422,5	79,9	73,1
spożywczy	1013,4	794,9	463,9	82,1	92,6
paszowy i utylizacyjny	910,7	720,6	478,9	75,5	83,2
poligraficzny	910,2	715,0	466,3	88,8	83,1
pozostałe branże przemysłu	1009,6	786,1	451,8	91,6	92,2

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

**RÓŻNICE PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO W GAŁĘZIACH PRZEMYSŁU
W STOSUNKU DO PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W PRZEMYSŁE W 1990 R.**

— + Różnice

TABL. 6 (72). PRACOWNICY PEŁNOZATRUDNIENI WEDŁUG WYSOKOŚCI
WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO ZA MAJ 1990 R.

Wynagrodzenie miesięczne	Zatrudnieni w %	Wynagrodzenie miesięczne	Zatrudnieni w %
OGÓŁEM	100,0	1150—1300	4,8
250 tys. zł i mniej	1,1	1300—1450	2,9
250—400	6,0	1450—1600	1,8
400—550	17,3	1600—1750	1,3
550—700	23,5	1750—1900	0,9
700—850	18,8	1900—2050	0,5
850—1000	12,4	2050—2200	0,5
1000—1150	7,5	2200 tys. zł i więcej	0,7

TABL. 7 (73). PRACOWNICY PEŁNOZATRUDNIENI WEDŁUG POZIOMU
WYKSZTAŁCENIA, STAŻU PRACY ORAZ WYSOKOŚCI
WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO ZA MAJ 1990 R.

Wyszczególnienie	Zatrudnieni — w odsetkach — według wysokości wynagrodzenia miesięcznego										Domina- nta	Media- na
	poniżej 400 tys. zł	400— 550	550— 700	700— 850	850— 1000	1000— 1150	1150— 1300	1300— 1450	powy- żej 1450 tys. zł	w tysiącach złotych		

WEDŁUG POZIOMU WYKSZTAŁCENIA

Pracownicy z wykształceniem:												
Wyższym	1,4	3,5	11,5	17,5	17,9	14,5	10,8	7,0	15,9	866,9	985,3	
Policealnym	3,8	14,1	27,3	22,5	14,3	7,0	4,0	2,0	5,0	659,6	731,8	
Srednim:												
zawodowym	4,6	15,5	25,4	21,3	12,5	8,2	4,7	2,9	4,9	656,2	731,3	
ogólnokształcącym	8,3	19,5	25,2	17,9	12,4	6,5	3,8	2,0	4,4	615,7	681,8	
Zasadniczym zawodo- wym	8,8	19,2	24,0	18,4	11,4	6,3	4,4	2,7	4,8	619,3	687,5	
Podstawowym (łącznie z niepełnym podstawo- wym)	10,1	22,4	24,6	16,6	10,5	5,9	3,8	2,2	3,9	582,1	656,5	

WEDŁUG STAŻU PRACY

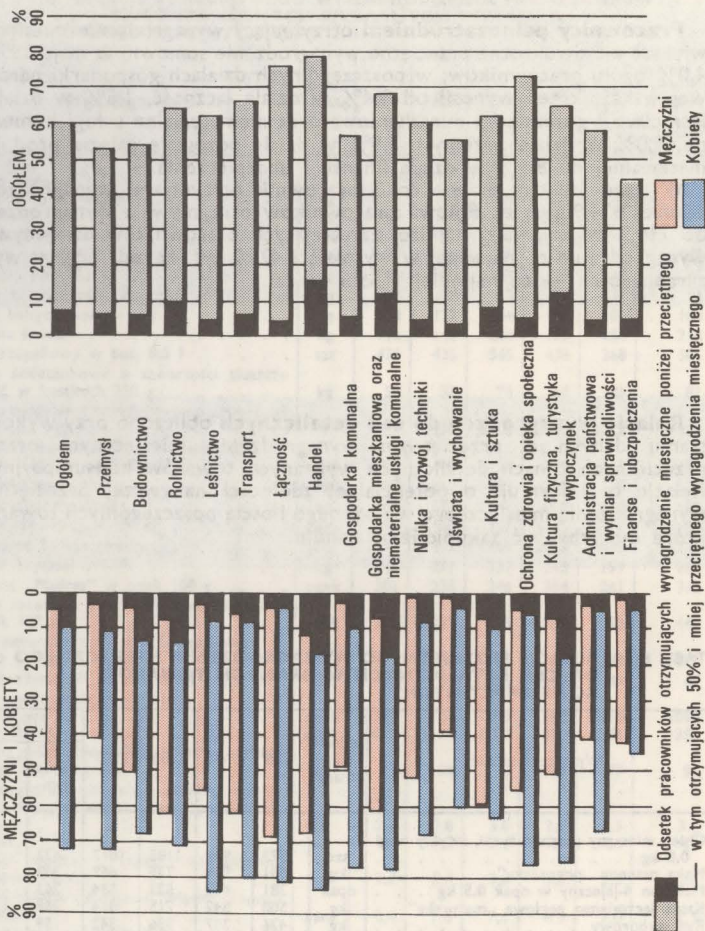
Pracownicy ze sta- żem pracy:												
Poniżej 1 roku	24,8	31,8	23,8	9,0	4,0	2,0	1,3	1,3	2,0	492,2	519,3	
1—2	16,9	32,2	25,5	13,1	5,9	3,1	1,5	0,5	1,3	508,9	555,1	
3—5	14,5	27,4	25,9	14,8	8,2	3,7	2,9	1,2	1,4	536,9	597,0	
6—10	8,7	22,6	25,8	18,4	10,7	5,3	3,5	1,7	3,3	599,0	657,8	
11—15	7,6	18,6	25,7	18,3	11,3	6,9	4,3	2,5	4,8	623,5	689,1	
16—20	5,9	16,2	23,7	20,3	13,0	7,7	4,4	3,0	5,8	652,9	730,9	
Powyżej 20 lat	3,1	9,9	20,6	20,3	15,6	10,3	7,0	4,3	8,9	705,3	822,7	

Uwaga. W tabl. 6 i 7 przedziały wysokości wynagrodzenia miesięcznego zostały domknięte prawostronnie, np. w przedziale 400—550 tys. uwzględniono zatrudnionych otrzymujących wynagrodzenie od 400001 do 550000 zł.

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

PRACOWNICY PEŁNOZATRUDNIENI OTRZYMUJĄCY WYNAGRODZENIE PONIŻEJ PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO W MAJU W 1990 R.

Pracownicy pełnozatrudnieni otrzymujący wynagrodzenie miesięczne większe niż dwukrotne przeciętne wynagrodzenie stanowili w maju 1990 r. 4,0% ogółu pracowników; w poszczególnych działach gospodarki narodowej wskaźnik ten wynosił od 0,4% w dziale łączność, 1,5% w działach leśnictwo i gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne, 6,0% w dziale przemysł, 7,9% w dziale pozostałe gałęzie produkcji materialnej do 8,5% w dziale finanse i ubezpieczenia.

W maju 1990 r. prawie co 3 pracownik otrzymywał wynagrodzenie poniżej 634,9 tys. zł. Połowa pracowników otrzymywała wynagrodzenie do 716,2 tys. zł, 10% najniżej zarabiających pracowników otrzymywało wynagrodzenie co najwyżej w wysokości 425,2 tys. zł, zaś 10% najwyżej zarabiających — co najmniej 1255,6 tys. zł.

Relacje wynagrodzeń do cen detalicznych obliczono przy wykorzystaniu danych o przeciętnym wynagrodzeniu miesięcznym oraz o przeciętnych cenach detalicznych wybranych towarów konsumpcyjnych. Relacje te informują o potencjalnej zdolności nabywczej przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego wyrażonego ilością poszczególnych towarów, które mogłyby być zakupione w handlu.

TABL. 8(74). RELACJE PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO DO CEN DETALICZNYCH WYBRANYCH TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH*

Wyszczególnienie	Jednostka miary	1986	1987	1988	1989	1990	
						ogółem	w tym IV kwartał
Chleb mieszany pszenno-żytni, zwykły wagi 0,8 kg	szt	873	940	1185	1017	472	640
Mąka pszenna „poznańska”	kg	531	569	735	667	302	425
Makaron 4-jajeczny w opak 0,5 kg	opak	381	412	533	534	263	289
Kasza jęczmienna perłowa „mazurska”	kg	508	542	715	814	368	472
Ryż wyborowy	kg	436	307	236	342	159	218
Mięso wieprzowe:							
łopatka z kością	kg	73	79	103	71	52	61
schab	kg	43	47	61	44	39	47

* Do 1989 r. — na podstawie badania cen w jednostkach państwowych i spółdzielniach.

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

TABL. 8(74). RELACJE PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO DO CEN DETALICZNYCH WYBRANYCH TOWARÓW KONSUMPCYJNYCH^a (cd.)

Wyszczególnienie	Jednostka miary	1986	1987	1988	1989	1990	
						ogółem	w tym IV kwartał
Mięso wołowe:							
z kością — rostbef	kg	97	104	136	95	81	93
bez kości	kg	69	74	97	64	52	59
Kurczęta patroszone	kg	113	122	160	108	76	92
Szynka wieprzowa gotowana	kg	26	28	36	29	23	28
Kiełbasa podlaska	kg	55	60	79	57	39	46
Filety z morskczuka (bez skóry)	kg	113	100	112	103	47	53
Śledź bałtycki solony cały	kg	178	127	154	155	100	104
Stonina świeża	kg	136	146	224	179	156	212
Olej rzepakowy w but. 0,5 l	szt	421	435	545	436	268	306
Masło śmietankowe o zawartości tłuszczu 73% w kostkach 250 g	kg	58	57	76	57	83	81
Mleko spożywcze butelkowane o zawartości tłuszczu 2%	l	2121	2238	3008	5043	1822	1803
Śmietana butelkowana o zawartości tłuszczu 12% w opak 0,5 l	opak	406	400	458	459	427	472
Ser twarogowy tłusty	kg	283	315	389	201	175	216
Ser twarogowy chudy	kg	469	525	641	1060	416	409
Ser dojrzewający, tyłzyczny	kg	91	100	127	95	78	84
Jaja kurze świeże (średnie)	szt	1540	1392	1759	2088	2063	1719
Cukier kryształ	kg	246	271	331	245	199	288
Herbata „Madras” w opak 100 g	opak	301	236	246	354	261	315
Kakao naturalne z przemiału krajowego w opak 100 g	opak	239	233	316	251	363	446
Kawa naturalna ziarnista „Ekstra Selekt” w opak 100 g	opak	71	68	79	127	284	377
Wódka czysta 40° w but. 0,5 l	szt	38	32	35	42	49	67
Papierosy w opak po 20 szt:							
„Klubowe”	opak	709	728	899	1369	918	1092
„Popularne”	opak	1095	1131	1403	1615	1086	1352
Tkanina pościelowa, 100% bawełny, drukowana, szer. 140 cm	m	73	64	79	109	77	94
Plaszcz jesienno-zimowy z tkaniny wełnianej z udziałem włókien wełnopodobnych:							
damski	szt	2,8	2,8	3,0	2,5	3,5	3,6
męski	szt	3,1	3,2	3,4	3,0	4,4	4,8
Ubranie męskie z tkaniny czesankowej elanowełnianej	kpl	3,7	3,4	3,6	3,6	3,3	3,8
Półbuty męskie całoroczne, wierzch i spody skórzane	para	8,4	7,0	7,1	6,3	7,0	7,5
Czółenka damskie całoroczne, wierzch bydlęcy, spody nieskórzane	para	12,1	9,9	11,5	12,1	13,3	14,9
Koszula męska z elanobawełny	szt	24	23	26	29	26	28

a Patrz notka a na str. 92.

TABL. 8(74). RELACJE PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNEGO
DO CEN DETALICZNYCH WYBRANYCH TOWARÓW
KONSUMPCYJNYCH^a (dok.)

Wyszczególnienie	Jedno- stka miary	1986	1987	1988	1989	1990	
						ogó- łem	w tym IV kwartał
Kanapa tapicerska 2-osobowa	szt	1,2	1,0	1,1	1,1	1,0	1,1
Pianino „Preludium”	szt	0,16	0,16	0,17	0,18	0,18	0,22
Odbiornik telewizyjny do odbioru: czarno-białego „Neptun”	szt	0,97	0,96	1,08	1,10	0,94	1,40
kolorowego 22 cal PAL-SECAM	szt	0,15	0,11	0,14	0,16	0,23	0,33
Radiomagnetofon stereofoniczny „Klaudia”	szt	0,52	0,58	0,72	0,77	1,07	1,40
Pralka elektryczna automatyczna PDE-385	szt	0,49	0,40	0,51	0,47	0,43	0,45
Chłodziarka sprężarkowa TS-284	szt	0,38	0,41	0,55	0,64	0,38	0,44
Maszyna do szycia elektryczna wieloczyn- nościowa	szt	0,51	0,66	0,82	0,64	0,70	0,88
Odkurzacze domowy	szt	4,0	3,8	4,0	5,4	2,8	3,6
Żelazko elektryczne z termostatem	szt	12,8	12,4	15,6	21,6	12,8	15,7
Aparat fotograficzny klasy średniej „Zenith E”	szt	1,2	1,3	1,3	1,9	2,0	2,5
Zegarek męski na rękę klasy średniej „Poliot”	szt	11,2	10,5	9,8	10,5	8,9	11,3
Komplet nierzewnych nakryć stołowych na 6 osób	kpl	7,6	7,4	6,1	7,0	4,8	6,4
Talerz głęboki porcelanowy dekorowany	szt	150	159	162	154	116	149
Rower męski turystyczny „Wagant”	szt	1,2	1,2	1,8	1,3	1,1	1,4
Benzyzna silnikowa etylina 94 (żółta)	l	402	409	457	465	369	389

^a Patrz notka a na str. 92.TABL. 9(75). EMERYTURY I RENTY^a WEDŁUG RODZAJÓW ŚWIADCZEŃ

Rodzaje świadczeń	1985	1989	1990
PRZECIĘTNA LICZBA EMERYTÓW I RENCISTÓW w tys.			
OGÓŁEM	6173	6827	7104
Emerytury i renty pracownicze, pochodne i kombatanckie	5102	5471	5598
emerytury	2169	2264	2353
renty inwalidzkie	1954	2152	2187
renty rodzinne	904	1001	1015
emerytury i renty pozostałe	75	54	43
Emerytury i renty rolników indywidualnych	1071	1356	1506

WYPŁATY w mld zł

OGÓŁEM	714,0	7684,5	47918,1
Emerytury i renty pracownicze, pochodne i kombatanckie	629,1	6502,5	39280,2
Emerytury i renty rolników indywidualnych	84,9	1182,0	8637,9

^a Bez Biura Rent Zagranicznych.

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

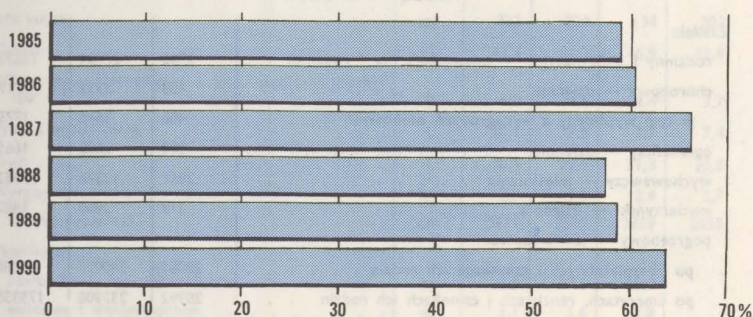
TABL. 9(75). EMERYTURY I RENTY^a WEDŁUG RODZAJÓW ŚWIADCZEŃ (dok.)

Rodzaje świadczeń	1985	1989	1990
PRZECIĘTNA MIESIĘCZNA WYPŁATA EMERYTURY I RENTY OGÓŁEM w tys. zł			
OGÓŁEM	9,6	93,8	562,1
Emerytury i renty pracownicze, pochodne i kombatanckie	10,3	99,0	584,8
emerytury	11,8	110,1	669,6
renty inwalidzkie	9,2	91,5	526,4
renty rodzinne	8,8	90,5	515,0
emerytury i renty pozostałe	11,4	91,5	560,2
Emerytury i renty rolników indywidualnych	6,6	72,7	477,9

a Bez Biura Rent Zagranicznych.

RELACJE PRZECIĘTNEJ MIESIĘCZNEJ EMERYTURY PRACOWNICZEJ, POCHODNEJ I KOMBATANCKIEJ DO PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA

Przeciętne wynagrodzenie miesięczne = 100

W przeciętnej wysokości emerytury w 1989 r. uwzględniono, a w 1990 r. odjęto wypłatą jednorazowo w styczniu 1990 r. kwotę 120 tys. zł tytułem uzupełnienia podwyżek przysługujących w IV kwartale 1989 r.

TABL. 10 (76). ZASIŁKI Z TYTUŁU UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO

Wyszczególnienie	1985	1989	1990
WYPŁATY w mld zł			
OGÓŁEM	319,6	3364,4	15300,8
w tym:			
Zasiłek:			
rodzinny i pielęgnacyjny	162,6	2380,5	8518,4
chorobowy	97,2	641,9	4271,7
w tym wypłacony z wynagrodzeń osobowych	89,6	583,5	3680,7
opiekuńczy	13,4	74,0	371,0
wychowawczy	14,1	31,6	606,8
macierzyński	18,1	100,3	708,7
pogrzebowy	9,9	80,6	641,3
po ubezpieczonych i członkach ich rodzin	1,6	9,9	67,5
po emerytach, rencistach i członkach ich rodzin	8,3	70,7	573,8
PRZECIĘTNY ZASIŁEK w zł			
Zasiłek:			
rodzinny i pielęgnacyjny — miesięcznie (na 1 rodzinę)	2700	37834	132320
chorobowy — dziennie	403	2532	17177
w tym wypłacony z wynagrodzeń osobowych	406	2616	17758
opiekuńczy — dziennie	388	2522	16658
wychowawczy — miesięcznie	2861	13378	179521
macierzyński — dziennie	318	2060	14823
pogrzebowy — jednorazowo:			
po ubezpieczonych i członkach ich rodzin	20081	140077	976880
po emerytach, rencistach i członkach ich rodzin	28992	233908	1753591

Przeciętna miesięczna liczba rodzin uprawnionych do zasiłku rodzinnego i pielęgnacyjnego (bez emerytów i rencistów) łącznie z rodzinami rolników indywidualnych uprawnionymi do zasiłku rodzinnego w 1990 r. wyniosła 5365 tys.

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

TABL. 11 (77). **SPOŻYCIE NIEKTÓRYCH ARTYKUŁÓW KONSUMPCYJNYCH
NA 1 MIESZKAŃCA**

Artykuły konsumpcyjne	Jedno- stka miary	1980	1985	1989	1990
Ziarno 4 zbóż w przeliczeniu na przetwory . . .	kg	127	118	117	115
Ziemniaki	kg	158	143	143	148
Warzywa	kg	101	105	116	119
Owoce	kg	37,7	28,9	31,2	28,9
Mięso i podroby	kg	74,0	60,2	68,6	67,7
w tym mięso	kg	69,1	55,8	64,1	62,9
w tym: wołowe	kg	18,5	16,2	16,3	16,1
wieprzowe	kg	37,2	30,0	37,7	36,8
drobiowe	kg	11,2	7,1	8,4	8,0
Ryby i przetwory	kg	8,1	7,8	6,1	5,4
Tłuszcze jadalne w przeliczeniu na 100% tłuszczu	kg	21,0	20,2	22,2	20,6
w tym masło	kg	6,9	6,7	7,0	6,6
Mleko krowie	l	262	273	260	242
Jaja kurze	szt	223	220	194	203
Cukier	kg	41,4	41,3	46,9	42,9
Wódki czyste i gatunkowe w przeliczeniu na alkohol 100°	l	6,0	4,6	4,4 ^a	3,7 ^a
Wina i miody pitne	l	10,1	7,9	7,7	7,4
Piwo	l	30,4	29,5	31,3	30,8
Wyroby tytoniowe	kg	2,7	2,5	2,4	2,7
w tym papierosy	szt	2679	2512	2359	2655
Tkaniny:					
bawełniane i bawełnopodobne	m	22,5	20,5	20,9	.
wełniane i wełnopodobne	m	3,1	3,6	2,8	.
jedwabne i jedwabnopodobne	m	5,2	5,1	5,4	.
Obuwie (bez produkcji rzemiosła prywatnego) . .	para	3,8	3,5	3,9	2,9
Papier	kg	33,2	26,6	26,1	17,8
w tym gazetowy	kg	3,6	3,4	1,4	0,9
Środki do prania i mycia	kg	8,6	8,1	10,7	7,1

a Z produkcji krajowej.

Budżety gospodarstw domowych

Ze względu na charakter badań reprezentacyjnych, jakimi są badania budżetów domowych, opartych na oświadczeniach osób badanych, niektóre pozycje mogą być zaniżone (np. dochody i wydatki o charakterze niestałym, spożycie alkoholu).

Dane za 1990 r. mają charakter tymczasowy i mogą różnić się od wyników ostatecznych w następnych publikacjach.

Badaniem budżetów rodzinnych w 1990 r. objęto 29391 gospodarstw domowych, reprezentujących podstawowe grupy społeczno-ekonomiczne ludności, a mianowicie: gospodarstwa pracownicze (14033), pracowniczno-chłopskie (3395), chłopskie (3236) oraz emerytów i rencistów (8727).

Przeciętna wielkość gospodarstwa domowego wynosiła: w gospodarstwach pracowniczych — 3,52 osoby, pracowniczno-chłopskich — 4,52, chłopskich — 3,64, emerytów i rencistów — 1,82.

TABL. 12(78). **PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE DOCHODY
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH**

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			
	pracownicze	pracowniczno-chłopskie	chłopskie	emerytów i rencistów
1989				
Na 1 osobę w tys. zł				
OGÓŁEM	116,0	124,5	134,4	84,5
W odsetkach				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Dochody z pracy	82,1	46,0	1,3	10,9
Dochody z indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki)	2,7	41,0	89,6	7,7
Ze świadczeń społecznych	14,1	12,3	8,2	79,9
1990				
Na 1 osobę w tys. zł				
OGÓŁEM	509,5	571,6	573,9	483,9
W odsetkach				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Dochody z pracy	79,6	45,8	1,8	7,7
Dochody z indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki)	4,3	38,9	85,0	10,2
Ze świadczeń społecznych	14,9	14,3	11,8	80,6

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

TABL. 13 (79). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI^a
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			
	pracow- nicze	pracow- niczo- chłopskie	chłop- skie	emerytów i renci- stów
1989				
Na 1 osobę w tys. zł				
OGÓŁEM	93,3	86,5	104,6	82,9
W odsetkach				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	45,8	46,7	45,3	58,7
przetwory zbożowe, pieczywo i wyroby ciastkar- skie	3,7	4,1	3,8	5,2
ziemniaki	1,4	1,6	1,4	2,6
strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory	3,6	3,7	3,5	5,1
owoce i przetwory	3,1	2,6	2,4	4,1
mięso, podroby i przetwory	16,7	17,9	18,4	20,0
ryby i przetwory	1,1	0,8	0,8	1,4
tłuszcze jadalne	4,1	4,2	3,8	5,7
w tym masło	2,8	2,7	2,3	3,5
nabiał i jaja	4,2	5,2	5,1	6,0
w tym mleko	0,7	1,1	1,2	1,2
cukier, wyroby cukiernicze i miód	3,7	4,0	4,0	4,5
użytki, przyprawy i pozostałe artykuły żywnoś- ciowe	3,1	2,3	2,0	3,5
żywienie w zakładach gastronomicznych i bufetach pracowniczych	1,1	0,3	0,1	0,6
Odzież i obuwie	16,9	17,9	14,7	11,5
Mieszkanie	10,6	14,1	16,5	8,3
Opał, energia elektryczna i ciepła	1,7	2,3	2,6	4,0
Higiena osobista i ochrona zdrowia	2,6	1,8	1,6	3,0
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	10,1	5,4	5,5	5,6
Transport i łączność	6,2	5,6	7,7	3,4

^a Łącznie ze spożyciem artykułów otrzymanych bezpłatnie i pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki).

TABL. 13 (79). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI^a
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			
	pracow- nicze	pracow- niczo- chłopskie	chłop- skie	emerytów i renci- stów
1990				
Na 1 osobę w tys. zł				
OGÓŁEM	468,3	441,9	503,6	478,3
W odsetkach				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	49,9	52,3	52,6	58,8
przetwory zbożowe, pieczywo i wyroby ciastkar- skie	5,9	6,9	6,5	7,5
ziemniaki	0,8	1,0	0,9	1,2
strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory	3,5	3,6	3,6	4,2
owoce i przetwory	3,3	2,6	2,6	3,8
mięso, podroby i przetwory	20,0	21,0	22,5	22,6
ryby i przetwory	1,1	0,8	0,8	1,4
tłuszcze jadalne	3,2	3,6	3,4	4,3
w tym masło	1,8	1,8	1,6	2,1
nabiał i jaja	4,7	6,2	6,1	6,1
w tym mleko	1,0	1,6	1,7	1,5
cukier, wyroby cukiernicze i miód	3,8	4,2	4,1	4,3
używki, przyprawy i pozostałe artykuły żywnoś- ciowe	2,6	2,1	2,0	2,7
żywienie w zakładach gastronomicznych i bufetach pracowniczych	1,0	0,3	0,1	0,7
Odzież i obuwie	11,4	11,0	9,0	7,9
Mieszkanie	9,4	11,5	11,3	7,6
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,3	3,7	4,2	6,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	3,4	2,4	2,2	3,8
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	10,0	5,8	4,6	5,0
Transport i łączność	6,2	6,6	7,8	3,8

^a łącznie ze spożyciem artykułów otrzymanych bezpłatnie i pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki).

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

TABL. 14(80). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE DOCHODY I WYDATKI
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
WEDŁUG KWARTAŁÓW W 1990 R.

Wyszczególnienie	Kwartały			
	I	II	III	IV

GOSPODARSTWA PRACOWNICZE

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	402,1	482,7	536,3	684,9
Wydatki	308,0	418,3	495,2	660,2

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z pracy	82,5	83,5	77,5	80,1
Ze świadczeń społecznych	15,2	13,1	14,5	15,2
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	51,8	53,3	50,4	46,4
Odzież i obuwie	12,0	10,6	9,9	12,9
Mieszkanie	10,6	8,8	9,2	9,4
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,1	2,7	3,6	3,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	3,2	3,4	3,3	3,5
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	7,4	9,2	11,2	11,0
Transport i łączność	5,9	6,2	6,7	6,0

GOSPODARSTWA PRACOWNICZO-CHŁOPSKIE

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	396,2	507,8	622,7	767,0
Wydatki	291,9	412,8	477,3	584,9

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z pracy	49,0	47,0	43,2	45,8
Z indywidualnego gospodarstwa rolnego	33,4	38,1	42,4	39,6
Ze świadczeń społecznych	16,3	13,9	13,2	14,0
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	52,8	54,6	54,6	48,6
Odzież i obuwie	11,8	9,6	9,8	12,4
Mieszkanie	12,8	11,5	11,5	10,8
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,1	2,7	3,5	4,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	2,3	2,3	2,4	2,4
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	4,6	4,8	5,7	7,2
Transport i łączność	6,8	7,3	6,2	6,3

TABL. 13(79). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI*
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH (dok.)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe			
	pracow- nicze	pracow- niczo- chłopskie	chłop- skie	emerytów i renci- stów
1990				
Na 1 osobę w tys. zł				
OGÓŁEM	468,3	441,9	503,6	478,3
W odsetkach				
OGÓŁEM	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	49,9	52,3	52,6	58,8
przetwory zbożowe, pieczywo i wyroby ciastkar- skie	5,9	6,9	6,5	7,5
ziemniaki	0,8	1,0	0,9	1,2
strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory	3,5	3,6	3,6	4,2
owoce i przetwory	3,3	2,6	2,6	3,8
mięso, podroby i przetwory	20,0	21,0	22,5	22,6
ryby i przetwory	1,1	0,8	0,8	1,4
tłuszcze jadalne	3,2	3,6	3,4	4,3
w tym masło	1,8	1,8	1,6	2,1
nabiał i jaja	4,7	6,2	6,1	6,1
w tym mleko	1,0	1,6	1,7	1,5
cukier, wyroby cukiernicze i miód	3,8	4,2	4,1	4,3
użytki, przyprawy i pozostałe artykuły żywnoś- ciowe	2,6	2,1	2,0	2,7
żywienie w zakładach gastronomicznych i bufetach pracowniczych	1,0	0,3	0,1	0,7
Odzież i obuwie	11,4	11,0	9,0	7,9
Mieszkanie	9,4	11,5	11,3	7,6
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,3	3,7	4,2	6,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	3,4	2,4	2,2	3,8
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	10,0	5,8	4,6	5,0
Transport i łączność	6,2	6,6	7,8	3,8

* a łącznie ze spożyciem artykułów otrzymanych bezpłatnie i pobranych z indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki).

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

TABL. 14 (80). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE DOCHODY I WYDATKI
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
WEDŁUG KWARTAŁÓW W 1990 R.

Wyszczególnienie	Kwartały			
	I	II	III	IV

GOSPODARSTWA PRACOWNICZE

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	402,1	482,7	536,3	684,9
Wydatki	308,0	418,3	495,2	660,2

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z pracy	82,5	83,5	77,5	80,1
Ze świadczeń społecznych	15,2	13,1	14,5	15,2
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	51,8	53,3	50,4	46,4
Odzież i obuwie	12,0	10,6	9,9	12,9
Mieszkanie	10,6	8,8	9,2	9,4
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,1	2,7	3,6	3,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	3,2	3,4	3,3	3,5
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	7,4	9,2	11,2	11,0
Transport i łączność	5,9	6,2	6,7	6,0

GOSPODARSTWA PRACOWNICZO-CHŁOPSKIE

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	396,2	507,8	622,7	767,0
Wydatki	291,9	412,8	477,3	584,9

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z pracy	49,0	47,0	43,2	45,8
Z indywidualnego gospodarstwa rolnego	33,4	38,1	42,4	39,6
Ze świadczeń społecznych	16,3	13,9	13,2	14,0
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	52,8	54,6	54,6	48,6
Odzież i obuwie	11,8	9,6	9,8	12,4
Mieszkanie	12,8	11,5	11,5	10,8
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,1	2,7	3,5	4,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	2,3	2,3	2,4	2,4
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	4,6	4,8	5,7	7,2
Transport i łączność	6,8	7,3	6,2	6,3

TABL. 14 (80). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE DOCHODY I WYDATKI
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
WEDŁUG KWARTAŁÓW W 1990 R. (dok.)

Wyszczególnienie	Kwartały			
	I	II	III	IV

GOSPODARSTWA CHŁOPSKIE

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	362,4	509,7	651,9	788,5
Wydatki	323,6	474,6	543,9	656,7

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z indywidualnego gospodarstwa rolnego	83,3	86,0	85,6	85,5
Z świadczeń społecznych	14,5	10,4	11,2	11,4
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	54,9	54,0	55,4	48,3
Odzież i obuwie	9,6	8,5	8,0	10,0
Mieszkanie	11,2	10,8	11,4	11,2
Opał, energia elektryczna i ciepła	3,4	2,7	4,2	5,7
Higiena osobista i ochrona zdrowia	2,1	2,2	2,3	2,3
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	3,6	4,4	4,1	5,5
Transport i łączność	8,5	8,4	6,7	8,1

GOSPODARSTWA EMERYTÓW I RENCISTÓW

Na 1 osobę w tys. zł

Dochody	360,7	422,2	514,9	637,9
Wydatki	310,8	420,0	515,2	645,4

W odsetkach

Dochody	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Z świadczeń społecznych	87,6	82,5	78,5	80,9
w tym emerytury i renty	83,7	78,0	73,8	75,6
Z pracy	8,5	10,6	7,0	7,7
Wydatki	100,0	100,0	100,0	100,0
w tym:				
Żywność	60,4	61,6	60,1	55,4
Odzież i obuwie	8,4	7,3	7,0	8,9
Mieszkanie	8,8	8,6	8,3	7,8
Opał, energia elektryczna i ciepła	6,0	5,3	7,1	7,5
Higiena osobista i ochrona zdrowia	3,5	3,8	3,8	3,8
Kultura, oświata, wychowanie, sport, turystyka i wypoczynek	3,6	4,6	5,5	5,5
Transport i łączność	4,1	3,8	3,6	3,8

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

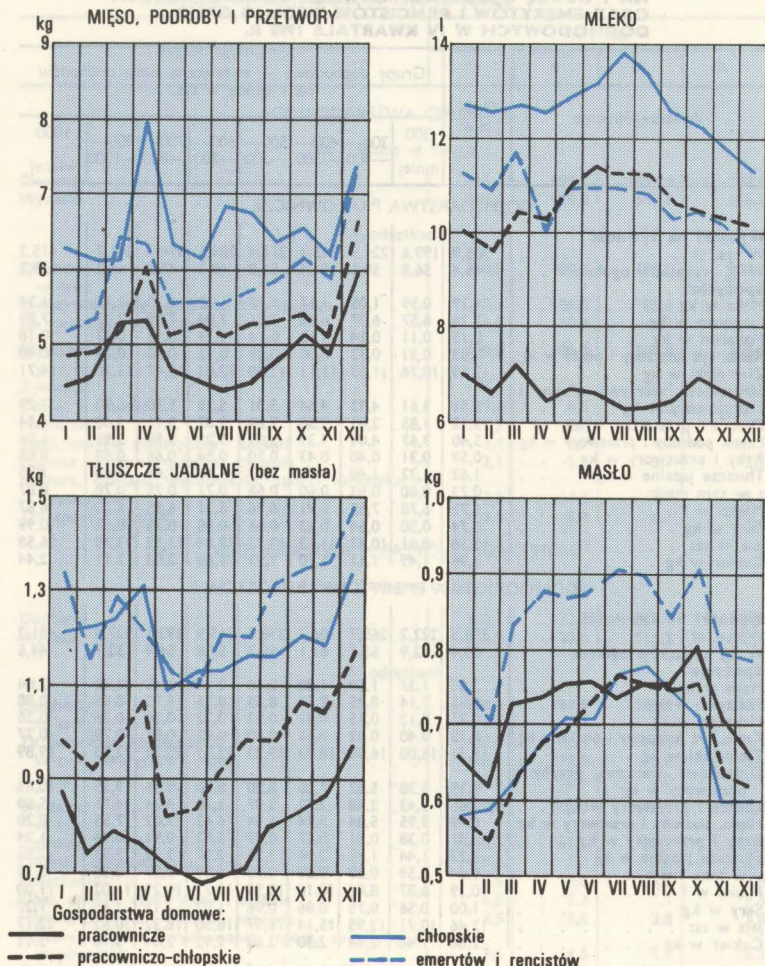
5

TABL. 15(81). PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYDATKI NA ŻYWNOSĆ I SPOŻYCIE ARTYKUŁÓW ŻYWNOSCIOWYCH NA I OSOBĘ W GOSPODARSTWACH PRACOWNICZYCH ORAZ EMERYTÓW I RENCISTÓW WEDŁUG GRUP DOCHODOWYCH W IV KWARTALE 1990 R.

Wyszczególnienie	Ogółem	Grupy dochodowe — miesięczna suma dochodów na 1 osobę w tys. zł							
		300 i mniej	300—400	400—500	500—600	600—700	700—800	800—1000	1000 i więcej
GOSPODARSTWA PRACOWNICZE									
Wydatki na żywność									
W tys. zł	305,9	199,6	221,9	243,4	271,4	289,5	314,3	341,7	415,2
W % wydatków ogółem	46,4	56,8	59,1	54,4	51,8	48,3	47,8	44,2	39,3
Spożycie^a									
Mąka w kg	1,19	0,99	1,05	1,17	1,18	1,22	1,20	1,16	1,34
Pieczywo w kg	7,24	6,57	6,97	6,88	7,11	7,04	7,29	7,43	7,82
Makaron w kg	0,15	0,11	0,14	0,13	0,14	0,14	0,16	0,17	0,18
Kasze, ryż łuszczone i płatki w kg	0,33	0,31	0,33	0,30	0,29	0,32	0,30	0,34	0,40
Ziemniaki w kg	12,69	10,76	11,32	11,11	12,48	12,03	12,47	13,70	14,71
Strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory w kg	5,51	3,61	4,32	4,64	5,01	5,29	5,50	5,92	7,29
Owoce i przetwory w kg	3,12	1,85	2,02	2,38	2,69	2,87	3,11	3,60	4,54
Mięso, podroby i przetwory w kg	5,40	3,67	4,04	4,39	5,02	5,29	5,58	5,95	6,96
Ryby i przetwory w kg	0,59	0,31	0,40	0,43	0,50	0,54	0,66	0,68	0,88
Tłuszcze jadalne w kg	1,62	1,32	1,40	1,44	1,53	1,56	1,66	1,68	1,93
w tym masło	0,73	0,60	0,63	0,60	0,68	0,71	0,75	0,78	0,87
Mleko w l	6,72	6,78	7,53	6,91	6,96	6,21	6,55	6,23	6,87
Sery w kg	0,74	0,50	0,54	0,63	0,66	0,68	0,75	0,82	0,99
Jaja w szt	13,18	8,61	10,43	11,62	12,72	12,84	13,52	13,79	16,58
Cukier w kg	1,98	1,49	1,61	1,70	1,93	1,86	2,03	2,11	2,44
GOSPODARSTWA EMERYTÓW I RENCISTÓW									
Wydatki na żywność									
W tys. zł	358,5	222,2	265,7	306,7	338,0	365,9	392,7	427,4	481,2
W % wydatków ogółem	55,4	62,9	63,2	61,1	59,7	57,8	54,9	52,1	44,6
Spożycie^a									
Mąka w kg	2,01	1,37	1,59	1,80	2,16	2,14	2,15	2,22	2,04
Pieczywo w kg	8,55	7,14	8,25	8,53	8,55	8,73	8,75	8,65	8,88
Makaron w kg	0,21	0,12	0,15	0,21	0,22	0,22	0,20	0,26	0,26
Kasze, ryż łuszczone i płatki w kg	0,75	0,40	0,62	0,61	0,80	0,82	0,81	0,79	0,77
Ziemniaki w kg	19,71	15,00	16,09	18,03	19,23	22,21	20,22	22,55	19,89
Strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory w kg	8,35	5,38	5,82	7,06	8,20	8,70	9,36	9,55	10,65
Owoce i przetwory w kg	3,66	2,43	2,48	2,72	3,07	3,70	4,34	4,75	5,50
Mięso, podroby i przetwory w kg	6,49	3,95	5,04	5,74	6,34	6,63	7,02	7,55	8,20
Ryby i przetwory w kg	0,81	0,38	0,51	0,67	0,77	0,82	0,91	0,94	1,24
Tłuszcze jadalne w kg	2,22	1,44	1,77	2,16	2,21	2,37	2,32	2,33	2,55
w tym masło	0,84	0,59	0,69	0,80	0,83	0,89	0,87	0,85	0,99
Mleko w l	10,19	6,87	8,06	10,16	10,50	10,71	10,29	11,02	11,00
Sery w kg	1,00	0,56	0,75	0,86	0,96	1,03	1,15	1,18	1,27
Jaja w szt	17,46	10,71	12,95	15,14	16,97	18,50	18,32	20,62	22,17
Cukier w kg	2,66	1,46	2,14	2,30	2,63	2,92	2,84	3,10	3,12

a Bez spożycia w zakładach gastronomicznych, stołówkach i bufetach pracowniczych.

SPOŻYCIE PODSTAWOWYCH ARTYKUŁÓW ŻYWNOŚCIOWYCH NA 1 OSOBĘ
W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH WEDŁUG MIESIĘCY W 1990 R.

DOCHODY. SPOŻYCIE. KOSZTY UTRZYMANIA

5

Wskaźniki kosztów utrzymania obliczane są na podstawie informacji o zmianach cen detalicznych towarów i usług konsumpcyjnych oraz przy przyjęciu struktury wydatków poszczególnych grup ludności na podstawowe towary i usługi **z roku poprzedzającego rok badany**. Odmienne struktury wydatków wpływają na zróżnicowanie wskaźników kosztów utrzymania poszczególnych grup ludności.

TABL. 16 (82). **WSKAŹNIKI KOSZTÓW UTRZYMANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH**

Gospodarstwa domowe	1986	1987	1988	1989	1990	
	rok poprzedni = 100				1985 = 100	
Gospodarstwa pracownicze i pracowniczochłopskie	117,3	125,5	159,0	359,5	664,6	5590,6
gospodarstwa pracownicze	117,2	125,6	158,7	360,4	662,5	5577,6
gospodarstwa pracowniczo-chłopskie	117,7	124,8	160,8	354,2	677,1	5664,6
Gospodarstwa chłopskie	117,9	125,3	162,2	348,8	691,1	5775,5
Gospodarstwa emerytów i rencistów	117,1	126,6	159,3	363,1	703,7	6032,8

TABL. 17 (83). **WSKAŹNIKI KOSZTÓW UTRZYMANIA GOSPODARSTW DOMOWYCH WEDŁUG KWARTAŁÓW W 1990 R.**

Wyszczególnienie	I	II	III	IV	I	II	III	IV
	kwartał analogiczny 1989 = 100				kwartał poprzedni = = 100			
Gospodarstwa pracownicze	1230,6	1212,8	797,1	367,2	236,0	123,5	109,9	114,7
Żywność	1703,0	1625,7	806,4	311,9	213,1	123,9	105,8	111,8
Napoje alkoholowe	1101,5	1059,2	607,7	227,8	180,5	112,9	105,0	106,5
Artykuły niezwyńnościowe	964,8	967,5	752,3	421,7	257,8	124,9	109,9	119,2
Usługi	1181,8	1198,6	1084,9	622,4	342,0	125,6	125,1	115,9
Gospodarstwa pracowniczo-chłopskie	1253,1	1222,7	815,7	374,1	247,9	120,7	109,0	114,6
Żywność	2073,7	1912,7	909,8	322,3	235,4	117,6	104,4	111,6
Napoje alkoholowe	1103,2	1068,5	594,8	223,1	183,8	111,5	103,7	105,1
Artykuły niezwyńnościowe	1017,6	1019,9	790,3	438,0	270,1	124,6	109,8	118,5
Usługi	1129,5	1133,9	1023,4	596,4	323,4	124,4	129,0	114,9
Gospodarstwa chłopskie	1261,5	1222,5	838,4	383,1	255,9	120,1	109,0	114,4
Żywność	2164,7	1955,8	946,9	326,6	244,4	115,1	104,4	111,2
Napoje alkoholowe	1107,4	1074,5	598,0	224,8	184,9	111,6	103,7	105,1
Artykuły niezwyńnościowe	1060,0	1060,7	828,9	442,7	277,5	124,1	109,6	117,3
Usługi	1131,3	1088,9	962,8	558,9	309,4	123,2	126,8	115,7
Gospodarstwa emerytów i rencistów	1359,3	1327,4	852,2	383,9	246,2	123,3	110,4	114,6
Żywność	1789,9	1682,7	820,3	311,7	218,8	122,2	104,6	111,5
Napoje alkoholowe	1099,2	1057,2	601,4	225,0	180,5	112,4	104,6	106,1
Artykuły niezwyńnościowe	991,2	1017,0	823,0	478,9	281,8	126,2	112,4	119,8
Usługi	1143,2	1122,9	1101,3	649,1	349,7	123,5	129,6	116,0

TABL. 18 (84). WSKAŹNIKI KOSZTÓW UTRZYMANIA GOSPODARSTW
DOMOWYCH PRACOWNICZYCH I PRACOWNICZO-
CHŁOPSKICH

Wyszczególnienie	1986	1987	1988	1989	1990		Struk- tura wydat- ków w 1989 r.
	rok poprzedni = 100				1985 = 100		
OGÓŁEM	117,3	125,5	159,0	359,5	664,6	5590,6	100,0
Żywność	113,3	122,2	148,0	436,7	660,5	5912,8	39,1
w tym:							
Przetwory zbożowe, pieczywo i wyroby ciastkarskie	111,1	116,3	147,5	452,4	1240,5	10696,8	3,6
Ziemniaki	115,8	123,6	182,4	428,6	218,0	2438,5	0,9
Strączkowe, warzywa, grzyby i przetwory	107,4	128,8	138,0	361,1	397,3	2738,6	2,3
Owoce i przetwory	119,1	170,9	168,2	314,4	556,7	5991,2	2,2
Mięso, podroby i przetwory	110,0	113,5	143,8	548,0	654,4	6440,6	13,8
Ryby i przetwory	124,4	145,4	157,6	362,7	622,7	6439,3	0,1
Tłuszcze jadalne	112,3	118,8	136,0	511,1	507,5	4705,0	3,8
Nabiał i jaja	109,1	120,8	146,7	406,7	640,0	5034,2	3,0
Cukier, wyroby cukiernicze i miód	125,4	116,9	149,9	447,7	673,2	6624,3	3,6
Kawa i herbata	107,6	129,6	160,8	264,9	485,7	2884,6	1,6
Wydatki w zakładach gastronomicznych	119,9	125,0	150,7	356,5	656,4	5286,0	2,0
Napoje alkoholowe	117,7	128,0	168,4	348,9	483,0	4277,0	11,4
Artykuły niezwyżnościowe	120,5	125,5	165,6	323,8	660,3	5353,7	39,6
w tym:							
Odzież	123,0	126,0	166,0	308,6	484,3	3845,3	12,4
Obuwie	125,5	132,3	159,2	407,6	550,8	5933,8	3,9
Meble i elementy meblarskie	119,5	133,6	158,6	326,3	797,7	6593,0	2,0
Artykuły gospodarstwa domowego	118,3	121,4	156,8	319,1	852,8	6128,2	3,2
Elektroniczny sprzęt powszechnego użytku	111,6	117,1	183,0	338,3	426,0	3447,2	2,7
Opał, nafta oświetleniowa i benzyna	124,1	131,9	220,7	273,5	853,0	8429,3	2,2
Środki transportu	111,4	120,7	168,6	398,7	699,4	6324,7	2,2
Usługi	120,4	133,4	164,2	266,1	896,5	6290,7	9,9
w tym:							
Usługi rzemieślnicze	120,4	128,6	156,9	325,4	740,2	5850,5	2,2
Usługi mieszkaniowe	131,6	172,5	167,8	257,9	825,4	8107,9	1,5
Ogrzewanie, energia elektryczna i gaz	123,2	130,4	182,4	177,4	1333,6	6934,7	1,0
Przejazdy i transport	122,7	133,7	182,9	283,8	959,8	8171,7	1,1

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

6

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

TABL. 1 (85). **MIASTA I LUDNOŚĆ W MIASTACH WYPOSAŻONYCH
W URZĄDZENIA KOMUNALNE W 1989 R.**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Miasta wyposażone w urządzenia komunalne		Ludność w miastach wyposażonych w urzą- dzenia komunalne w % ogółu ludności miast	
	ogółem	przyrost w stosunku do 1980 r.	ogółem	przyrost w stosunku do 1980 r.
Sieć: wodociągowa	792	59	99,4	12,1
kanalizacyjna	716	38	98,4	11,9
gazowa	459	59	88,5	14,9
Komunikacja miejska	275	49	79,7	15,1
Oczyszczalnie ścieków:				
mechaniczne	167	9	x	x
mechaniczno-biologiczne	292	93	x	x

TABL. 2 (86). **MIASTA I OCZYSZCZALNIE ŚCIEKÓW W MIASTACH W 1989 R.**

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogół- tem	Miasta o liczbie ludności						Przyrost (+) lub ubytek (-) w stosunku do 1980 r.
		poni- żej 10 tys.	10— —20	20— —50	50— —100	100— —200	200 tys. i wię- cej	
Miasta	825	434	173	129	46	23	20	+21
obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków	459	148	126	110	39	20	16	+102
mechaniczne	167	50	51	40	13	5	8	+9
mechaniczno-biologiczne	292	98	75	70	26	15	8	+93
nie obsługiwane przez oczyszczalnie ścieków	366	286	47	19	7	3	4	-81
Oczyszczalnie ścieków obsługujące miasta	560	151	134	123	53	41	58	+128
mechaniczne	202	48	55	50	15	8	26	+8
mechaniczno-biologiczne	358	103	79	73	38	33	32	+120

6

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

TABL. 3(87). **PODSTAWOWE URZĄDZENIA KOMUNALNE W 1990 R.**
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Przyrost (+) lub ubytek (—) w stosunku do roku	
		1980	1985
Wodociągi			
Sieć rozdzielcza w tys. km	93,1	+40,0	+24,4
miasta	37,4	+9,7	+5,9
wieś	55,7	+30,3	+18,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych w tys.	1967,2	+764,0	+435,7
miasta	1098,1	+296,9	+174,4
wieś	869,1	+467,1	+261,3
Zdroje uliczne w tys.	30,8	—8,6	—4,8
Kanalizacja			
Sieć kanalizacyjna w tys. km	26,7	+6,2	+3,6
miasta	23,7	+5,7	+3,3
wieś	3,0	+0,5	+0,3
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych w tys.	575,6	+115,5	+63,9
miasta	538,1	+109,5	+62,8
wieś	37,5	+6,0	+1,1
Gazownictwo			
Sieć rozdzielcza w tys. km	45,8	+23,4	+15,8
miasta	29,6	+10,8	+6,3
wieś	16,2	+12,6	+9,5
Połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych w tys.	1004,4	+514,4	+334,0
miasta	730,6	+309,5	+185,9
wieś	273,8	+204,9	+148,1
Ogrzewnictwo			
Sieć rozdzielcza w km	5304	+1633	+732
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ² : ogrzewanych centralnie	209543	+73850	+38490
objętych centralną dostawą ciepłej wody	116318	+58613	+29113
Komunikacja miejska			
Czynne trasy w km: autobusowe	19961	+6594	+2853
tramwajowe	921	—12	+15
trolejbusowe	103	+58	+23
Tabor: autobusy: w szt	14158	+1578	—554
liczba miejsc w tys.	1608	+444	—22
tramwaje: w szt	4547	—364	—216
liczba miejsc w tys.	588	+10	0
trolejbusy: w szt	248	+109	—17
liczba miejsc w tys.	27	+12	—2

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

6

TABL. 3(87). **PODSTAWOWE URZĄDZENIA KOMUNALNE W 1990 R. (dok.)**
Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Przyrost (+) lub ubytek (—) w stosunku do roku	
		1980	1985
Komunikacja miejska (dok.)			
Przeciętny (w ciągu roku) maksymalny dobowy stan wozów w ruchu:			
autobusy	9992	+1055	—358
tramwaje	3189	—631	—219
trolejbusy	171	+81	+2
Oczyszczanie			
Samochody specjalne do wywozu odpadów:			
stałych	4292	+156	—604
płynnych	2031	+283	—246
Straż pożarna			
Jednostki zawodowe	747	W 1990 r. straż po- żarna zarejestrowała ponad 53 tys. pożarów, które spowodowały straty materialne, prze-	
Jednostki ochotnicze	21144		

Zieleń miejska

W 1988 r. mieszkańcy miast mogli korzystać z 1397 parków miejskich, zajmujących powierzchnię ponad 14 tys. ha. Ponadto mogli również korzystać z urządzeń parkowych i rekreacyjnych w lasach komunalnych administrowanych przez urzędy miast i gmin o łącznej powierzchni 30691 ha.

W 1990 r. straż pożarna zarejestrowała ponad 53 tys. pożarów, które spowodowały straty materialne oszacowane na łączną kwotę 570,0 mld zł. Wśród 12217 budynków dotkniętych pożarami 29% stanowiły budynki mieszkalne. Płonęły też lasy. W 5768 przypadkach pożarów lasów spłonęło ok. 7 tys. ha. Na przestrzeni 10 lat pożary zniszczyły prawie 110 tys. ha lasów, tj. ponad 1,2% całej powierzchni leśnej kraju.

6

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

TABL. 4(88). ODBIORCY ORAZ ZUŻYCIE ENERGII ELEKTRYCZNEJ,
GAZU, WODY W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH W 1990 R.

Wyszczególnienie	W liczbach bezwzględ- nych	Przyrost (+) lub spadek (-) w stosunku do roku	
		1980	1985
ODBIORCY — stan w dniu 31 XII — w tys.			
Energia elektryczna	9704	+1888	+812
w tym miasta	7632	+1510	+653
Gaz sieciowy	5679	+1658	+869
w tym miasta	5394	+1452	+717
Gaz płynny	2476	+485	+240
w tym miasta	1203	+125	+32
ZUŻYCIE			
Energia elektryczna w GW·h	20527	+9826	+5583
w tym miasta: w GW·h	15704	+7149	+4155
na 1 odbiorcę w kW·h	2085	+667	+401
Gaz sieciowy w hm³	9424	+4370	+2822
w tym miasta: w hm³	8321	+3534	+2185
na 1 mieszkańca w m³	354	+85	+39
Gaz płynny w hm³	399	+3	-3
w tym miasta: w hm³	226	-13	-17
na 1 odbiorcę w m³	188	-39	-18
Woda z wodociągów w hm³	1946	+442	+184
w tym miasta: w hm³	1638	+291	+88
na 1 mieszkańca w m³	69,6	+27,3	+22,2

W 1990 r. długość rozdzielczej sieci gazowej na wsi wzrosła o 3,0 tys. km (23,0%). Do sieci rozdzielczej podłączono 37,1 tys. (wzrost o 15,7%) budynków mieszkalnych, a liczba odbiorców gazu sieciowego wzrosła o 44,4 tys. (17,8%). Podane wyżej przyrosty spowodowały, że zużycie gazu sieciowego w gospodarstwach domowych na wsi wzrosło w 1990 r. o 23,6%.

Według szacunkowych danych liczba odbiorców energii elektrycznej w indywidualnych gospodarstwach rolnych na koniec 1990 r. wynosiła ok. 2739 tys., w tym na wsi 2569 tys., a zużycie energii elektrycznej w tych gospodarstwach wyniosło ok. 6685 GW·h, w tym na wsi ok. 6258 GW·h.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

6

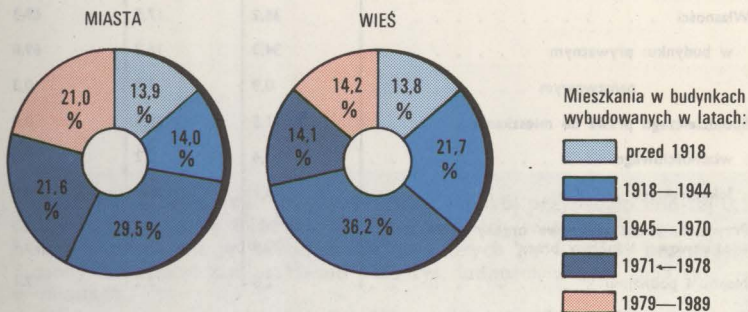
MIESZKANIA

TABL. 5(89). ZASOBY MIESZKANIOWE ZAMIESZKANE W 1990 R.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś	Przyrost w stosunku do roku	
				1980	1985
Mieszkania w tys.	11020,5	7275,6	3744,9	1226,8	355,0
Izby w tys.	37576,0	24091,0	13485,0	6316,3	2816,1
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m ²	656480,0	394871,2	261608,8	122468,2	62121,6
Przeciętna w zasobach:					
liczba izb w mieszkaniu	3,41	3,31	3,60	0,22	0,15
powierzchnia użytkowa w m ² :					
1 mieszkania	59,6	54,3	69,9	5,1	3,9
na 1 osobę	17,5	17,2	18,1	2,1	1,1
liczba osób na:					
1 mieszkanie	3,40	3,16	3,86	x	x
1 izbę	1,00	0,95	1,07	x	x

MIESZKANIA ZAMIESZKANE W 1988 R. WEDŁUG OKRESU BUDOWY

TABL. 6(90). **MIESZKANIA ZAMIESZKANE
WYPOSAŻONE W INSTALACJE**

Stan w dniu 31 XII

Instalacje	1980		1990	
	miasta	wieś	miasta	wieś
	w % ogółu mieszkań			
Mieszkania wyposażone w:				
wodociąg	87,8	37,4	95,1	64,7
ustęp	74,5	22,3	85,4	47,1
łazienkę	71,0	27,1	83,0	51,8
gaz sieciowy	61,2	2,0	71,4	5,7
centralne ogrzewanie	59,7	18,5	73,8	40,9

TABL. 7(91). **TYTUŁ DO ZAJMOWANIA MIESZKANIA
PRZEZ GOSPODARSTWO DOMOWE W 1988 R.**

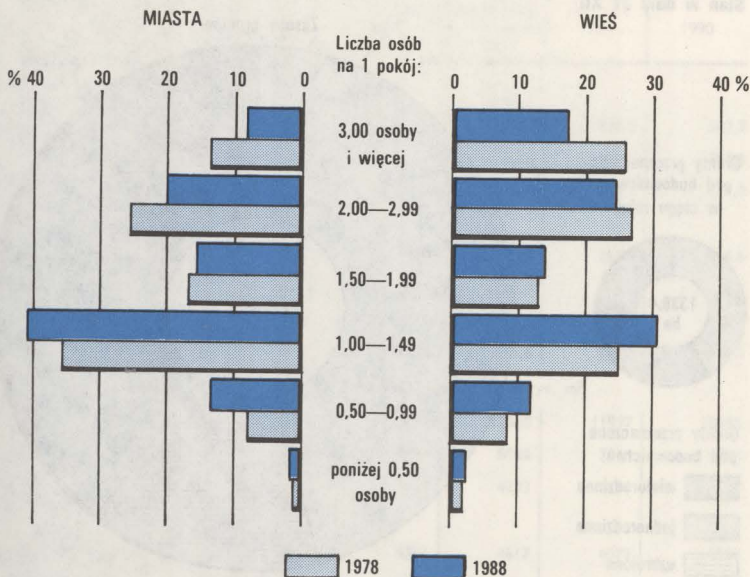
Wyszczególnienie	Ogółem	Miasta	Wieś
OGÓŁEM w tys.	11967	7863	4104
W % ogółem	100,0	100,0	100,0
w tym gospodarstwa domowe zamieszkujące z tytułu:			
Własności	35,2	17,5	69,3
w budynku: prywatnym	34,3	16,2	69,0
państwowym	0,9	1,3	0,3
Spółdzielczego prawa do mieszkania	21,5	32,5	0,4
własnościowego	3,4	5,2	0,0
lokatorskiego	18,1	27,3	0,4
Przydziału przez terenowe organy administracji państwowej i zakłady pracy ^a	29,9	37,4	15,4
Najmu i podnajmu	2,8	3,2	2,1

^a łącznie ze skierowaniem do hotelu pracowniczego.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

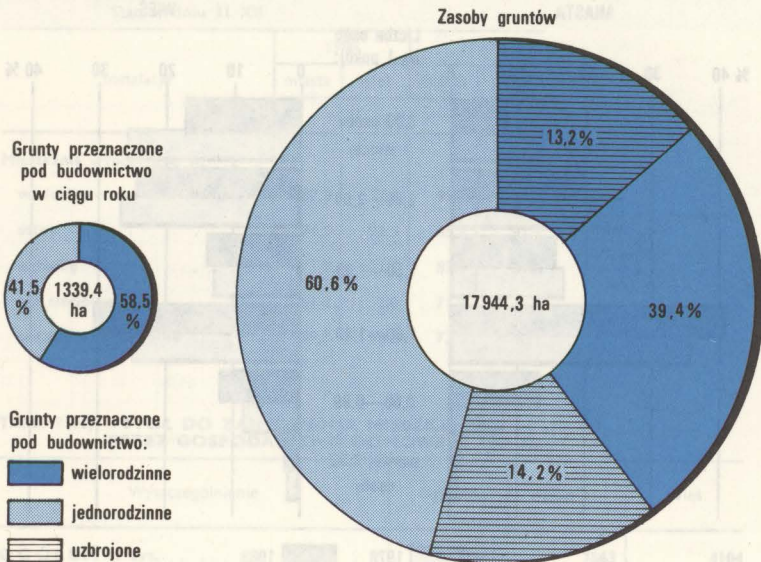
6

ZALUDNIENIE MIESZKAŃ

W 1988 r. w mieszkaniach, w których na 1 pokój przypadało poniżej 0,5 osoby zamieszkiwało zaledwie 270 tys. ludności, w tym 165 tys. — w miastach, natomiast w mieszkaniach, w których na 1 pokój przypadały 3 osoby lub więcej zamieszkiwało 6205 tys. ludności, w tym 2659 tys. — w miastach.

ZASOBY GRUNTÓW PRZEZNACZONYCH POD BUDOWNICTWO MIESZKANIOWE W 1990 R. Stan w dniu 31 XII

TABL. 8(92). MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU

Wyszczególnienie	1981—1985	1986—1990	1989	1990
	przeciętne w roku			

MIESZKANIA w tys.

OGÓŁEM	190,9	170,1	150,2	134,2
miasta	144,8	124,5	106,5	98,8
wieś	46,1	45,6	43,7	35,4
w budynkach:				
Spółdzielni mieszkaniowych	99,3	79,8	67,7	68,4
Zakładów pracy	34,6	28,2	22,7	15,4
Komunalnych ^a	2,8	5,2	4,8	3,0
Prywatnych (indywidualnych)	54,2	56,9	55,0	47,4

a Do 1989 r. — terenowych organów administracji państwowej.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

6

TABL. 8 (92). MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU (dok.)

Wyszczególnienie	1981—1985	1986—1990	1989	1990
	przeciętne w roku			

IZBY w tys.

OGÓŁEM	740,4	698,6	631,8	567,3
miasta	535,5	486,6	424,7	396,3
wieś	204,9	212,0	207,1	171,0
w budynkach:				
Spółdzielni mieszkaniowych	344,8	292,0	254,8	254,6
Zakładów pracy	120,4	97,9	78,6	54,7
Komunalnych ^a	9,1	17,1	15,1	10,0
Prywatnych (indywidualnych)	266,1	291,6	283,3	248,0

POWIERZCHNIA UŻYTKOWA MIESZKAŃ w tys. m²

OGÓŁEM	12805	12603	11597	10365
miasta	8747	8320	7366	6884
wieś	4058	4283	4231	3481
w budynkach:				
Spółdzielni mieszkaniowych	5301	4617	4079	4059
Zakładów pracy	1948	1650	1338	924
Komunalnych ^a	145	283	257	166
Prywatnych (indywidualnych)	5411	6053	5923	5213

PRZECIĘTNA POWIERZCHNIA UŻYTKOWA I MIESZKANIA w m²

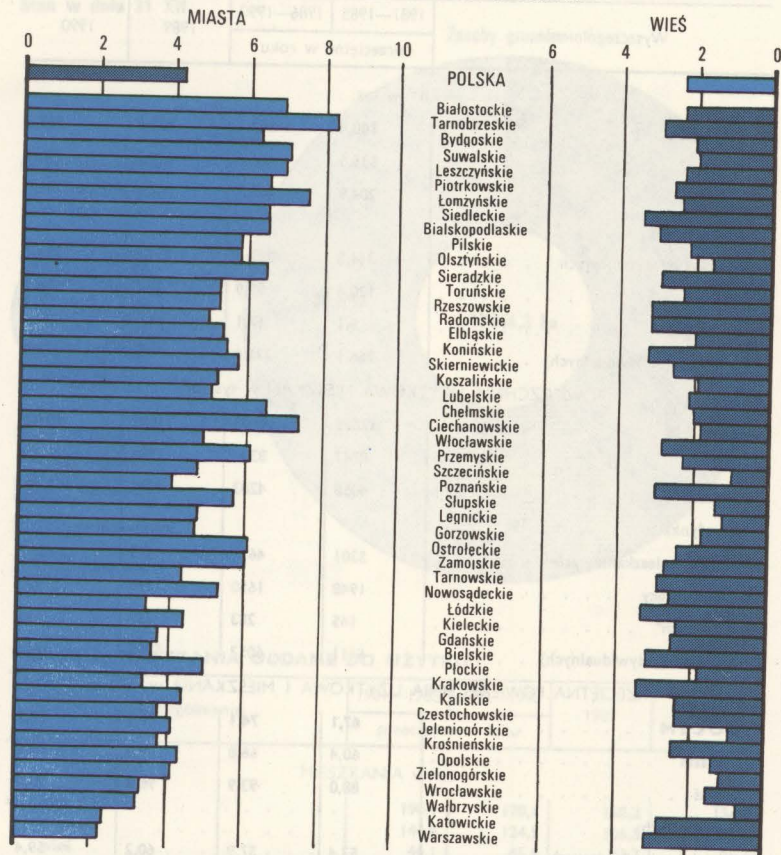
OGÓŁEM	67,1	74,1	77,2	77,2
miasta	60,4	66,8	69,2	69,6
wieś	88,0	93,9	96,8	98,4
w budynkach:				
Spółdzielni mieszkaniowych	53,4	57,9	60,2	59,4
Zakładów pracy	56,2	58,5	59,0	59,9
Komunalnych ^a	52,2	54,0	53,7	56,8
Prywatnych (indywidualnych)	99,9	106,5	107,8	109,9

a Do 1989 r. — terenowych organów administracji państwowej.

6

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA I MIESZKANIA

MIESZKANIA ODDANE DO UŻYTKU NA 1000 LUDNOŚCI W 1990 R.

Województwa uszeregowano według malejącej liczby mieszkań oddanych do użytku ogółem, przypadającej na 1000 ludności; w 1990 r. najwięcej mieszkań oddano w woj. białostockim (5,1), a najmniej w woj. katowickim i warszawskim (2,4).

OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA

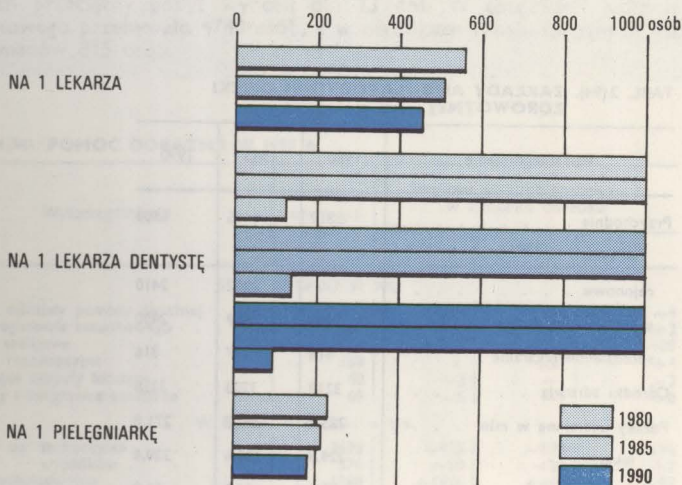
7

TABL. 1 (93). PRACOWNICY MEDYCZNI SŁUŻBY ZDROWIA
Stan w dniu 31 XII

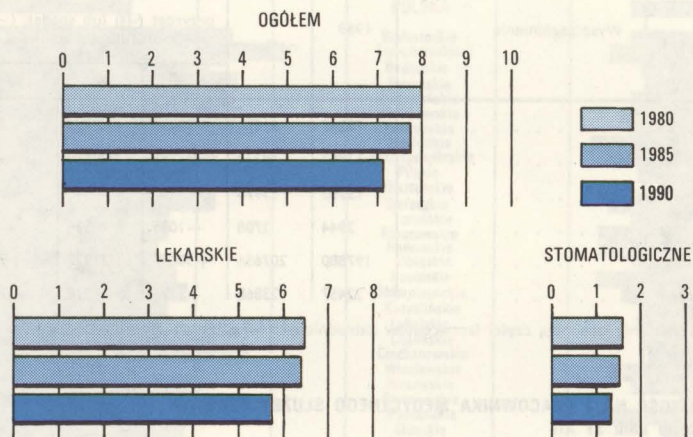
Wyszczególnienie	1989	1990			
		ogółem	przyrost (+) lub spadek (-) w stosunku do roku		
			1980	1985	1989
Lekarze	79247	81674	+18097	+8475	+2427
Lekarze dentyści	17952	18219	+1385	+779	+267
Farmaceuci	15960	13978 ^a	x	x	x
Felczerzy	2944	2708	-1039	-536	-236
Pielęgniarki	197880	207654	+50679	+27927	+9774
Położne	22457	23868	+7776	+4018	+1411

a Dane nie obejmują części farmaceutów zatrudnionych w aptekach prywatnych.

LUDNOŚĆ NA 1 PRACOWNIKA MEDYCZNEGO SŁUŻBY ZDROWIA
Stan w dniu 31 XII

PORADY UDZIELONE W ZAKŁADACH AMBULATORYJNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NA 1 MIESZKAŃCA

TABL. 2(94). ZAKŁADY AMBULATORYJNEJ OPIEKI
ZDROWOTNEJ

Wyszczególnienie	1980	1985	1990
Przychodnie	5819	6405	6559
w tym:			
rejonowe		2322	2410
przemysłowej służby zdrowia . .	2481	2469	2450
spółdzielnie lekarskie	418	377	316
Ośrodki zdrowia	3218	3283	3328
Porady udzielone w mln	285,4	290,8	271,8
lekarskie	229,8	236,6	220,8
stomatologiczne	55,6	54,2	51,0